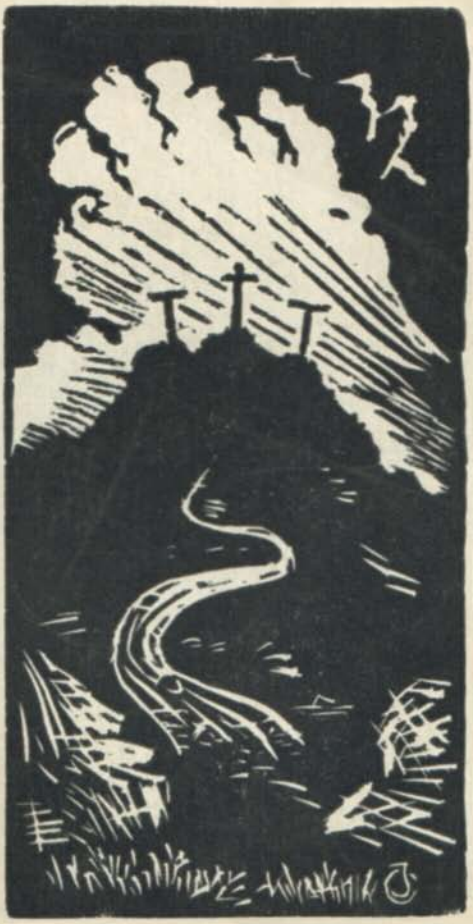

KORIZMENI VJENČIĆ

KORIZMENI VJENČIĆ

NAPISAO:
DRAGUTIN HREN

NAKLADNA KNJIŽARA „MARULIĆ"
ZAGREB, KAPTOL 29
1944

Tiskanje i razpačavanje dopušteno odlukom Državnog izvještajnog i promičbenog ureda od 14. II. 1944. broj 1172-II-1-1944.

Dopuštenjem Duhovne oblasti nadbiskupije zagrebačke
broj 1711 — 29. II. 1944.

TISAK NARODNE TISKARE, ZAGREB, KAPTOL 27

KORIZMA

U korizmeno vrieme upućuje Crkva svoje vjernike naročito na pokoru i na razmatranje gorke Muke Isusove. Već tri nedjelje prije korizme zaodjela je Crkva svoje službenike u ljubičasto odielo pokore. U samoj korizmi u stolnim i zbornim crkvama nastupa muk orgulja, pjevači pjevaju bez pratnje glazbala ozbiljne pokorničke pjesme. Tišina, neka posebna ozbiljnost, poziv na poniženje i pokoru, time se sad u glavnom izpunja sveta Služba.

Na prvi korizmeni dan, na Pepelnicu, posipa Crkva glave svojih vjernika pepelom. Pepeo je znak pokore. U njemu je ujedno znak našeg ljudskog ništavila, potiče nas na poniženje. Svećenik moli:

»Dostoj se, Gospodine, po svojoj milosti, blagosloviti ovaj pepeo, kojim ćemo u znak poniznosti posuti svoje glave, da mi, koji znademo, da smo prah i pepeo, i da ćemo se, radi kazne, za našu zloću, u prah obratiti, zaslužimo milostivo zadobiti oproštenje svih svojih grieha, a ujedno i nagradu, pokajnima obećanu.«

Blagoslivljući pepeo, svećenik moli ovako:

»Svemogući vječni Bože, oprosti pokajnicima, smiluj se onima, koji Te zazivlju, i dostoj se s nebesa poslati svetoga Anđela, da blagoslovi ovaj pepeo, pa da bude spasonosnim liekom svima, koji ponizno zazivlju Tvoje Ime, i koji priznavajući svoje opačine, sebe okrivljuju, i koji pred licem Tvoje božanske blagosti oplakuju svoja zla djela, ili smjerno i postojano mole Tvoju milost; i daj, po prizivanju presv. Imena Tvoga, da kojigod budu njime posuti, prime to na oproštenje svojih grieha, na zdravlje tiela i na obranu duše.«

Zazivljujući svećenik Božje milosrđe spominje pred Gospodinom činjenicu, kako je oprostio velikim griešnicima Ninivljanima, jer su u prahu i pepelu i u kostrieti činili pokoru. Time ujednom upozoruje vjernike, neka se ugledaju u primjer razkajanih Ninivljana. Posipajući glave pojedinih vjernika, govori one poznate, dirljive rieči:

»Spomeni se, čovječe, da si prah i da ćeš se u prah obratiti.«

Pobožni vjernici pristupaju rado tom obredu pepeljenja. Da ih Crkva što više potakne na taj obred, dopustila je, da se pepeljenje može obaviti i u nedjelju nakon Pepelnice, ako možda vjernici ne mogu pristupiti k tom obredu na samu čistu sriedu. A dok se vjernici pepelje, Crkva pjeva tugaljivi poziv proroka Joela, kojim nas pozivlje na pokoru i popravak života:

»Promienimo odjeću, pa u prah i pepeo! Postimo i plačimo pred Gospodom, jer je veoma milosrdan, i oprostit će nam naše griehe!« ... Poziv na pokoru nastavlja: »Neka plaču svećenici, službenici Gospodnji i neka mole: Smiluj se, Gospodine, smiluj se svome narodu... Popravimo sve, što smo sagriešili, da ne bismo, smrću iznenađeni, tražili vrieme pokore, a ne bismo ga mogli naći. Smiluj nam se, Gospode, Spasitelju naš!...«

Naš narod nazivlje Pepelnicu i čistom sriedom. Naziv nas već sam opominje na čistoću duše. Tko je nije sačuvao, treba da je opet zadobije po iskrenoj pokori.

U korizmi treba i posebno razmišljati o Muci Isusovoj. Spasitelj se dao na Muku i smrt radi naših grieha. Teškom nas je mukom i smrtću odkupio i spasio. I samo razmišljanje o Njegovoj pregorkoj Muci i smrti mora čovjeka ganuti na pokoru, popravak života, konačno na pravi kreposni život. Crkva određuje i post i nemrs. Spasitelj je trpio, pretrpimo barem nešto i mi. A post je osim toga naročito pokorničko djelo. Pokorničkim postom postajemo Isusu sličniji. I On je postio. Za vrieme pak svoje muke nije uobće okusio ni jela ni pića. Kad je bio previše žedan, pružili su Mu njegovi mučitelji malko octa.

»Pokore, pokore, pokore« kazala je Bl. Djevica u Lurdu svojoj miljenoj djevojčici Bernardici. Pokore treba radi naših grieha. To je u duhu Kristove nauke. Kad su jednom Božanskom Spasitelju pripoviedali uplašeni Izraelci o pokolju u Jeruzalemu, On je odgovorio: »Ako ne budete činili pokore, svi ćete tako izginuti.«

Knjižice »Čudo dvadesetoga vieka« i »Fatima« opisuju nam Gospina ukazanja nevinoj djeci u Fatimskoj dolini. I ondje je nebeska Majka tražila pokoru. Djeci je preporučila pokornička djela, i cielom je svietu najavila, neka se obrati i čini pokoru, jer ga inače čekaju strašne kazne Božje u novom ratu, koji će biti neprispodobivo teži od prvog svjetskog rata. Strahote grieha i raznih zabluda, neodzivanje nebeskom pozivu na pokoru, sve je to donielo novi svjetski rat sa svim njegovim mukama.

Ova knjižica imade svrhu, da ljude potakne na razmišljanje o pokori, o dobrim djelima, i o kreposnom životu, a sve

po razmatranju gorke Muke Isusove. U tome će nam pomoći pogled na Njegovu Muku prema otajstvima žalosne Krunice. Koji griešnik može promatrati Muku Isusovu, a da se ne obrati? Koji čovjek može misliti na Isusovu Muku, a da ga ta pomisao ne tjera snažno na put samopregora, žrtve i duhovnoga napredka? Koji će se pravednik zamisliti u otajstva Isusove Muke, a da ne postane pravedniji, a da ne usplamti što većom ljubavlju spram Gospodina?

ISUSOV KRVAVI ZNOJ

Koji se za nas krvlju znojio.

Sv. Pismo nam pripovieda, kako se Božanski Spasitelj ustavši od posljednje večere zaputio sa svojim učenicima u Getsemani, vrt na nekom nižem obronku Maslinske gore. Gospodin je jamačno poznavao gospodara onoga vrta, pa je polazio onamo više puta prenoćiti. On je živio posvema siromašno. Sebe je i svoje hranio od milodara dobrih duša. Konačište je potražio kod kojega znanca ili prijatelja. Znao se svratiti k svom dobrom prijatelju Lazaru u Betaniju, gdje Ga je uviek liepo podvorila brižna Marta. Nakon posljednje večere bilo je prekasno, da ode u Betaniju, a napokon, On je znao, kako se imadu izpuniti proroštva o Njegovoj muci i smrti. Pošao je dakle nedaleko od grada preko potoka Cedrona u taj vrt. Ondje će početi s djelom odkupljenja roda ljudskoga, jer je u vrtu naslada, u zemaljskom raju, počela ljudska propast. U zemaljskom su se raju prvi ljudi porazgovorili s đavlom, poslušali ga, i upropastili sebe i cielo svoje potomstvo. U getsemanskom vrtu novi Adam, Spasitelj svieta, dolazi na razgovor sa svojim nebeskim Ocem, da popravi strašnu nesreću ljudskoga roda.

O ljepotama Maslinske gore ne govori nam sveto Pismo niti slova. To nije važno za naše vječno spasenje. A one noći nisu se jamačno ni Spasitelj, pa ni učenici obazirali na bajne čari one noći za punog mjeseca. Niti su promatrali uspavani Jeruzalem, niti su okom zirnuli na okolišne bregove, niti na Jordansku dolinu, niti na udubinu Mrtvoga mora. Apostoli su bili umorni, a Isus je bio zaokupljen svojim mislima. Na ulazu u vrt je ostavio osmoricu učenika. Oni su legnuli na travu pod maslinama, da počinu. Tako je jamačno bilo češće, kad se Spasitelj s njima onamo svraćao. Trojicu je učenika poveo Gospodin malko prema sredini vrta. To je onaj poznati trolist, koji je bio svjedokom Njegovoga preobraženja i uzkrsnuća Jairove kćeri: Petar, Ivan i Jakov. Njima je sada povjerio duboku tajnu svoga presv. Srca: »Žalostna je duša moja ća do smrti... »Još im je odredio: »Ostanite ovdje i bdijte!« Na to se od njih malko udaljio. Nije pošao daleko, kao da želi biti u blizini svojih dragih učenika. Duša Mu se sva prelila žalošću, možda će od njih dobiti štogod utjehe. Možda će u more Njegove žalosti

pasti barem koja kapljica utješnih rieči? Sv. nam Evanđelje opisuje, kako se Spasitelj stao strašiti, zgražati i žalostiti. Uronio je u molitvu. Ta je molitva bila bolna, ali predana. Glasila je: »Otče moj, sve je Tebi moguće, odnesi ovaj kalež od mene, ali ne, što ja hoću, nego što Ti želiš...« Isusova je čovječja narav plašljivo zamolila Otca, neka bi Ga mimoišla strašna muka, koju gleda pred sobom, ali se i odmah smiruje s podpunim predanjem: »Otče! Tvoja Volja neka bude!...«

O kakvoj utjehi nema ni govora. Trojica apostola pozaspaše baš, kao i svi ostali. Na Isusov blagi priekor nisu znali ništa odgovoriti. I po drugi puta su jednako načinili. Zapamtili su samo Učiteljev nauk: »Bdijte i molite se, da ne padnete u napast.« On se dao i po drugi i po treći puta na molitvu, a oni na san. Mržnja je u Jeruzalemu pomno bdila. Budan je bio i Juda i farizeji i poglavari Židovskoga naroda. Ljubav je naprotiv spavala. Apostoli su zadriemali, i nisu niti mogli sućustvovati sa svojim Učiteljem.

Isusova se čovječja narav strašila pred smrću, kako se svaki čovjek boji umrieti. Želju za životom, a strah pred smrću usadio je Gospodar prirode u svako živo biće. Tome je bila podvrgnuta i čovječja narav Isusova. No On je bio podpuni gospodar sebe samoga. Zato je i primio smrt iz Otčeve ruke mirno, spokojno i predano. U maslinskom se vrtu Gospodin i zgražao. On je, po svojem Božjem sveznanju, vidio ondje sve griehe cieloga svieta, koje sad preuzima na se, da podade za njih zadovoljštinu uvriedenom Božanstvu. Tu postaje Jaganjcem Božjim, koji će biti žrtvovan za griehe svieta. Pred Njegovim je očima u tili čas prošla sva povorka svih grieha cieloga svieta od prvog Adamovog grieha, pa sve do onog posljednjega, koji će počiniti zadnji čovjek na zemlji. To je morala biti, za onu svetu Isusovu dušu, najgadnija slika, što je uobće možemo i zamisliti. Sama svetost s jedne strane, samo zlo, opačina i grieh s druge strane. Nije ni čudno, da se Njegova duša strahovito zgrozila. Spasitelj se ondje i stao žalostiti. A kako i ne bi? Kako je, po svome sveznanju, vidio sve griehe cieloga svieta, tako je i vidio sve ljude cieloga svieta od Adama do onoga zadnjega, koji će jednom živjeti na svietu. Ali On je vidio i te duše i njihovo vječno spasenje ili osuđenje. To baš osuđenje mučilo Ga je neizrecivo. On se sada sprema na pregorku muku i smrt za ljude. Eto pred sobom gleda Judu, izdajicu, koji će za koji čas stići pred Njega, da Mu utisne izdajnički cjelov na čelo. On vidi i četu židovskih vođa, koji kipe od mržnje na Njega. Znali su za Njegov sveti nauk, vidjeli su Njegova čudesa, čuli su, kako je nedavno uzkrisio Lazara, no oni su ostali tvrdi. Čvrsto su odlučili, da Ga maknu s ovoga svieta, što više, mržnja ih je tako zasliepila, da su odlučili i Lazara ubiti. Tu strašnu mržnju i zlobu gleda sada Isus pred sobom. Njegov pogled siže i dalje. On prolazi kroz sve viekove, Njemu

nije sakriven niti jedan predjel zemaljske kugle. I zemlja i viekovi Mu pokazuju povorku okorjelih griešnika, koji poput, Njegovih mrzitelja, stišću ruke i dižu ih protiv Njegove Ljubavi, koji zovu ljude pod razne znakove i zastave, a opet proti Njemu, koji mrze i Njega i Njegovo djelo svetu Crkvu, koji ne će, pa ne će nikako prihvatiti Njegovu Ljubav, koji je gaze nogama. I On vidi sebe, kako se trudi, dieli milosti, obilne, izvanredne, snažne, ali oni odbijaju sve. Za njih postoji samo ovo: ljubav prema griehu, mržnja prema Kristu. I On, svemoćan, tu se osjetio nemoćan, jer im je jednom dao slobodnu volju, koju sad ne može poništiti. Kriepi je i jača svojom milošću, privlači je svojom Ljubavlju, nastoji je okrenuti i kušnjom i mukom, ali ne uspieva. Četa prokletnika viče: »Ne ćemo, da ovaj vlada s nama!« Oni su ljudi mržnje na Boga. Šta može ljubav protiv neodoljive mržnje? Može samo trpjeti. Tako je i Njegova Ljubav u Getsemanu trpjela, i to nepojmljivo trpjela...

Isusov strah, zgražanje i žalost bila je tako velika, da mu je natjerala krvav znoj na lice. Nadošli Ga je anđeo tješio, ali nije došao, da oduzme u Otčevo ime kalež od Njega, već naprotiv, on Mu ga je pružio u ruke. Spasitelj je prigrlio taj kalež, prihvatio je svu muku na se, da proslavi Otca, da odkupi izgubljeno čovječanstvo. Djelom je dokazao, što je nekad naučavao: »Nitko nema veće ljubavi, nego li kad netko svoju dušu, t. j. svoj život dade za druge.« Predao je svoj život za ljude, i to za sve i prijatelje i neprijatelje, za one, koji će prihvatiti Njegove milosti, i za one, koji će milost odbiti. Njegov je zadnji uzdah u maslinskom vrtu: »Otče, ne moja, nego Tvoja Volja neka bude!...«

Predanje

Getsemanski je kalež bio najgorči od sviju na svietu. Takvu i toliku bol, kakvu i koliku je Isus pretrpio u maslinskom vrtu, ne možemo mi ljudi na toj zemlji potpunoma shvatiti. Bog dopušta, da i mi na tom svietu od vremena do vremena trpimo. I sami zapažamo, da nam je život veoma sličan prirodnim pojavama. Gdjekoji su dani tako vedri, liepi, sunčani, a drugi su puni crnih, tamnih oblaka, iz kojih sievaju munje, udaraju gromovi, pada tuča. U neke se dane spušta na zemlju topla plodonosna kiša, a drugom zgodom navali voda iz prolomljenih oblaka, da uništi zemaljske plodine. Kadkada podpuhuje blagi povjetarac i u ljetnoj zapari nježno miluje čovječje lice, dariva ga svojom ugodnom razhladom, a drugi puta udari strašna oluja i ruši i razara sve, na što naiđe. Tim je prirodnim pojavama i promjenama veoma sličan naš zemaljski život. Tako mora biti, jer je zemaljski raj za uviek izgubljn.

Na zemlji ga nema, niti može biti. Kroz ovu se suznu dolinu još neprestano provlače rieči Božje kazne: »Prokleta zemlja u tvojem djelu, trnjem i korovom će ti rađati, dok se ne vratiš u prah, od kojega si načinjen. U znoju svoga lica hranit ćeš se svojim kruhom.« Adam je protjeran iz raja, gorko zaplakao. S njime je plakala Eva. To su prve suze, koje su potekle na toj zemlji. Od toga časa teku ljudske suze i neprestano će teći do konca svieta. Adam je trpio i Eva je trpjela, i njihovi su potomci trpjeli, i trpe još i danas i trpjet će do posljednjega dana. Nekoga stisne bieda, siromaštvo i nevolja. On trpi. Drugome nadođe bolest, izpija mu tjelesne sile, prikuje ga uz bolestničku postelju. On trpi. Na nekoga se svali ljudska zloba, osveta i mržnja. On trpi. Gotovo kraj svakoga prođe smrt, uzme mu koga od njegovih najmilijih. Srce krvari, oči suze. Čovjek trpi. A čemu, da i nabrajamo razne ljdske nevolje i boli? Takvom nabrajanju nikada kraja ni konca. Cieli sviet trpi, svi trpimo, napose u današnje tako strašno vrieme rata, razaranja i ubijanja. Što da načinimo? Zar smije čovjek zapasti u očaj ili u neko beznadno naricanje?

Za težkih kušnja i boli postoji jedan liek, koji sigurno djeluje. To je dah maslina iz Getsemanskog vrta. Taj struji cielim svietom već preko 1900 godina. To je molitva predanog Isusa, posve predanoga u svetu Otčevu Volju. Ta nam molitva kazuje, da i mi smijemo moliti: »Otče, ako je moguće, neka me mine ova muka.« Ali ta molitva svršava s riečima podpunoga predanja: »Ali ne, kako ja hoću, nego, kako Ti!« Te nam je rieči sam Spasitelj stavio u našu svakidanju molitvu »Otče naš«, poučio nas je, da molimo: »Budi Volja Tvoja!« Što više, kazao nam je, neka molimo »budi Volja Tvoja, kako na nebu, tako i na zemlji!« Drugim riečima, predajmo se posvema i podpuno, u ruke Božje, da vršimo Njegovu svetu Volju na toj zemlji onako savršeno, kako je vrše anđeli na nebu.

Predanje u svetu Volju Božju nam je potrebito i to neophodno potrebito za naš život. Ljudi bez predanja u Volju Božju, bez pouzdanja u Gospodina, padaju u očaj. Njihove patnje i muke riešava ubojito oružje, octena kiselina, bacanje pod vlakove i slično. Jadno, biedno, strašno! To nije riešenje, to je tek početak novih muka, vječnih kazni. To su takvi ljudi, koje milost Božja nikako ne može ganuti na dobro. To su oni, radi kojih se Isus tako težko žalstio u maslinskom vrtu. I za njih je tekao Njegov krvavi znoj. No oni su prezreli Njegovu presv. Krv, i pogazili su je. Odbacili se predanog Mučenika iz Getsemanija. I opet se mora naglasiti: Strašno, biedno i jadno je stanje takvih ljudi. Nama ljudima treba predanja, da, mnogo predanja, ili drugim riečima: moramo već jednom podjarmiti svoje srdce! Što li smo sve načinili na svietu? Podjarmili smo životinje, upregnuli smo u svoju službu prirodne sile. Sve nam služi. Jedno ipak mnogi ne znadu svladati, a to je vlastito

srdce. Srdce treba znati upokoriti. Ono imade i u najtežim časovima, kad se čini, da će puknuti od boli, izvinuti divan getsemanski uzdah: »Otče! Ne, što ja hoću, nego što Ti želiš!...«

Duh Sveti o predanju

Sveto Pismo, ta knjiga Duha Svetoga, govori nam mnogo o predanju u svetu Volju Božju. Tumači nam veliku Božju brigu za nas, ljude, na toj zemlji i upravo nam zato ulieva u dušu posvemašnje pouzdanje u Gospodina i predanje u Njegove presvete ruke.

U Knjizi Mudrosti (6. 7.) govori nam sveti Pisac: »Bog je stvorio i malene i velike, i On se brine u jednakoj mjeri za sve.« Kasnije u glavi 14. naglašuje isti bogoduhi Pisac: »Tvoja Providnost, Otče, ravna svime.«

U Poslovicama (20. 22.) opominje isti sv. Pisac cieli sviet snažnim riečima: »Uzdaj se u Gospodina, i On će Ti neminovno pomoći!« A u glavi 23. r. 26. stavlja u Božja usta sladki poziv: »Sinko, daj mi srdce svoje, i pusti, da tvoje oči počivaju samo na mojim putevima!«

Rieči predanja i pouzdanja naučaje nas i prorok Izajija. I on stavlja u sama Gospodnja usta rieč, upravljenu svakom čovjeku: »Ne gledaj tjeskobno u naokolo, jer Ja sam s tobom; ne boj se, jer ja sam s tobom! (41. 10). I sam prorok naučaje: »Znajte dobro, da ruka Gospodnja nije prekratka, a da ne bi mogla pomoći; ali ni Njegovo uho nije gluho, da ne bi čuo. (Iz. 59. 1.).

O Božjoj Dobroti, kojoj se može svatko s najvećim puozdanjem i predanjem uteći, napose liepo pjeva okrunjeni Prorok: »Sve je na tom svietu prolazno i tašto. A u kome su sve moje nade? Zar niesu u Gospodu?« (38. 8).

»U tom ću se šatoru nastaniti, Ti ćeš me štititi pod svojim okriljem.« (60. 5).

»Uzdajte se u Gospoda svi narodi, pred Njime otvorite svoja srdca, jer on je naš Pomoćnik do vieka. U Gospodu je moje spasenje i moja slava, Bog je moj pomoćnik i sva je nada moja u Gospodinu.« (61. 8. 9.).

»Jedino je moje dobro, ako se prislonim uz Gospoda, ako u Gospodina Boga svoga stavim sve svoje pouzdanje.« (72. 28.).

Gospodin naš Isus Krist nas nježno uvjerava: »Znade Otac vaš nebeski, što vam je potrebno, već i prije, nego li Ga zamolite.« (Mat. 6. 8.). Da nas uvjeri, kako se Gospodin brine za nas, opominje nas: »Pogledajte na ptice nebeske, kako niti siju, niti žanju, niti sabiru u žitnice, pa ih Otac vaš nebeski hrani. Niste li vi mnogo vredniji od njih? Pogledajte ljiljane u polju, kako rastu, ne trude se... Otac vaš nebeski znade, što vam

treba. Zato tražite najprije kraljevstvo nebesko i pravdu njegovu (duhovna dobra), a sve će vam se drugo nadodati.« (Mt. 8. 26...) Da nas pak što čvršće utvrdi u predanju, govori: »Ovako ćete moliti: Otče naš, koji si na nebesima... budi Volja Tvoja...« (Mat. 8. 9....)

Gospodin nam i po svojem učeniku sv. Pavlu propovieda o nadi, pouzdanju i predanju u sv. Volju Božju:

»Nadom smo spaseni. A nada, koja se vidi, i nije nada, jer tko vidi, kako će se tome nadati? Ako li se nadamo onome, što ne vidimo, onda čekamo sa strpljivošću i predanjem.«

»Jer ni jedan od nas ne živi samome sebi, i ni jedan ne umire samome sebi. Jer i ako živimo, Gospodinu živimo, i ako umiremo, Gospodinu umiremo. Ako dakle živimo, ili umiremo, Gospodnji smo...« (Rim. 8. 35. i 14. 7...)

A što da kažemo o pojedinim zgodama iz svetoga Pisma? Koliko li pouzdanja i predanja učimo iz čudesno stišane oluje na moru! Koliko, nas poučava raznaju razna Isusova čudesa? On traži samo vjeru, s kojom je nuždno skopčana i nada, pouzdanje u Gospodina, posvemašnje predanje Njemu. Osobiti primjeri takve divne vjere, pomiešane s neprevarljivom nadom i predanjem jesu žena Kananejka i dobri stotnik. Zapravo nam cielo sveto Pismo pokazuje istinitost Božjih rieči:

»Zar može majka zaboraviti svoje diete? Pa, ako bi i ona to učinila, ja ne ću zaboraviti tebe...«

Narodna priča

Kako se Gospodin brine za svako stvorenje, naročito za čovjeka, o tome govori i jedna liepa narodna priča. Ujedno nam ulieva pouzdanje u Boga i predanje u Njegovu Volju.

Priča nam prikazuje siromašnu kolibicu, u kojoj živi mlada udova s djetetom na grudima. Svojim žuljevima zarađuje svagdanji krušac za se, diete i za svoju staricu baku. Bakica u visokoj starosti ne može ništa, već leži prikovana uz bolestnički krevet. Jednog dana odašlje Gospodin anđela smrti po dušu ove uboge mlade žene. Kad je anđeo došao u kolibicu, da uzme njezinu dušu, ražali mu se i žena, a još više diete. Pomislio je u sebi: Uzmem li njezinu dušu, i ona umre, a tko će se brinuti za ovo siromašno dojenče? Da ne dođe praznih ruku pred Božje priestolje, uzeo je sobom dušu bakice. Starica je preminula, i anđeo smrti ponese njezinu dušu na Božji sud. Gospodin je oštro ukorio anđela radi neposluha. Anđeo se izpričavao:

»Gospodine, nisam mogao uzeti dušu one žene. Ta, jadnica imade na grudima maleno diete. Tko će se brinuti za to siroče?

Srdce me boljelo kod te pomisli, pa sam radije donio dušu njezine bake. Uboga starica i onako ne može više dugo živjeti.«

Tako se anđeo izpričavao, a Gospodin ga je korio i dalje. Konačno mu je odredio:

»Odmah skoči u morsku dubinu i to na dno, pa mi donesi jedan kamen. Anđeo je poslušao i donio kamen. Na Božju je zapovied morao kamen prelomiti. I to je poslušao, prelomio je kamen. Na veliko začuđenje zapazi, kako u kamenu gmiže crvić. Sada ga Gospodin upita:

»Odgovori anđele, tko znade za tog crvića na dnu mora, i tko se za nj brine?«

»Ti, Gospodine!« odvrati anđeo.

»Eto, vidiš,« reče Gospodin, »ako se ja brinem i za crva na dnu mora, zar se ne bi poskrbio i za ono diete?...«

Na to je odjeknula u nebu pjesma sviju anđeoskih zborova:

»Oči sviju u Tebe se pouzdaju, o Gospode, i Ti daješ svakome hranu u svoje vrieme...«

»Ti si Gospodine ufanje naše, i sva nada naša...«

»Uviek neka se vrši presveta Tvoja Volja i na nebu i na zemlji!....«

»Velik je Isus Krist, Gospodin naš, koji je znao spokojno kazati: Otče, ne moja, nego Tvoja Volja neka se vrši!...«

BIČEVANJE

Koji je za nas bičevan bio.

Kad se Isus u Maslinskom vrtu predao svojim neprijateljima, odveden bi na sud k Ani i Kajfi. Poznato je iz sv. Pisma, što je sve ondje pretrpio. Židovsko Ga je veliko vieće osudilo na smrt, i odpremilo k Ponciju Pilatu, rimskom upravitelju židovske zemlje. Pilat je uvidio Isusovu nevinost. Htio Ga je izbaviti, no nije mu uspjelo. Previše se bojao za svoju glavu. Bojao se Židova. Mogli bi ga tužiti caru za njegove prestupke, a onda: jao njemu. Strah, da ne izgubi zemaljska dobra, tjerao ga je na popuštanje Židovima. Mislio se riešiti Isusa, kad Ga je odpremio k Herodu, no nije uspio. Kušao je, da sklone Židove, ne bi li pustili Isusa na miru radi običaja, da se o Pashi pusti jednoga sužnja na slobodu. Ni u tome nije uspio. Oni su tražili Barabu, razbojnika, a svoga su se Spasitelja odrekli. Pilat već nije znao, što da uradi. Odlučio se na jednu strahotu. Isusa će dati bičevati, a onda će Židovi jamačno popustiti. Ta, valjda nije u njima nestao svaki osjećaj čovječnosti. Kad vide onako izranjena Isusa, bit će jamačno mekaniji. A osim toga, nakon bičevanja ne će im više Isus smetati ništa. Ako preboli sve rane, bit će osramoćen i ožigosan za cio život. Smišljeno učinjeno.

Sv. nam Evanđelje govori o bičevanju veoma malo:

»Tada im Pilat pusti Barabu, a Isusa dade bičevati«. (Mat. 27 26.).

»Tada Pilat želeći ugoditi narodu, odpusti im Barabu, a Isusa predade, da Ga bičuju.« (Mark. 15. 15.).

»I Pilat reče: Ništa nije načinio, što bi zaslužilo smrt, kaznit ću Ga dakle i pustiti.« (Luk. 23. 15.).

»Tada dakle Pilat uze Isusa i bičeva Ga.« (Iv. 19. 1.).

Svaki nam je Evanđelista zabilježio samo jednu jedinu rečenicu o bičevanju. Želimo li si pravo predočiti Isusove strašne muke prigodom bičevanja, moramo pozvati u pomoć i proroke i svjetovne pisce.

Prorok Izaija opisuje Spasitelja ovako:

»Nema na Njemu obličja niti ljepote. Prezren je i kao posljednji među ljudima. Izgleda kao gubavac u ranama. (Iz.

53. 3. 4.). Od pete do glave nema na Njemu zdravoga mjesta, nego rane i modrice i otekline. (Iz. 1. 6.).

Psalmista govori:

»Po mojim su leđima griešnici kovali.« (Ps. 128. 3.). Misao je slična s Izajijinim riečima: »Udarali su po meni, kao po nakovnju.« Hebrejski original opisuje još zornije: »Po mojim su leđima orali orači.«

Svjetovni pisci opisuju staro rimsko bičevanje kao nešto osobito strašno. Zato ga i nazivlju rezanje. Bičevani je naime u tili čas izgledao sav kao izrezan. Bičevanje se smatralo kao najokrutnija strahota. Ono je ujedno bilo i najveća sramota. Zato rimski zakon nije dopuštao bičevati građanina, nego samo robove i velike zločince. Robove su Rimljani smatrali u neku ruku jednakima sa životinjama. Kako se smije udariti životinju, tako se smjelo i roba. Zločinca, koji nije nikako htio priznati svoja zla djela, prisilili su bičevanjem na priznanje, ili su ga bičevali za kazan. Ta je strašna kazna stigla obično one, koji su bili osuđeni na smrt. Nisu li izdahnuli pod udarcima bičevanja, doskora ih je izvršenje smrtne osude riešilo užasnih muka. Ako je tkogod ostao živ, i nije morao na smrtnu kaznu, taj je bio za cieli život na sramotu i ruglo i sebi i svojima.

Kaznu su poznavali i Židovi i Rimljani. Kod Židova je bilo uvedeno zapravo šibanje. Samo šibanje nije bilo niti iz daleka tako strašno, kao bičevanje. Osim toga po židovskom je zakonu smio svaki kažnjenik dobiti samo 40 udaraca. Kako su u svemu bili licumjerni, tako su i kod šibanja. Udarili su čovjeka trideset i devet puta, samo, da se ne bi u zabuni dogodio i koji prekobrojni udarac. Rimljani su po zakonu kod šibanja opalili 66 udaraca. Tako je bilo po zakonu. U primjeni je bilo drugačije. Četvorica ili šestorica ljudi nisu baš previše pazili, koliko će kome udaraca odmjeriti, ili kakvom će ga snagom udariti. Pogotovo na to nisu pazili kod Isusa. Naprotiv moramo sa svom sigurnošću zaključiti, da su Ga nemilosrdno izšibali, jer Ga nisu poznavali, a čuli su, da je obtužen kao buntovnik protiv cara i rimske vlasti. Vjerojatno je, da im je i Pilat namignuo, neka svoj krvavi posao junački obave, jer je htio pobuditi što više smilovanja kod Židova. Nije izključeno, da su ih i Židovi podkupili, ne bi li Isusa što gore izmučili. A tko znade, nije li i sam đavao umiešao svoje prste u tu krvavu igru, kako misle neki sveti Otci.

Krvnici su pograbili Isusa, odveli Ga do stupa za bičevanje, skinuli s Njega odielo, rukama privezali o stup, i stali nemilo udarati svojim kandžijama. Rimski su bičevi imali obično privezane sitne olovne kugljice i razne koštice, da kazna bude što strašnija. Odmah su se pojavile modrice po presv. Isusovom Tielu, briznula je Njegova presv. Krv, i doskora su se pokazale okrvavljene kosti. »Nema na Njemu zdravoga

mjesta.« (Iz. 1. 6.) S pravom primjenjuju na taj prizor neki sv. Otci Izaijine rieči: »A mirni su anđeli gorko plakali...« (Iz. 33. 7.)

Šta je na taj prizor kazao nebeski Otac? Kakve je osjećaje imalo presv. Srdce Isusovo? Šta je ćutilo preč. Srdce Marijino? Sv. Atanazije i sv. Augustin spominju neku staru predaju, prema kojoj je Bl. Djevica promatrala taj prizor. Nije nevjerojatno, jer je Isus bio bičevan na javnom mjestu. Šta imade na to kazati svako kršćansko srdce?...

Zašto?

Zašto, zašto? Nije ni čudno, da se čovjek pita, a zašto je sam Sin Božji pretrpio i toliku sramotu i toliku muku prigodom bičevanja. Zašto Ga je Pilat najprije osudio na bičevanje, to nam je jasno. Htio je pobuditi smilovanje kod okrutnih Židova. Držao je, da će bičevanog Isusa pustiti na miru. Ali osim Pilatove namisli postoji još jedan razlog. Taj je jamačno u Isusu samom. Zašto se On podvrgnuo toj okrutnoj sramoti? Na to pitanje nam odgovaraju sveti Otci jednodušno: Bičevanjem je htio Gospodin zadovoljiti Pravdi Božjoj za nečiste griehe svieta, ujedno je želio, da iz te Njegove muke poteku potoci milosti, potrebnih za očuvanje Njemu tako mile kreposti svete čistoće. Za sve je griehe cieloga svieta i svih vremena zadovoljio, i to izobiljno zadovoljio, svojom mukom i smrću na Križu. Ondje je ujedno potekao nepresahljivi izvor svih milosti, potrebnih za spasenje sviju ljudi. Bičevanjem je htio napose zadovoljiti za ružne griehe nečistoće, a ujedno baš tom Krvi, kod bičevanja prolivenom, želio je svakom bielom cvietu čistoće podati hranu i život.

Gospodin cieni svaku krepost. Za svojega je zemaljskoga života pokazao sam na Sebi, da je savršen uzor svih kreposti. Ipak zapažamo, da je krepost čistoće naročito izdizao i cienio. Njegova je okolina u ljiljanskoj čistoći. Majka Mu je prečista Djevica, najljepša stvorena čistoća. Hranitelj, Glavar sv. Obitelji i poočim Isusov je sv. Josip, djevičanski muž. Nebeski Učitelj ljubi sve svoje učenike, no najviše ljubavi izkazuje djevičanskom Ivanu. Zato je i njemu dopustio, da Mu na posljednjoj večeri posluša kucaje Njegovoga Božanskoga Srdca. Njega imade uza Se i na Kalvariji. Ondje Ga upravo uvlači u divan hvalospjev čistoći. Izvor svake čistoće, Isus, na svojoj krvavoj smrtnoj postelji, svoju prečistu Djevicu Majku izruča djevičanski čistom učeniku Ivanu. Za svoga javnog djelovanja podnosi Spasitelj u zboru apostola svakojake slaboće. Bilo je ondje oholosti, srditosti, pohlepe za višim položajem, ali nečistoće nije bilo. Što više, koga je Gospodin pozvao za svog apostola, taj se morao odreći i svoga zakonitog braka. Farizeji su

progonili Isusa upravo najstrašnijom đavolskom mržnjom. Na mahove su Mu podmitali i zlo. On je dopustio, da Ga nazovu izjelicom i popilicom, pustio je, da su kazali, kako On vara narod. Pa i to je mirno podnio, da su Ga nazvali Samaritancem i čovjekom, koji imade u sebi đavla, ali nikada nije dopustio ni najmanji prigovor glede čistoće. Jednom rieči: vidimo, da Gospodin ovu krepost na osobit način cieni. Podpuno je preporuča izabranim dušama: »Tko može razumjeti, neka razumije!«

Kako je činio Spasitelj, tako čini i Njegova Crkva. Ona propovieda i to neprestano propovieda čistoću. Vjenčanim ljudima govori o bračnoj čistoći, a svim drugima o podpunoj čistoći. Od svojih načela ne odstupa ni za mrvicu, a ni ne može odstupiti, niti išta popustiti. Šestu je i devetu zapovied sam Bog proglasio na Sinaju. Zapisao je i obje ove zapoviedi u naravski zakon. Za te je prestupke Isus pošao na bičevanje. Zato i Crkva propovieda: Svaki onaj, koji grieši nečisto, krivac je strašnog bičevanja Isusovoga. Nečisti je grieh udarac po presv. Isusovom Tielu. Svaki je takav griešnik odgovoran za bičevanje Isusa. O, kad bi si svaki čovjek htio prije grieha nečistoće predstaviti sebe samoga, kako bičuje Isusa, i kako dovodi presv. Majku, da Ona gleda taj prizor, jamačno se ne bi nikada mogao odlučiti na taj grijeh. Zar nije tako?...

Nekoliko je ovih misli odgovor na onaj »zašto«, na pitanje, zašto su Isusa tako sramotno i okrutno bičevali.

I razum i vjera govore

Sasma jasno! I razum i vjera kazat će nam mnogo liepa o čistoći, a osudit će svaku nečistoću.

Povreda čistoće nije nikada dopuštena. Taj zakon ne poznaje iznimke. Nitko, nikada, ni iz kakvog razloga ne smije svojom voljom povrieditи zakon čistoće. Brak nije povreda čistoće. Upotreba braka je pokoravanje naravskom zakonu, koji je odredio i ustanovio sam Gospodar prirode. Zakoniti brak imade i zakonitu podlogu. Da uzmogu bračni drugovi sve svoje staležke dužnosti laglje vršiti, zato je Gospodin uzdignuo ženitbu na sakramenat. Po tom sakramentu dobivaju muž i žena sakramentalne milosti, koje ih pomažu i jačaju kroz cieli život u njihovom bračnom staležu. Bračni drugovi i sami znadu, što je u braku dopušteno, a što nije. Naravski naime zakon, na kom se temelji brak, ne može biti čovjeku nepoznat, barem ne na odulje vrieme. Bračni drugovi znadu, da im je sam Stvoritelj povjerio jedan dio svoje stvoriteljske moći, i da od njih očekuje nove baštinike kraljevstva nebeskoga. Brak je svetinja i mora uviek biti svetinja. Povreda te

svetinje je grieh nečistoće, i to strašan grieh. To je bičevanje Isusovoga Tiela i Marijinoga Srdca. Bog to mora kazniti. A i priroda sama neke takve griehe osvećuje. Treba li dokaza? Neka se pogledaju razne žene u bolnicama, koje izjeda rak. I ako imade među njima nekrivih, mnoge moraju priznati, da nisu htjele hraniti djecu, a sada hrane raka, koji ih izjeda. Jednako ćemo u bolnicama i ludnicama naći i muževe i žene, na kojima se priroda osvetila. Brak nisu držali u svetosti, okužili su se bielom kugom, a nakon mnogo godina izpaštaju na živcima sve svoje griehe. Bičevali su Isusa, a sad priroda udara po njima. I brakolomstvo je strašan grieh nečistoće. I u tome je bičevanje Isusa. I to se znade osvetiti već na ovom svietu. Onu »ljubav«, koja je čovjeka dovela do preljuba, zamieni mržnja i to paklena mržnja. Kako tako, ako ta ostaje samo do smrti, a što, ako se nastavi u nesretnoj paklenoj vječnosti?

»Anđeli mira gorko su plakali« ... Nije čudno, što su konačno potegnuli iz korica mač Božje osvete. I opet se mora naglasiti: Kako tako, ako ta Božja kazna traje samo u zemaljskom životu, a šta onda, ako se protegne na bezkonačnu vječnost? ...

Na čistoću moraju paziti svi! Djeca moraju imati na pameti, da ne smiju ništa svojevoljno misliti, ništa govoriti niti činiti, što bi se stidjeli pred svojim roditeljima počiniti ili razgovarati. Na čistoću i na svaki oprez u tom pogledu moraju naročito paziti mladići i djevojke. Glede opreza vriedi načelo, da se u tome ne može pretjeravati. Ni najveći oprez ipak nije pretjeranost, jer je uviek bolje i ne znam koliko opreznosti više, nego li i samo najmanje opreza premalo. Kad bismo to htjeli staviti u matematički govor, kazali bismo: Niti kilometri opreza previše ne mogu nikada škoditi, dok i milimetar opreza premalo, može čovjeka upropastiti.

Mladić mora paziti na čistoću, i te kako paziti. O čistoći ovisi često puta ciela budućnost, a i ciela vječnost. Nečistoća može čovjeka baciti u razne bolesti, ne samo zarazne, nego i živčane. S nekim je zarazama Bog i te kako opomenuo čovjeka, da pazi na čistoću. A te zaraze znadu imati posljedica i za cieli život i za potomstvo. Često puta su neizliečive. Mnogo puta svršavaju u ludnici. Udare li nečisti griesi po živcima, stanje je obično još gore. Takve je uništene živce težko izliečiti. Mnogi je mladić nečistoćom već unapried uništio svoju buduću bračnu sreću. Mnogi je stavio nepremostivu zapreku možebitnom Božjem pozivu u koje duhovno zvanje, i opet se unesrećio. A tko da nabroji sve strašne posljedice nečistoće kod omladine? Zlo za pojedinca, zlo za obitelj, zlo za čitav narod, zlo za neumrle duše. I opet se mora naglasiti: Kako tako, ako je zlo samo u ovom smrtnom zemaljskom životu, a što, ako se nepopravljeno zlo protegne kroz cielu nesretnu vječnost? Je li začudno? Ta, to je posljedica bičevanja Isusa!

»Anđeli mira su gorko plakali...« Je li čudno, što su konačno potegnuli mač iz korica, i udarili?...

Na čistoću moraju osobito paziti djevojke! Jao djevojci, koja bičuje Isusa! Sve zle posljedice, koje su spomenute kod mladića, mogu stići i djevojku. No još i gore! Ona je buduća majka obitelji. Žena je srdce obitelji, kao što je muž glava obitelji. Težko obitelji, u kojoj glava ne vriedi ništa! Još gore obitelji, u kojoj je srdce gnjilo! Koliko li imade nesreća u braku, a da nisu ništa drugo nego li posljedice djevojačkih grieha dotične žene. Djevojka mora paziti, da joj mladića privuče ljubav, a ne strast i grieh. Ljubav je naime naravska podloga sretnoga braka. Ljubav je ujedno nešto trajno, napose, ako se stavi na vrhunaravni temelj. Strast je prolazna. Strast se može okrenuti na sve strane. Strast može tražiti svoje izdovoljavanje kod raznih ženskih osoba. Strast vodi u propast. Mnogi su današnji brakovi razvrgnuti ili nesretni, jer je djevojka tražila strast i nuđala strast, a ne ljubav. Bičevala je Isusa. Zlo je izpalo. I ne može drugačije.

I nećudoredna moda je grieh. I to je bičevanje Isusa. Nećudoredna naime moda vodi do grieha. Po nećudorednoj modi propada stid, naravski čuvar čistoće. Takva moda izravno uzbuđuje strasti kod mladića. Eto opet strasti, opet grieh, opet bičevanje Isusa. Nikakvi izgovori tu ne koriste ništa! Što je nećudoredno nije dopušteno. Crkva se ne upliće svojim odredbama u kroj i vrstu odiela, ali traži čednost i stidljivost. Svaka je izprika današnjih lutkica mode bez temelja. Najsmiešnija je izprika dakako, da je ovakva laka pomodna haljina s raznim ogolišanjima veoma higijenska. Smiešnost! Liečnici tvrde obratno, da higiena traži jednoliku razporedbu topline po tielu, a ne takvu nejednoliku, kakvu prouzrokuje preveliko ogolišanje grudiju, gole ruke i noge. Napokon pogled u sviet i život kazuje sve. Naše su bakice bile i previše zamotane. Poživjele su po 80 i više godina. A današnje pomodne djevojke? Vuku se ulicama bliede kao smrt, mršave kao trieska, slabunjave, da ih svaki vjetrić baca u bolestnički krevet. I s modom se mnogo griješi, i s plesovima i s kazališnim i kinematografskim prikazivanjima. Sa svim se time u mnogo slučajeva uništuje čistoća, oslabljuje buduća obitelj, podgrizava snaga cieloga naroda. Ruše se temeljna čudoredna načela, pa mora izaći kao posljedica zlo. Nad time bičevanim Isusom moraju

»anđeli mira gorko plakati...«, moraju jednom trgnuti mač Božje osvete!...

Nečistoća ubija dušu. Po nečistoći zapada čovjek brzo u razne druge griehe i u svakojaka zla. Nečistoća stoji mnogo novaca, zato takvi ljudi traže novac u prevari, nepoštenoj zaradi ili na izrabljivanju sirotinje. Iz grieha se pada u grieh. A konačno? Ostaje i mora ostati duhovna pustoš. Grieh, grieh i opet grieh. Konačno se gomila grieh na grieh i savjest otvr-

dne. Čovjek srlja brzim koracima u podpunu duševnu propast. Umire u griehu, sam sebe gura u vječno osuđenje. Konac mu je u paklu. Je li štogod drugo i zaslužio? Ta, toliko puta je bičevao Isusa, udarao je po Njegovom Tielu, izranio je preč. Srdce Marijino...

Nad njim su na stotine i tisuće puta »anđeli mira gorko plakali...« konačno su već morali potegnuti mač Božje kazne...

Takvi ljudi samo »razdvajaju, oni su puteni, nemaju Duha. (Jud. 19.) Težko takvima, koji tielo kaljaju (ondje 8.), jer se za njih čuva mrak vječne tame...« (ondje 13.)

Sveto pismo

»O, kako je liep čisti naraštaj u svojoj sjajnosti; spomen je na njega neumrli, jer je poznat kod Boga i kod ljudi.« (Mudr. 4. 1.)

»Imade nemoćnih, koji su takvi rođeni, a imade ih, koje su ljudi takvima načinili, a imade ih, koji se vladaju, kao da su nemoćni poradi kraljevstva nebeskoga. Tko može shvatiti, neka shvati!« (Mat. 19. 12.)

»A za djevice nemam zapoviedi Gospodnje, nego savjet. Jesi li vezan za ženu, ne traži razstave. Ako li se oženiš, nisi sagriešio, i djevica, ako se udade, nije sagriešila. Onaj, koji uzima svoju djevicu, dobro čini, a onaj, koji je ne uzima, bolje čini.« (I. Kor. 7. 25. 28 i 38.)

»Kažem vam: Duhom hodajte i nemojte vršiti tjelesnih djela. Jer tielo želi protiv Duha, a duh protiv tiela. Ovo se protivi jedno drugome, da ne činite, štogod hoćete. Ako vas Duh vodi, niste pod zakonom. A očita su tjelesna djela: Bludnost, nečistoća i bezsramnost.« (Gal. 6. 16—19.)

»Ovo naime morate znati, da ni jedan bludnik ili nečist ili lakomac, a to je idolopoklonik, nema baštine u kraljevstvu Krista i Boga.« (Ef. 5. 5.)

»Ovo je naime Božja volja: vaše posvećenje, da se čuvate od bludnosti, da svaki od vas znade steći svoju ženu u svetosti i časti, a ne u strastvenoj požudi, košto čine neznabožci.« (I. Sol. 4. 3—5.)

Nečiste griehe sv. Pismo osuđuje:

»Tko traži grieh sa ženom, tome se kuća ruši u smrt, i njegovi putevi vode u pakao.« (Posl. 2. 16—18.)

»Mudri izbjegavaju vino i ženskinje.« (Prop. 19. 2.)

»Čovjek nečist traži grieh, dok ne zapali oganj. Bludnom čovjeku prija svaka griešna hrana.« (Prop. 23. 23. 24.)

»Tielo nije za bludnost, nego za Gospodina i Gospodin za tielo!« (I. Kor. 6. 13.)

»Mrtvite dakle udove svoje, koji su na zemlji: bludnost, nečistoću, požudu i zlu želju. Radi ovih dolazi srčba Božja na neposlušne sinove.« (Kol. 3. 5. 6.)

»Bog nas nije pozvao na nečistoću, nego na svetost.« (I. Sol. 4. 7.)

»A bludnost i svaka nečistoća, neka se ni ne spominje među vama.« (Efež. 53.)

»A nevjernima i nečistima i ubojicama i bludnicima i vračarima i idolopoklonicima i svima lažama, njima je dio u jezeru, koje gori ognjem i sumporom. To je druga smrt. (Odkriv. 21. 8.)

Kako misli Crkva?

Crkva je Kristova nezabludiva učiteljica Kristove nauke. Ona uztraje i u toj nauci o svetoj čistoći kod svojih načela. Podpunu čistoću traži od svih ljudi, koji nisu povezani zakonitim bračnim vezom. Tko se povezuje brakom, tome ona daje sakramentalnu milost.

Za održanje čistoće Crkva otvara neizcrpivo blago milosti, koje nam je zaslužio izbičevani Spasitelj Svojom mukom i smrću na križu. Te milosti dieli u sv. Sakramentima, napose u sv. Pričesti, gdje pruža »izabrani Kruh i Vino, koje rađa djevice«. Pred svoje članove stavlja Crkva nebrojene uzore iz sviju vremena svoje poviesti. Tu je u prvom redu Bl. Djevica Marija i njezin prečisti Zaručnik, zatim sv. Ivan, apostol, divan trolist: Sv. Alojzije, Stanislav i Ivan Berchmans. Tu su nepregledne čete sv. djevica od sv. Agneze, Cecilije, Katarine, pa sve do najnovijih nebrojenih četa.

Crkva upozoruje i na znanstvene rezultate savremene medicine. Liečnici su u tom pogledu na čistu, da su im poznate mnoge i premnoge bolesti, kao posljedice nečistih grieha, dok im nije uspjelo pronaći ni jednu bolest, kao posljedicu čistoće.

Griešnike pozivlje Crkva na pokoru. Nema na svietu takvoga zla, koje se ne bi, uz milost Božju, dalo popraviti. Sve se može urediti, dok čovjek živi na svietu. Poslije smrti je tek podpuna nepromjenljivost. Zato Crkva pokazuje prekrasan primjer pokornice iz Evanđelja, sv. Marije Magdalene. Velika griešnica, kasnije velika pokornica. Prije izpunjena s ljubavlju prema zlu, kasnije gori od ljubavi prema Bogu. U jednom dielu života puna opačina, u kasnije vrieme puna svetosti. Pridigla se ona, pridigli su se mnogi, pridići se može, uz milost Božju, svaki čovjek. Crkva nas neprevarljivo uvjerava, da milost ne može manjkati.

Crkva dovodi sve ljude k onom strašnom prizoru Isusovog bičevanja. Čistim dušama pokazuje ondje razlog, zašto da oču-

vaju čistoću. Griešnike upravo s pogledom na taj priozr odvraća od grieha, navraća ih na pokoru. Ona uztraje u svojoj propoviedi o čístoći, i uztrajat će do konca svieta. Samo s čistoćom se mogu očuvati narodi, obitelji i pojedinci. S čistoćom se polazi u vječno spasenje, s griesima nečistoće u vječno osuđenje.

Takve misli odjekuju od svakog udarca, koji je primio Spasitelj prigodom okrutnog bičevanja...

TRNOVA KRUNA NA GLAVI

Koji je za nas trnjem okrunjen bio.

O Isusovoj trnovoj kruni govori nam sv. Evanđelje veoma kratko. Sv. Matej je nakon bičevanja zabilježio ovako:

»Tada vojnici upraviteljevi uzeše Isusa u sudnicu i sakupiše oko Njega cielu kohortu. I svukavši Ga obukoše Mu crvenu kabanicu i opletavši vienac od trnja, metnuše Mu na glavu i trsku u desnicu Njegovu i kleknuvši na koljena pred Njim rugahu Mu se govoreći: Zdravo kralju židovski! I pljunuvši na Nj, uzeše trsku i tukli su ga glavi.«

Gotovo istim riečima opisuje taj prizor i sv. Marko. Sv. Luka ne spominje u svom opisu muke Isusove krunisanje trnovom krunom, dok sv. Ivan opisuje slično kao i prva dvojica evanđelista, no još kraće. Sam si prizor možemo zorno zamisliti. Poncije Pilat je izdao nalog, da vojnici bičuju Isusa. Kad su svršili svoj krvavi posao, morali su pričekati s Isusom, dok im Pilat odredi, da Ga opet predvedu. Po svemu se čini, da su Isusa odvukli u svoje dvorište i ondje s Njime čekali. To su vrieme čekanja upotriebili za strašnu svoju šalu. Čuli su naime, kako Židovi obtužuju Isusa kao buntovnika protiv rimske vlasti i samoga cara. Na svoju su vlast bili osjetljivi. I Židovi i okolišni narodi nisu rado snosili rimski jaram. Zato je u onim krajevima bilo više pobuna protiv Rimljana i prije i poslije Isusovoga djelovanja. Svaki je takav pokušaj rimska vojska krvavo ugušila. Čuvši, da se Isus gradi židovskim kraljem, svrstali su Ga odmah u redove svojih neprijatelja, raznih buntovnika, s kojima treba obračunati. Zato su i nadošli na tu strašnu misao, kako da do ludila izrugaju Isusovu kraljevsku čast i dostojanstvo. Da bude prizor što veseliji, pozvali su na tu strašnu igru i svoje drugove, čitavu kohortu, t. j. oko 600 vojnika. I sad je dolazila na pamet pojedincima ova ili ona misao, jedna gora od druge. Kao da ih je sam pakao nadahnjivao. Kralja treba i kraljevski opremiti. Tadanji su vladari u svečanim zgodama nosili grimizni plašt. Eto se brzo dosjetiše, šta im treba načiniti. Svukli su s Isusa gornju haljinu, pa su Ga zaogrnuli jednom starom vojničkom kabanicom. Ta je bila crvene boje, pa neka nadomješta grimiz. Vladar sjedi na priestolju. I to su našli za Isusa. Odvukli su Ga i posadili na neki kamen. Taj Mu neka služi za kraljevsko priestolje. Rim-

ski su carevi nosili na glavi zlatni lovor vienac. Lovorika je kod njih bila uviek znak vlasti, sjaja i pobjede. Da caru ne svene lovorika na glavi, nosio je lovorov vienac, načinjen od suhoga zlata. I Kristu treba dakle neki vienac na glavu. Nije izključeno, da se i tu umiešao sam nečastivi, i prišapnuo vojniku, kakav će vienac staviti Isusu na glavu. Vojnik je odkinuo nekoliko glogovih grančica, opleo od njih vienac, i tu je trnovu krunu nabio Isusu na glavu. Jasno je, da je Isusa oblila Krv po glavi i licu, kad su Mu stavili na glavu oštro trnje. Sav je bio izranjen od bičevanja, no glava je dosele ipak bila pošteđena. Sad je i ona u vreloj Krvi. Još je trebalo u znak kraljevske vlasti i žezlo. Odkinuli su brzo jednu trskovu šibu, i stavili je u Spasiteljeve ruke. No s time nije ta žalostna igra svršila. Kad su tako opremili Kralja neba i zemlje, onda su Mu se stali rugati na sve moguće načine. Prigibali su pred Njim koljeno, porugljivo Ga pozdravljali: »Zdravo kralju židovski!« Stali su Ga tući i gurati, pljuvali su Mu u presv. obraz, uzeli trsku iz ruku, pa udri po glavi, da se trnova kruna što snažnije zabije u kožu. Da je na svaku rugalicu Isusu upravljenu nastao grohotan smieh, ne treba posebno ni spominjati. Jednako je jasno samo po sebi, da je tom zgodom Isus trpio strahovite muke i na duši i na tielu. Koje su bile veće, to je težko kazati. Trpio je, i to strašno trpio. Da nije Ljubav Njegovoga presv. Srdca bila veća i snažnija od svih muka i boli, jamačno ne bi mogao toliko pretrpjeti. Ali upravo činjenica, da je toliko trpio i pretrpio dokazuje nam, da je plamen Njegove Ljubavi bio snažniji od svih muka. Ljubav je doista svesilnica, koja je i samoga Boga u smrtnom tielu držala u takvim težkim bolima.

Vojnici su uztrajali sve dotle, dok ih nije Pilat pozvao, da mu dovedu Isusa. On sam jamačno nije o svemu tome ništa niti znao. Tek, kad je zapazio Isusa onako izmrcvarena, sav se zgrozio u dubini duše. Takav prizor jamačno još nije nikada u životu vidio. Takav prizor nije zemlja još uobće vidjela, a nije ga vidjelo niti nebo. To je Kralj neba i zemlje. To je eto »najljepši među sinovima ljudskim«. (Ps. 44. 3). To je Onaj, »na čijoj odjeći piše Kralj nad kraljevima i Gospodar nad gospodarima.« (Odkr. 19. 16). »Sada u istinu nema na Njemu obličja niti ljepote...« S pravom govori prorok: »I mi smo mislili, da je On gubav...« (Iz. 53. 2 i 4). A Pilat? Nije smogao pravo ni rieči. Pokazao Ga je Židovima s onim poznatim riečima: »Evo čovjeka!« Te su dvie rieči kazale mnogo. Ta, rekle su: Gledajte! Da li je to još čovjek? Zvieri! Zar Mu se ne ćete barem sada smilovati? Odgovor nam je poznat. Glasio je: »Razpni Ga, razpni Ga!...«

A Isus? Opet moramo malko zaviriti u Njegovo presv. Srdce. Ono nam jedino daje odgovor. Na sve Ga je muke stavila Ljubav, i to Ljubav neshvatljiva i neshvaćena... Čemu

dalje opisivati, kad ni sami Evanđeliste, koji su bili prosvietljeni Duhom Svetim, nisu znali ništa kazati, nego su nam podali tek najkraći opis. Za ovakve muke, kao da ni sam Duh Sveti nema rieči.

Muka i proročanstvo

Trnova kruna i sve one muke, koje je tom zgodom Isus pretrpio, kao i sve one rugalice rimskih vojnika, bile su ujedno veliko proročtvo. Da su vojnici znali, tko je Isus, jamačno se ne bi nikada dali na tako strašnu igru s Njime. U te Ga je muke dovela Ljubav, a te su muke ujedno pokazivale budućnost.

U vrieme je Isusovoga rođenja vladao nad jednim dielom Židova kralj Herod. Strašni je krvolok i strašno svršio, živ je zagnjilio. U Judeji ga je nasliedio sin Arhelaj. Za vrieme Isusove muke nema više Arhelaja na vlasti. Judejom upravlja rimski upravitelj Poncije Pilat. U Galileji kraljuje Arhelajev brat, Herod. Vlada dakako posvema ovisno o rimskoj vlasti. Za vrieme Isusove muke nalazi se u Jeruzalemu o blagdanu i prima od Pilata poslanoga Isusa, naruga Mu se i odprema Ga natrag k Pilatu. S njime su, s njegovom braćom i bližim potomcima nestali članovi Herodove obitelji s ove zemlje. Ali i rimska je vlast nestala. Najprije se za vrieme cara Konstantina Velikoga smjerno po prvi puta poklonila Kristu, kasnije Mu služila, dok je konačno nestala. Kraljevstva i carstva su odlazila i prolazila. Tek ih izškolani ljudi poznaju iz poviesti. Velik dio svieta uobće ne zna za tolika sjajna carstva i kraljevstva, koja su nekad bila na toj zemlji. I današnji su ljudi svjedoci prolaznosti sviju raznih vladavina. Sve prolazi, i svaka vlast prolazi, i svi vladari prolaze. Tek jedno kraljevstvo ostaje, ono je neprolazno. To je Kraljevstvo Kristovo. Njegova je neprolaznost proročena više puta u svetom Pismu, a pokazana je i prigodom Isusovog trnovog krunisanja. Onaj Isus, koji je sjedio na kamenom priestolju ogrnut starom vojničkom kabanicom, s trnovom krunom na glavi, s trskovim žezlom u ruci, On je ipak trajni neprolazni Kralj neba i zemlje. Toliki i toliki narodi, toliki i toliki moćni vladari prignuli su pred Njim svoje koljeno. I to prigibanje koljena nije bilo za ruglo, kao ono nekoć u Pilatovoj vojarni. Milijuni i milijuni su pred Njim prigibali koljeno izkreno, smjerno i ponizno, i čine to još i danas. Što više! Poviest nam pokazuje, da je sreća vladala samo s onim narodima i pojedincima, koji su pred tim, trnjem okrunjenim, Kraljem, izkreno kleknuli na svoja koljena. Naprotiv oni, koji to nisu učinili, propali su, bili oni pojedinci, bili oni čitavi narodi, bili oni i najmoćniji vladari ovoga svieta. Poznato je, kako je i silni Napoleon morao prignuti koljeno pred Kristom

i Njegovim Namjesnikom. To je učinio Napoleon, koji je znao kazati: »Bože, ostaj u nebu, a zemlja je moja.« A nebeski mu je Kralj odgovorio u njegovom životu: »Ostajem u nebu, ali palica je moja, i dosiže do zemlje.« Bilo je i drugih sličnih Napoleona sve do najnovijih vremena, imade ih i danas, no i ti će čuti u svom životu isti Božji glas. Rugalice rimskih vojnika proročanstvo su u pravom klanjanju. I svaki, koji dolazi s izkrenim poklonom pred, trnjem okrunjenoga, Kralja, taj će moći vladati i održati svoju vlast. I to vriedi i za pojedine ljude i za obitelji i za ciele narode i za njihove vrhovne upravljače. Tko se ne kani pokloniti trnjem okrunjenom Kralju, taj propada. Bit će mu mjesto samo u poviesti kao Herodu, Pilatu, rimskim carevima, Napoleonu i svim sličnim vladarima ovoga svieta. A poviest će se njima narugati, kao što su se oni htjeli rugati trnjem okrunjenom Kralju. Naprotiv uz toga Kralja je sreća i utjeha zemaljskog života i jamstvo za život vječni...

Zašto?

I za trnovu krunu i za sve poruge i za sve muke, koje je tom zgodom Božanski Spasitelj pretrpio, pitamo se? A zašto? Kao što nam za bičevanje govore sv. Otci, da mu se Isus podvrgnuo radi nečistih grieha svieta, tako nam i za trnovu krunu i sve one muke tumače, da ih je Gospodin primio na se, da tako zadovolji nebeskom Otcu za sve griehe oholosti, ujedno, da privredi milosti, potrebne za očuvanje poniznosti. Sva je ta poniženja uzeo On na se, da zadovolji za tolike tašte i ohole misli i djela cieloga svieta.

Oholost je prvi i glavni grieh, izvor skoro sviju drugih grieha. Nastao je u raju, i to u onom nebeskom raju. Lucifer je prvi uzviknuo lozinku paklene oholosti: »Ne ću služiti Bogu!« Njegova ga je oholost huckala: »Uzaći ću nad sva nebesa i bit ću sličan Svevišnjemu!« Oholost se pojavila i u zemaljskom raju. Paklena je zmija kazala prvim ljudima: »Bit ćete kao bogovi.« Ta se oholost provlači cielim svietom i kroz sva vremena. Za bilo kakav grieh obično dolazi čovjeku ohola napast. Za razne griehe mu oholost pokazuje božanstvo i to krivo božanstvo. Ljudi traže svoje božanstvo u razbludnosti i pijanstvu. Drugi nalaze božanstvo u krađi, otimačini i prevari. Imade ih, koji poput Kaina nalaze svoje božanstvo u nevino prolivenoj krvi. Koliki i koliki ištu svoje božanstvo u zavisti, tuđoj nevolji i zlobi. Za razne griehe govori napast onako oholo iz visoka: »Bit ćete kao bogovi.« I zdrav razum govori i milost Božja šapće, da je to nemoguće, da je to smiešno, a oholi čovjek ipak sluša: »Bit ćete kao bogovi.« I zato podiže u svojoj duši razne kumire, razna lažna božanstva. Njima služi, njima na čast prinosi i žrtve. Poniziti se to mu je težko, ali za svoja lažna bo-

žanstva mu nije ništa težko. Zamišlja si, da postizava božanstvo. Danas ovim svietom i onako prolazi taština, slavohljeplje, vladoheplje i razne kćeri paklene oholosti. Tolika zla, koja vladaju svietom, još nisu opametila ljudski rod. On još neprestano traži svoje lažno božanstvo, i to najviše u sebi samomu. »Bit ćete kao bogovi.« Taj mu glas najviše godi.

Na paklenu oholost nije Gospodin dao drugi liek, nego svoje najveće poniženje. To je liek, koji daje sam Bog. Bit će jamačno liek i najbolji i najuspješniji, kad ga sam Bog daje. On ga sam i pokazuje u cielom svojem zemaljskom životu. Druga Osoba presv. Trojstva prima na sebe čovječju narav. To je, kako nas uvjeravaju sv. Otci, najveće poniženje, što ga uobće možemo i zamisliti. Neizmjerno Božje Veličanstvo prisajedinjuje sa sobom stvorenje, neznatnu čovječju narav. On uzima stvorenu dušu i tielo, kao što i mi ljudi imademo. Toliko poniženje u istinu ne možemo pravo shvatiti. Možemo si predočiti raznim slikama, no svaka je ipak preslaba, a da nam pruži pravo shvatanje tolikoga poniženja. Neki tumačitelji sv. Pisma kažu, neka si predočimo, da čovjek postane sićušnim crvićem. To bi bilo jamačno veliko poniženje. Ipak ta slika nije ni izdaleka dostatna, da nam protumači poniženje Sina Božjega, kad je na se primio čovječju narav. Ovo bismo poniženje mogli tek onda podpunoma razumjeti, kad bismo mogli točno i jasno upoznati svu neizmjernost Božanstva i podpuno ništavilo jednoga stvora. Zato, kad bismo u matematici mogli zamisliti najveći i najmanji broj, onda nam ni ta poredba ne bi odgovarala, jer Gospodnju neizmjernost ne možemo ničim porediti, a za ljudsko ništavilo možemo uviek naći manji broj od najmanjega, kojeg smo si zamislili. Takvo eto poniženje prima na se Sin Božji, da podade liek ljudskoj oholosti. On došao na tu zemlju kao malo betlehemsko Diete, da to poniženje zornije gledamo. Od rođenja dakle već propovieda liek protiv ljudske oholosti. Upravo radi toga provodi On tih i miran život poniznosti u tišini nazaretske kućice. Život je naime Djeteta Krista i kasnije radnika Krista uspješan liek protiv ljudske oholosti. Za javnog je svojeg života neprestano primao na se poniženja. Svetom je zemljom prolazio čineći dobro, kako kaže sv. Petar. Ljudima je dielio kruh nebeske nauke, bolestne je liečio, žalostne je tješio, sipao je na pregršti samo milosrđe i ljubav oko sebe. Kako li su mu ljudi uzvratili? Divno li su Ga nagradili za sva Njegova dobročinstva! Samo progon i poniženje sa strane književnika i farizeja, to je nagrada za Njegova dobročinstva. I sva ta poniženja prima On na se, da time lieči rane oholosti u ljudskom rodu. Na posljednjoj Ga je večeri Ljubav sklonula, da ustanovi presv. Otajstvo. I to Otajstvo Ljubavi je pod siromašnim, poniznim prilikama Kruha i Vina. Želio je, da cielo Njegovo i čovječanstvo i Božanstvo, sakriveno pod prilikama Kruha i Vina, za sva vre-

mena govori ljudima o poniznosti, tom jedinom lieku protiv oholosti. On je zato s pravom mogao kazati: »Učite se od Mene, jer sam krotak i ponizan Srdcem!...« Pozvao je, kako veli sv. Augustin cieli sviet, da »uči od Njega, ne nove svjetove stvarati, ne u ovom svietu čudesa činiti, nego neka se uči poniznosti.« U Getsemanskom se vrtu dao Gospodin svezati i odvući kao zločinac. I na muku i na sramotu predao se mirno i ponizno. U sudnici Ane i Kajfe izrugali su Njegovu učiteljsku i proročku službu na najgori način, a On šuti i svojom šutnjom propovieda o poniznosti. Prigodom povlačenja pred poganski sud Pilatov, pa pred sud preljubočinca Heroda, na osobit način odsjeva Njegova poniznost. A kod bičevanja? »Crv, a ne čovjek!...« Neshvatljiva poniznost! A trnova kruna i sve poruge tom zgodom? Tko da razumije toliko poniženje i toliku poniznost? Oholost je jamačno užasan grieh, strašno zlo, kad je sam Sin Božji lieči tolikim poniženjem, kad On pruža protiv nje samo jedan jedini najbolji liek u poniznosti.

Oholi ljudski razum i čovječja volja, tako sklona na zlo, morala bi ničice pasti pred poniženim, trnjem okrunjenim Kraljem neba i zemlje, u duhu najdublje poniznosti vapiti:

»Isuse krotki i ponizni Srdcem, učini srdce naše po srdcu Svome!...«

Oholi bi ljudski razum morao uvidjeti, da postoji samo jedna jedina neprolazna veličina: Ponizni Isus...

Sv. Pismo o poniznosti i oholosti

Sveto Pismo osuđuje oholost, i pokazuje veliku opasnost, u koju se bacaju oholi ljudi:

»Ne dopusti, da ti mislima zavlada oholost, jer je po njoj počelo svako zlo.« (Tob. 4. 14.).

»Početak oholosti je odpad čovjeka od Boga. Čovjek naime po oholosti odkida svoje srdce od Stvoritelja, jer je oholost izvor svakoga grieha.« (Mudr. 10. 14.).

»Kuću će oholice razoriti Gospodin.« (Posl. 15. 25.).

»Gospodin prezire ohole oči.« (Posl. 6. 16.).

»Oholost je mrzka i Bogu i ljudima.« (Posl. 10. 7.).

O poniznosti nam daje pouke sam Gospodin, koji je najljepši primjer i nedostiživi uzor svake poniznosti: On je jedini mogao kazati:

»Naučite se od mene, jer sam krotak i ponizan Srdcem, i naći ćete pokoj svojim dušama.« (Mat. 12. 29.).

On je jedini mogao naučavati i ozbiljno i nježno:

»Tko hoće da bude među vama velik, neka bude vaš sluga; kao što Sin Čovječji nije došao, da njemu služe, nego da on služi.« (Mat. 20. 26. 27.).

»Najveći među vama, neka bude kao najmanji, i poglavar kao sluga. Jer tko je veći, koji sjedi za stolom ili koji služi? Nije li onaj, koji sjedi za stolom? A ja sam među vama kao sluga.« (Luk. 22. 26. 27.).

»Jer koji je najmanji među svima vama, taj je velik.« (Luk. 9. 48.).

»Jer svaki, koji se podiže, ponizit će se, a koji se ponizuje, povisit će se.« (Luk. 14. 11.).

»A kad im je Isus oprao noge i uzeo svoju gornju haljinu, sjede opet za stol, i reče im: Znate li, što sam vam učinio? Vi mene zovete Učiteljem i Gospodinom i pravo kažete, jer i jesam. Kad sam dakle ja, Gospodin i Učitelj vama prao noge, i vi ste dužni jedan drugome noge prati, jer sam vam dao primjer, kako ja učinih vama, tako da i vi činite.« (Iv. 13. 13-15.).

O poniznosti govore i sveti Apostoli. Razumljivo, da kao najljepši uzor prikazuju samoga Gospodina:

»On budući u biti Božjoj nije držao za nepravdu, da je jednak Bogu; ali je ipak sebe poništio, uzevši bit sluge i postao sličan ljudima i u životu svome nađe se kao čovjek. Ponizio je sam sebe postavši poslušan do smrti, a smrti na križu.« (Fil. 2. 5-8.).

A vjernicima daju Apostoli nauk o poniznosti:

»Po milosti, koja mi je dana kažem svakomu između vas, da ne držite o sebi više, nego li što valja držati, nego da cienite sebe triezno, svaki po onoj mjeri vjere, koju je Bog kome udielio.« (Rim. 12. 3.).

»Niti je onaj što, koji sadi, niti onaj, koji zalieva, nego Bog, koji daje, da raste.« (I. Kor. 7. 7.).

»Jer ako tko misli, da je što, a nije ništa, vara sam sebe.« (Gal. 6. 3.).

»Svi se opašite čvrstom vezom poniznosti, jer se Bog oholima protivi, a poniznima daje milost. Ponizite se dakle pred silnom rukom Božjom, da vas povisi u svoje vrieme.« (I. Petr. 5. 5, 6.).

»Ponizite se pred Gospodinom, i uzvisit će vas.« (Jak. 4. 10.).

I Stari Zavjet slično naučaje:

»Nadođe li oholost, doći će i sramota, dok ponizan postizava mudrost.« (Posl. 11. 2.).

»Čovjeka ponizuje oholost, dok ponizan dolazi do časti.« (Posl. 29. 23.).

»Što si više postavljen, to se dublje ponizi, jer ćeš tako naći milost kod Gospodina.« (Mudr. 3. 20.).

»Molitva poniznoga prodire kroz oblake, i nema mira, dok ne stigne pred Boga, i ne miče se, dok je Svevišnji ne pogleda.« (Mudr. 35. 2.).

NA KRIŽNOM PUTU

Koji je za nas težki križ nosio.

Najkraći opis svetoga križnog puta podaje nam evanđelje sv. Ivana. Tu su zabilježene tek dvie rečenice:

» A oni uzmu Isusa i odvedu Ga. I noseći križ svoj iziđe na mjesto, koje se zove Lubanja, a hebrejski Golgota.« (Iv. 19. 16. 17.).

Ni ostali evanđeliste ne kazuju mnogo više. Spominju samo Šimuna Cirenejca, koji je pomogao Isusu nositi križ, a sv. Luka napominje još i žene, koje su plakale za Isusom, i množtvo naroda, koje Ga je pratilo na Kalvariju. Ujedno bilježi, da su s njime vodili i dva zločinca, koja su također propeli na Golgoti. Sv. Marko pripominje, da je Šimun otac Aleksandra i Rufa. Šimun je naime postao kršćanin, a u vrieme, kad je sv. Marko pisao svoje evanđelje, bio je već svima dobro poznat, zajedno sa svojim sinovima.

Nakon proglašenja smrtne osude, započele su u Pilatovom dvorištu priprave. Pilatova je osuda glasila prema tadanjem načinu izricanje: »Poći ćeš na križ.« Čim su to čuli glavari židovskoga naroda, jamačno su klicali od veselja, radosti i oduševljenja. Jasno je, da su i klicali u nekoj puzavoj zahvalnosti upravitelju Ponciju Pilatu. On je naprotiv bio ljutit, kako se vidi iz evanđeoskih izvještaja. Popustio im je u bojazni za svoju čast i položaj, što je sve doskora i onako izgubio. Premda je kukavički popustio ipak je muževno priznao Isusovu nevinost. Pred narodom je oprao ruke, da što jasnije naglasi svoju izjavu: »Ja sam nevin u krvi ovoga Pravednika.«

Vojnici i krvnici, kojima je bilo povjereno, da izvrše smrtnu osudu pripravili su sada sve potrebno: Iznjeli su križ, uzeli sobom čavle i čekić, užeta i lopate, posudu s octom spužvu. Kako je Gospodin primio na svoja ramena križ, o tom sv. Pismo ne spominje ni slovca. Neke slike na križnim putevima prikazuju, kako ga Isus prima klečeći. Tko može samo i malko zaviriti u presv. Srdce Isusovo, tomu će biti jasno, da ga primio mirno, tiho, spokojno, potpunoma se predajući u sv. Volju nebeskog Otca. Primio ga je i oduševljeno, jer eto uzima na se oružje, kojim će pobiediti đavla i odkupiti sviet. Da se Njegova čovječja narav zgrozila pred križem, to je razumljivo,

ali da je On svladao sve, i mirno se zaputio s tim teretom na leđima prema Kalvariji, i to je shvatljivo. Ta, eto nadolazi strašan čas, ali čas, za kojim je Isus čeznuo. Sad će jamačno za jedan sat visjeti na križu, najdostojnije proslaviti nebeskoga Otca, a ljudskom rodu pribaviti odkupljenje.

Put iz Pilatove sudnice na Kalvariju nije dalek. Za Spasitelja je bio ipak i dalek i mučan. On je naime sav izranjen od bičevanja i trnove krune. Izgubio je mnogo Krvi. Poslije zadnje večere nije ništa okusio ni jela niti pila. Sile su Mu posve malaksale. Nije ni čudno, da je već nakon nekoliko stotina koračaja pao. Onaj, koji svojom svemožnom rukom drži i nebo i zemlju, taj je sada pao. O toj nam zgodi sv. Pismo ništa ne spominje. Jednako nam ne opisuje žalostan prizor, kad se susretoše Božanski Odkupitelj i presv. Majka. To je jamačno najžalostniji prizor, što ga je ikada ova zemlja imala. Tko će to opisati? Zato nam ga ne opisuje niti sv. Pismo. Kao da sam Duh Sveti, početnik sv. Pisma, nije imao rieči, kojima bi opisao tu žalost, tugu i bol. Težko je prikazati kidanje čovječjega srdca. Kako su se pak tom prigodom kidala najsvetija Srdca, zar da to mognemo i shvatiti? Imade ozbiljnih ljudi na svietu, koji baš nisu plačljivog razpoloženja, ali kad se zamisle u ovaj prizor, poteku im vrele suze na oči. Stara nam zajamčena predaja svjedoči, da se taj susretaj zbio. Čini se po svemu, da je Bl. Djevica prisustvovala Isusovoj osudi. Sad je, praćena sv. Ivanom i Marijom Magdalenom, pošla nekom pokrajnom ulicom prema Kalvariji. Na jednom je uglu zapazila svoga Jedinca s križem na leđima. Susret, pogledi, jecaji, suze, bol, neizreciva bol... S pravom Crkva primjenjuje na Njih proročke rieči: »O, vi svi, koji prolazite ulicom, pogledajte i promotrite, imade li boli, kao što je bol moja!?...«

I sv. Pismo i ustmena predaja nam je sačuvala spomen na prizor, kad je Šimun Cirenac pomogao Isusu nositi križ. Prema svemu se zapaža, da su se židovski poglavari pobojali, ne će li Isus putem izdahnuti od pretrpljenih muka. Njihovo slavlje ne bi dakako bilo podpuno. Njega moraju mnogi vidjeti, kako sramotno visi na križu. To će tek, po njihovom mišljenju, biti za Njega podpuna propast. Nisu dakako ni slutili, da je upravo na križu pravi početak Njegove slave, i da će uzdignut na križu sve privući k Sebi.« U najvećem strahu, da ih ne mine Njegova muka i smrt na križu, zatražili su od rimskih vojnika, da bi Mu našli koga, da Mu pomogne nositi križ. Nitko od vojnika nije to htio sam preuzeti, pa su prisilili nekog prolaznika, da se on lati toga posla. On se vraćao kući iz svoga polja. Htio je jamačno, da se još za vremena kod kuće uredi i pripravi za proslavu blagdana. Zato je i rano svršio posao, pa ajde kući. Za javne su potrebe mogli rimski vojnici svakoga čovjeka upotrebiti, makar i pod silu. Tako je bilo i sa Šimunom. Kako nam kaže sv. Evanđelje, »primorali ga,« da se lati toga posla. Ka-

sniji život je obilna nagrada, kojom ga je Gospodin nagradio, uvjerava nas, da je Šimun tek nevoljko uzeo križ i ponio ga u takvom razpoloženju nekoliko koraka. Pogled na Spasitelja, Njegov mir, predanje i strpljivost, a osim toga unutarnja milost, promienila je njegovo držanje prema križu. Pomogao je Isusu rado. A On ga je i obilno nagradio. Sv. Pismo spominje kasnije i njega i njegovu ženu, kao i oba njihova sina, kao uzorne i svete kršćane. Jamačno je Šimuna pratila kroz cieli život slatka uspomena, da je nosio Spasiteljev križ. A Crkva mu je sačuvala vječni spomen. O njemu govori sv. Evanđelje, njegova se slika nalazi na svakom Križnom putu, za njega znadu kršćani širom cieloga svieta u svako vrieme, i bit će mu spomen do konca svieta. Još više! I kroz svu vječnost sjajit će u nebu posebnim sjajem čovjek, koji je pomogao Spasitelju svieta nositi križ...

Sa Šimunom će po sve vieke biti u naročitoj slavi i Veronika. Njezino nam ime nije zabilježilo sv. Pismo. Ono ni ne spominje njezinu nježnu uslugu, izkazanu Božanskom Odkupitelju. Cieli se prizor sačuvao u pobožnoj predaji. Nježno je srdce dobre Veronike proplakalo nad Isusovom mukm. Ona se odvažila, i skinula sa sebe rubac, pa ga pružila Spasitelju, da si otare krvavo i znojno Lice. A znademo, kako ju je Gospodin nagradio već na ovom svietu. U rubac joj je utisnuo sliku svoga presv. Obraza. Ljepše uspomene jamačno nije nitko na svietu dobio. Možemo si dakako misliti, da je ta sveta slika bila ujedno utisnuta i u njezino srdce, i da ju je nosila za cielog zemaljskoga života. Konačno je vidjela to preobraženo Lice u nebu, i gleda Ga neprestano i gledat će Ga kroz cielu vječnost.

Na križnom je putu Gospodin još u dva navrata pao, ali se pridigao, da dovrši zadaću, koju Mu je namienio nebeski Otac. Kako je bilo prigodom pojedinih pada, možemo si i sami zamisliti. Jamačno su Ga krvnici guranjem i psovkama pridizali. I tko da shvati, da li je tom zgodom više trpjelo Njegovo cielo Tielo ili Njegovo presv. Srdce. Između drugoga i trećeg pada bilježi nam sv. Luka, kako su Isusa oplakivale jeruzalemske žene. Isus je pak osjetio težku bol nad udesom, koji će zadesiti njih i njihovu djecu. A tumačitelji nas sv. Pisma tom zgodom opominju: »Čovječe! Nije potrebno niti da ti oplakuješ Isusa, nego plači radi svojih grieha! Griesi su naime Isusa doveli do svih muka.«

Konačno se Gospodin težkom mukom uzpeo na Golgotu. Putem je već eto strašno trpio. Težina križa, najprije spuštanje u dolinu, a onda dizanje uz brdo, izranjeno tielo, trnova kruna, težko ožalošćeno Srdce, sve je to Spasitelja peklo i boljelo neopisivo. Kolika je bila muka, kad je pao, pa Ga poklopio križ, kolika li kad je križem udario o trnuvu krunu, a kolika bol u Srdcu, to jamačno nije kadar ni jedan čovjek na ovom svietu shvatiti. Previše smo ograničeni, a da to uzmognemo razumjeti

i osjećati. Tu se samo slabi ljudski razum mora pokloniti Onome, koji je zamislio kako će podati tako težku zadovoljštinu povrieđenom Božanstvu. Tu Srdce ljudsko ne može ništa, nego da zastane. Svaki naime i najsnažniji kucaj ljubavi i u svetim srdcima stvorova nije ništa prema onim kucajim presv. Srdca na križnom putu...

Sveti križni put

Za svakoga je kršćanina Isusov križni put naročita svetinja. Blago onome, koji može barem jedamput u životu poći u sv. Zemlju, pa se zaputiti onim putem, kojim je prolazio Božanski Odkupitelj na Kalvariju. Imade kršćana, koji taj put nastoje prevaliti klečeći. Zapravo bi i bilo najdostojnije i najljepše, kad bi svaki kršćanin pošao tim putem na golim koljenima. Za veći je dio kršćanskoga svieta Isusova zemaljska domovina daleko. Onamo mogu poći tek neki iz svakoga naroda na zemlji. A mi se drugi moramo zadovoljiti pbožnošću križnga puta u našim crkvama i na drugim svetim mjestima, gdje su pobožne ruke podigle četrnaest postaja križnoga puta. Sv. je Crkva u dvanaestom vieku uvela tu pobožnost, koja nam živo prikazuje Isusov križni put. Ta je pobožnost tolikim kršćanima tako mila i draga, da je obavljaju često, ne samo u korizmi. A nije ni čudno. Ta, na Kristovom se križnom putu jača vjera, učvršćuje ufanje, užiže ljubav. Ondje se dobiva utjeha u svakoj boli, pomoć u tolikim nevoljama, milost u raznim potrebama. Kršćanin putuje na ovoj zemlji toliko puta kroz razne muke, pa mu pogled na Spasiteljevo zadnje putovanje na ovoj zemlji daje snagu i okrepu, utjehu i jakost, uztrajnost i strpljivost, predanje u sv. Volju Božju. Obavljajući pobožnost sv. Križnog puta promatra čovjek »širinu, dužinu, visinu i dubinu« (Efež. 3. 18.). Božje Ljubavi. Tu se mora nužno zagledati u nepreglednu širinu Božjeg Milosrđa, koje se baš ukazuje na križnom putu. Milosrđe i samilost prema ljudima odpremila je Spasitelja na križni put. Ondje se vidi dužina Pravde Božje: Nebeski Otac nije poštedio ni svojega Sina. Od Njega je tražio, da podade zadovoljštinu za griehe svieta. Razabire se ovdje i visina Božje Mudrosti. Nedohvatna je. To je samo Ona mogla izmisliti: Zadovoljština, koju moramo podati uvrieđenom Božanstvu, mora imati neizmjernu vriednost. I tu je postigla. Na put je zadovoljštine krenuo sam Sin Božji, pravi Bog, zato i Njegovo djelo zadovoljštine imade neizmjernu vriednost. Na križnom se putu ujedno promatra dubina Božje Ljubavi. Nitko nema veće ljubavi od ove, da dušu svoju dade za svoje prijatelje.« Gospodin je na križnom putu pokazao najveću Ljubav, jer se odputio prema smrti za prijatelje, što više i za neprijatelje...

Dobrom je kršćaninu liepo i sladko poći Spasiteljevim križnim putem. Taj doduše vodi na Kalvariju, na strašno mjesto. Ipak znademo, da je Kalvarija strašna samo đavlu, koji je ondje doživio poraz. Ona je užasna samo griehu, jer je ondje uništena njegova zloća. Ona je težka i za ljude ovoga svieta, i razumljivo, jer su izpraznosti ovoga svieta ondje osramoćene, a otajstvo križa proslavljeno. Taj je križ bio »Židovima sablazan, a poganima ludost«, no na Kalvariji je taj Križ protiv židovske sablazni posvećen, a protiv ovozemske je poganske mudrosti zasjao u sjaju Vječne Mudrosti. Put je na Kalvariju neizrecivo utješan za čovjeka, jer je ondje pobieđena smrt, ta najteža kazna grieha na zemlji. Isusova žalost na križnom putu i na Kalvariji ipak je izvor naše radosti, a njegova je smrt zalog našeg vječnog života...

Crkva toplo preporuča, da kršćani pobožno obavljaju križni put. Da što više potakne na tu pobožnost, ona im daje i mnoga oproštenja. Napokon i razum, prosvjetljen vjerom, svjedoči nam: Blago čovjeku, koji polazi svetim križnim putem.

Prolaznost i smrt

Božanski se Spasitelj zaputio svojim križnim putem u smrt. Naš je život na zemlji putovanje u smrt. Put, kojim svi ljudi moraju poći. Izbjeći ne može nitko. »Ljudima je određeno jedamput umrieti« (Žid. 9. 27.). Rečenica sv. Pisma, koju još nije nitko nikada napadao.

Sve prolazi... I zviezde na nebu prolaze, padaju. Znademo, da ono, što vidimo kako pada, nije zviezda. To je meteor. No, šta je to meteor? Ostatak propalog planeta, a nekada sjajne zviezde. Uzdignemo li se na nebotične vrhove gora, promotrimo li ondje onaj stanac kamen, razabiremo, da se razpada. Voda ga malo po malo nosi u dolinu. On se putem brusi, smanjuje i kemijski mienja, prolazi. I stoljetni se hrastovi ruše, baš tako kao što sitna travka svene. Gorostasne životinje ugibaju slično košto i sitni crvići i praživi. Čovjek dolazi, živi, prolazi, umire. Izpravno pjeva naš pjesnik Preradović: »Stalna na tom svietu samo miena jest«, a o smrti: »U svesilju sila si najjača. U svemienju stalnost si jedina.«

Smrt zahvati svakoga. Ona zapovieda odlučno, da, najodlučnije, i sve joj se pokorava. Sada odredi, da seljak napusti svoj plug i lopatu, onda ode u tvornicu i traži, da radnik odloži svoj čekić napusti stroj. Pokaže se kod umnog radnika i zapoviedi, da odloži svoje pero. I svaki se od njih pokorava. Nadvine se nad koljevku novorođenog djeteta, iztrgne ga iz ruku raztužene majke, slomi krepkog mladića ili hrabroga muža, prekine životnu nit mlađanoj tek razcvjetanoj djevojci ili mladoj ženi, obori na zemlju starca, koji još vapije za životom, ili

zaklopi oči starici, koja bi još htjela živjeti. Njoj se svi pokoravaju. Ona se zaputi u kraljevski dvor, za vazda skine kralju krunu s glave, iztrgne mu žezlo iz ruku, i onaj, koji je do sada zapoviedao drugima, sada bez rieči njojzi pokorava. Ona se zaputi i u siromašnu kolibicu, pa uzme dušu jadnog sirotana. Hrabri junak pred njom odloži svoje oružje. Ne usudi se ni pomisliti, da joj se protivi. I vladari i podložnici je slušaju poput male poslušne djece. Njezinoj se odredbi pokloni i sam Kristov Namjesnik na zemlji. Pred njezinom pojavom prestaje njegova moć vezati i riešavati na zemlji. Uz nju uzdrhta i najsilniji diktator ovoga svieta. Lenjin, koji je u novije vrieme htio zavladati cielim svietom, poslušno je sliedio njezin glas, poslušnije od svakog djeteta. I današnji će je vladari jednom poslušati i slieditи, a da se ne će usuditi ni jednom riečju prigovoriti. Tako mora biti! To je nepromjenljiva odredba Onoga, koji je smrt načinio najjačom silom u svesilju.

Na samrti čovjek ostavlja sve, a ma baš sve. Imade na svietu možda mile i drage osobe, na samrti ih mora ostaviti. Oni mu ne mogu ništa pomoći. Imade li zemaljskoga blaga, ne će uzeti sobom ni jedne jedincate mrvice. Možda je u visokoj časti i položaju, imade vlast nad mnogima. I to ostavlja. Na samrti odlaže sve časti i naslove, svaka vlast podpunoma prestaje. On dolazi pod zapovied jedne neumoljive i neslomljive vlasti: smrti.

Što ostaje vidljiva na ovom svietu poslije smrti pojedinog čovjeka? Obično ostaje grob. A kako dugo? Na nekoliko godina. Na našem liepom zagrebačkom groblju imademo prilike vidjeti grobove odličnika, koji su sasma opustjeli. Zub vremena izjeda željeznu ogradu i kameni spomenik. Grobni je humak obrašten travom i dračem. Nastoji li čovjek pročitati i iztrošeni nadpis, zapaža, da je tu počivao doista ugledan gospodin u visokom položaju i časti, i da nije tako dugo, što je umro. Tek kojih pedeset godina. Danas više nema nikoga, tko bi za njega pitao. Grob mu je zanemaren, propada. Nema mu više uspomene. Grob će biti za kratko vrieme prekopan, i za uviek će nestati svaki spomen na uglednog čovjeka.

Što čovjek nosi sobom u prekogrobni život? Samo i jedino svoja djela. Sva djela i dobra i zla. Dobra radi nagrade, zla radi kazne. Blago njemu, ako imade dobrih djela! Jao njemu, ako ga na drugi sviet prate neokajana zla djela! Dobra djela, sjajni branitelji pred vječnim Sudcem! Sjajni branitelji, jer je vječni Sudac obećao nagradu i za čašu hladne vode. Zla djela opaki pratioci, grozni tužitelji!

Istinita je i velika misao Duha Svetoga: »O, smrti, kako je divan tvoj nauk!« ...

Smrt je sigurna, posvema sigurna. Iznimke nema. I one dvie iznimke Staroga Zavjeta Ilija i Henoh, nisu prave iznimke. I oni će jednom doći na zemlju, da se pokore zakonu

smrti. Smrt je sigurna za svakoga. Nesigurno je nešto drugo: Kada, gdje i kako. To je nesigurno. Kada? Čovjek obično misli i želi: što kasnije, u visokoj starosti. Doživi li je, i onda još odgađa. Gdje? Čovjek obično drži, da će umrieti na svom krevetu u krugu svojih milih i dragih. Kako? I u tom pogledu čovjek snuje, da će to biti u kakvoj bolesti, pa će malo po malo umirati, pomagan od svojih, tješen od dobrih prijatelja i slično? Kada? Kolike i kolike je njihovo mišljenje prevarilo. Smrt je došla nenadano, što više, onda, kad nitko ne bi mogao niti slutiti. Gdje? I u tome su se mnogi i premnogi prevarili. Smrt se pojavila ondje, gdje ju ne bi nitko, a ma baš nitko očekivao. Kako? Sasma drugačije, nego li bi čovjek očekivao. Za sve nam ove tvrdnje svjedoče nebrojeni primjeri.

Smrt pravednika

Ta je utješna. Ne smeta, ako i pravednik zazire od smrti. To je naravski zakon. Sam je Stvoritelj usadio u svako živo biće težnju za životom. I Gospodin se, u svojoj čovječjoj naravi, u Getsemaniju strašio pred smrću. Smrt je pravednika ipak smirena i utješna. Slično je i sa smrću razkajanoga griešnika. Pravednik gleda u smrti Gospodina, koji dolazi po njega, misli na to, da se mora pokoriti svetoj Volji Božjoj, i pokorava joj se.

»Pravednik osjeća utjehu i na samrti...« (Posl. 14. 32.).

»U očima je Božjim dragocjena smrt Njegovih svetaca.« (Ps. 115. 6.).

Sv. Ivan piše u svom Odkrivenju (14. 13.): »I čuo sam glas s neba, koji govori: Napiši: Blago mrtvima, koji umiru u Gospodinu. Da, govori Duh, da počinu od svojih napora, jer njihova djela idu za njima.«

Smrt griešnika

Imademo na pameti tvrdokornoga griešnika. Njegova je smrt očajna. Pogled mu kruži po nepreglednom moru samih grieha, zala i opačina. Ne može ne gledati konac života, koji mu se približaje. Zapaža i vječnoga Sudca. Ne će ni misliti, da Ga još uviek može moliti za milosrđe. Okorjeli griešnik postaje na samrti očajan. Poput Kaina misli, da je njegova zloća veća, nego li Božje milosrđe. Kao Juda zapada u očaj. Sviet ga ostavlja, i on mora ostaviti sviet. Na Gospodina nije želio ni htio misliti za života, pa ne misli ni sada. Ne misli naime na milosrdnoga Gospodina. Možda sad gleda samo Njegovu Pravdu. Dobrih djela, koja bi ga pratila u vječnost, ne posjeduje. U glavi mu neprestano zuje rieči iz evanđelja: »Zaista vam kažem, ne poznam vas.« Na njemu se obistinjuju rieči Psalmiste: »Najgora je smrt griešnika.« (33. 22.). Zadnji

su dani okorjela griešnika prema riečima sv. Pavla: »Njima će biti svršetak prema njihovim zlim djelima.« (II. Kor. 11. 15.). Sv. Ivan opisuje takve ljude u svom Odkrivenju (21. 8.): »A nevjernicima i nečistima i ubojicama i bludnicima i vračarima i idolopoklonicima i svima lažama, njima je dio u jezeru, koje gori ognjem i sumporom.« To je druga smrt!

Nekoliko misli iz sv. Pisma

»Sve, što je načinjeno iz praha, u prah se i opet vraća.« (Propov. 3. 20.).

»Ljudi su prah i pepeo.« (Mudr. 17. 31.).

»Naši su dani na zemlji kao sjena.« (Job. 8. 9.).

»Danas kralj — sutra mrtvac.« (Mudr. 10. 10.).

»Izpraznost nad izpraznostima, i sve je izprazno.« (Prop. 1. 2.).

»Bdijte dakle, jer ne znate ni dana ni časa.« (Mat. 25. 13.). Opomena Isusova nakon prispodobe o deset djevica.

»Luđače, ovu će noć tražiti dušu od tebe, a što si pripravio, čije će biti? Tako se događa onome, koji sebi teče blago, a nije bogat u Boga.« (Luk. 12. 20, 21.). Kristov nauk nakon poredbe o ludom bogatašu.

»Kad bi domaćin znao, u koju će uru doći tat, bdio bi, i ne bi dao podkopati svoje kuće. I vi budite spremni, jer u koji čas ni ne mislite, doći će Sin čovječji.« (Luk. 12. 39, 40.).

Zaglavak

Pomisao na smrt nam najbolje propovieda, kako se ne smijemo priliepiti uz stvari ovoga svieta. Sve ćemo i onako morati ostaviti i to za kratko vrieme. Na smrt treba misliti i to često misliti. I kad je pomisao na smrt težka, onda nam neka budu pred očima misli sv. Franje. On je smrt nazivao sestricom. Ta je sestrica ono drago biće, koje će ga prenieti u zagrljaj Brata Isusa ... Utješna je pomisao, da je smrt zapravo sam Bog, koji dolazi po dušu. Smrt je prielaz iz prolaznoga zemaljskog života u neprolazni vječni.

Pomisao na smrt čuva čovjeka od grieha. Pomisao na smrt je pomisao na prvu između posljednjih stvari svakoga čovjeka. Nije badava sam Duh Sveti opomenuo: »Čovječe, spomeni se svojih posljednjih stvari, pa ne ćeš nikada sagriešiti!« ...

Smrt je zadnji, ali najvažniji čas u čovječjem životu. Cieli život mora biti priprava na smrt. Za svaki se važni čin mora čovjek moliti. Za sretnu smrt treba i te kako moliti. Osobiti je zaštitnik sretne smrti sv. Josip. On je od svih ljudi na toj zemlji umro najsretnije: u naručju Isusa i Marije. Božanski je Spasitelj kazao sv. Mehtildi, da će čovjeku na samrti poslati u pomoć toliko svetaca, koliko je dotični slušao sv. Misa u svojem životu.

San je slika smrti. Mnogi su usnuli običnim snom, ali usnuli za vazda. Nisu se više na tom svietu probudili. Praktična je zato opomena učiteljâ duhovnog života, da čovjek prije spavanja probudi savršeno pokajanje. Redovni je put oproštenju težkih grieha samo sv. izpovied. Zaspi li netko za uviek, a prije toga je probudio savršeno pokajanje, zadobio je oproštenje grieha. Ne će propasti makar je bio i u smrtnim griesima. Zadobio je izvanredno oproštenje.

Sud

Smrću se svršava ovaj život. Vrieme je kušnje prestalo. Kad se duša odieli od tiela, više ne postoji čovjek. Na zemlji je ostalo tielo: lješina, u vječnost je odletjela duša. Povratak u prijašnje stanje ne može nikada više biti. Vrieme je prestalo, nastupila je vječnost.

»Ljudima je određeno jedamput umrieti, a po tom je sud.« (Hebr. 9. 27.).

Sud nastupa odmah poslije smrti. To je posebni sud, na kojem vječni Sudac sudi svakome odmah. Taj je sud odlučan za svu vječnost. Obći sud na koncu svieta, o sudnjem danu, bit će samo svečana potvrda ove posebne osude. Odmah nakon smrti mora se proglasiti vječna osuda. Na sudačkoj stolici sjedi vječni i neprevarljivi, a ujedno najpravedniji Sudac. On znade sve. Pred očima vječnoga Sudca lebdi prvo dobro djelo, netom preminulog čovjeka, kao i zadnje. Jednako je i s griesima. Vječnom je Sudcu podpunoma poznat svaki grieh, od onoga prvoga pa sve do posljednjega. Ništa, a ma baš ništa nije ostalo pred Njim u tajni. On vidi svako čovječje djelo, čuje svaku čovječju rieč, znade svaku čovječju misao. Izpravno to tumači onaj poznati primjer: Čovjeka su u šumi uhvatili razbojnici. Primili su ga za ruke, pomno pogledali na sve strane, da li su sami. Ovaj ih upozori: »Ljudi, pogledali ste na sve strane, ali niste pogledali gore prema nebu.« Vidio ih nije nitko, osim — Onaj gore u nebu. On sve vidi.

Vječni Sudac prosvietli tako dušu, da ona sama u tili čas podpunoma jasno upozna svoje stanje. Pred dušom je zablješnuo cieli život, sve, a ma baš sve, što se zbilo za zemaljskog života. Duša sama uviđa, što je zaslužila. Ondje više nema Milosrđa. Na ovom je svietu čovjek proživljavao istinitost rieči sv. Pisma: »Milosrđe je Božje nad sva Njegova djela.« Ondje, na drugom svietu, nema više milosrđa. Tu postoji samo Pravda, i to vječna Pravda. Ako je čovjek preminuo sveto, ako nema ništa, da zadovolji, rieči vječne Pravde glase: »Ajde, dobri i vjerni slugo, jer si bio u malom vjeran, nad mnogim ću te postaviti. Uđi u veselje svoga Gospodara!...« Ako je čovjek preminuo u stanju posvetne milosti, no nije još posvema čist,

ili imade zadovoljiti Božjoj pravdi za lahke ili oproštene težke griehe, osuda će glasiti: U čistilište! Ako je čovjek preminuo u stanju težkoga grieha, osuda mora glasiti slično, kao i na sudnjemu danu: »Idi od mene, prokletniče, u vječni oganj, koji je pripravljen đavlu i njegovim anđelima!...«

Osuda se odmah izvrši. Blažena se duša u tili čas nađe u blaženom gledanju Gospodina, i sjedini se s Njime po ljubavi. Duša, koja spada u čistilište, u tren se oka ondje i nađe. Prokletnikova se duša odmah nađe u vječnoj paklenoj muci... Sud u vječnosti nema priziva, niti opoziva. Jednom osuđeno, za vazda dosuđeno. Šta će čovjek na to kazati? Ništa! Ne može ništa kazati. Sve je određeno za uviek, i on sam uviđa, da je sve podpuno pravedno odlučeno. Blaženi ode presretan u nebo, osuđen na čišćenje, spokojno i predano u čistilište, a prokletnik pada u najstrašnijem očaju u pakao. Čistilište će jednom prestati, duša će poletjeti u nebo. Nebo je vječno blaženstvo, ne prestaje nikada. Pakao je vječno prokletstvo, ne može nikada prestati.

Sud Božji, vječni sud, vječna odluka, nepromjenljiva odluka, presuda za uviek...

Sv. Pismo

Rieč nas Božja poučava mnogo o posebnom sudu. Govori nam i o Sudcu, i o načinu sudovanja i o čovjeku na sudu:

»Gospodin je Sudac. Pravedan je, On ne gleda, tko je tko.« (Crkv. 35. 13.).

»Gospodin je Gospodar života i smrti, Njegovoj ruci ne može nitko izbjeći.« (Mudr. 16. 13.).

»Bog će pred svoj sud povući svako djelo, pa i sakriveno, bilo ono dobro ili zlo.« (Prop. 12. 14.).

»Gospodinu nije sakrivena ni jedna misao.« (Crkv. 42. 20.).

»Svaki će primiti po svojim djelima.« (Crkv. 16. 14.).

»Zar Bog ne pazi na sve moje puteve? Zar on ne broji sve moje korake?« (Job. 21. 4.).

»Nadošla je nada mnom Gospodnja rieč: Dolazi svršetak... Ja ću te suditi po tvojim djelima, i protiv tebe ću staviti sva tvoja nedjela. Moje te oko (na sudu) ne će poštedjeti, i ne ću ti se (ondje) smilovati...« (Ezek. 7. 1—2.).

»Daj račun, kako si upravljao! (Luk. 16. 2.).

»Svaki će od nas dati Bogu račun za sebe. (Rim. 14. 12.).

»Gospodin će svome narodu suditi. Strašno je pasti u ruke živoga Boga.« (Hebr. 10. 31.).

Što ću biedan tada reći
Komu li se tad uteći,
Kad uzdrhta vele-veći.

Sud je svršio, osuda je pala, duša polazi na svoje odredište. Blago onoj, koja ide u nebo. Strašno trpi ona, koja polazi u čistilište, no nju prati onamo neprevarljiva nada, da će jednom izaći i očišćena poletjeti u vječno blaženstvo. Jao i stoput jao, tisuću puta jao i neizmjerni jao onoj duši, koja je čula strašnu presudu: »Idi od mene prokletniče u vječni oganj, koji je pripravljen đavlu i njegovim anđelima!...«

Pakao postoji. O tome nas uvjerava Sv. Pismo na mnogo mjesta. O paklu govori sam vječni i nezabludivi Učitelj. On nazivlje pakao najkrajnjom tamom, gdje vlada plač i škrgut zubi, u kome vječno grize crv, koji ne umire. Iz pakla nema izlaza. O paklu govori objavljeni nauk Božji. Nauk o paklu je sačuvan gotovo kod svih naroda. To je ostatak praobjave, a bit će jamačno, da i razum uviđa, kako je za težke griehe opravdana vječna kazna. Kad se čovjek duboko zamisli u činjenicu, da je težki grieh neizmjerno zlo, onda mu nije težko shvatiti, da taj povlači za sobom i tako težku kaznu. Još više! Kad se netko zamisli i to ozbiljno zamisli u sve dobro, što svaki čovjek prima od Boga, pa to svako dobro upotrebljava na zlo i na grieh, a što li će mu onda sam dosuditi, nego li vječnu kaznu. Razum, prosvietljen sa svetom vjerom, podat će još jasniji pogled u opravdanost vječnoga pakla. Taj će nam razum pokazati, koliko je čovjek dobio milosti, da uzmogne spasiti svoju neumrlu dušu, predočit će nam gorku muku i smrt Isusovu, kojom su te sve milosti zaslužene, kazat će nam, da je prokletnik u paklu za svoga zemaljskog života prezreo Isusovu muku i smrt, pogazio mnoge i premnoge milosti, napokon odbio i konačnu milost. Zar nije sam krivac svoje strašne sudbine? Pravedni Bog ne će ni ne može nikoga baciti u pakao, a da taj nije sam veliki krivac svoje nesreće. Težko je suditi na tom svietu o pojedincima, a osim toga nije nam poznat ničiji zadnji čas, ali promatranje života onih, za koje mislimo, da su propali, može nam ipak mnogo toga razjasniti. Uzmimo kao primjer nesretnoga apostola Judu. Tri je godine živio uz Isusa. Slušao je Njegov divan nauk. Gledao je Njegova nebrojena čudesa. I sam je u Njegovo Ime tvorio čudesa. Odbijao je ipak sve milosti. On je bio tat, pohlepnik za novcem. Iz grieha je padao u grieh. Konačno je izgubio vjeru. Odbijao je sve milosti. Na zadnjoj je večeri čuo iz ustiju svoga Učitelja, kako Mu je poznato, da se sprema na izdaju. U Getsemanskom je vrtu, nakon ogavnog izdajničkog cjelova, još jednom čuo milu rieč svoga Isusa: »Judo, zar cjelovom izdaješ Sina Čovječjega?« Ostao je tvrd. Uvidjevši konačno svoj grieh, pokajao se, no ne savršeno, nego očajnički. Više nije tražio milost, niti oproštenje, nego se u očaju objesio. Sličnih je okorjelih griešnika bilo u svako vrieme, a imade ih i danas. Jedni napadaju

sv. Crkvu i progone u njoj samoga Krista. Sikću od mržnje na Boga. Drugi psuju Gospodina i sve Njegove svetinje, i uztraju u tome do zadnjega daha svoga života. Milosti su odbijali. Psovka im imade značaj mržnje na predobroga Boga. Opomenuti psuju još teže i gore. Uztraju u zlu. Opet se nađu neki, koji mrze bližnjega, tu sliku Božju. Obogaćuju se i uživaju na grbači sirotinje. Milosrđe i ljubav izsmjehivaju. Što više, neki ne štede niti goli život bližnjega. Ubiti čovjeka za njih nije ništa strašna. Hvastajući se nabrajaju, koliko su ljudi maknuli iz ovoga svieta. Imade i takvih, koji posižu samo i jedino za nizkim sjetilnim nasladama. Za njih ne postoji svetost braka ili pomisao na čovječje dostojanstvo. I u tom uztraju do konca života. Možda je koji preminuo i u samom griešnom činu. Šta je sa svim takvim i sličnim griešnicima? Crkva nikoga, pa ni samog Judu nije kanonizirala za pakao. Ni mi ne ćemo za takve ljude uztvrditi sa sigurnošću, da su za uviek propali. No zdrav će nam razum ipak kazati, da o njihovom vječnom spasenju imademo mnogo razloga sumnjati, i da nas hvata opravdani strah, nisu li propali za vazda.

Pakao, pakao, najstrašnija pomisao! Vječno odbačen od Boga, vječno proklet! Kazna osuđenja je najteža kazna u paklu. Duša, koja je izišla iz tiela veoma jasno spoznaje, da je stvorena samo za Boga i za vječnu sreću. Osuđena uviđa, da je vječnu sreću izgubila, da je od Boga za uviek odbačena. To je spoznanje neizreciva muka. Na tom se svietu ne da pravo ni shvatiti. Imademo primjera, gdje je nekome smrt ugrabila koga od milih i dragih, a taj je od boli poludio. Ipak je izgubio samo jedan stvor, pa ma neznam kako dobri i dragi stvor, pa ma ne znam kako ga ljubio. U paklu je duša izgubila vječnu ljubav, samoga Boga. Ne može je više nikada nadoknaditi. Ne može dobiti utjehe ili kakvu zamjenu, kao na ovom svietu. Što je još gore, crv, koji vječno grize i ne umire, ona nemirna zla savjest peče jače od svake vatre. Ta prigovara i neprestano opetuje: Sam si kriv! Ta savjest predočuje dugu povorku raznih milosti, koje je prokletnik dobivao na svietu, ali ih i odbacivao. Pokazuje mu i konačnu, zadnju milost, koju je s prezirom pogazio. Prokletnik uviđa, što je sve za njega načinio Isus, koliko je za njega molila nebeska Majka, koliko mu je liepih nadahnuća davao Anđeo Čuvar, a sve je to izgubio. Nije pa nije htio sarađivati s Božjim milostima. I ta zla savjest ne prestaje nikada i nikada. Ne ću jamačno nikada zaboraviti primjer, koji mi je poznat iz očeva pripoviedanja. Bio mu je svjedokom. Neki je čovjek bio osuđen na smrt, radi grabežnog umorstva. Pomilovan na doživotnu tamnicu, bio je odpremljen u kaznionu u Lepoglavu. U njegovom je selu nakon toga neki čovjek postao veliki čudak. Samo je šutio, i šutio. Dobra žena i dobra djeca jedva su kada od njega mogla dobiti koju rieč. Polazio je i crkvu, no nikada se nije izpoviedao. Radio je na

mahove mnogo, na koje vrieme malo, jer mu nije išao posao od ruke. Jeo je veoma malo, spavao jedva štogod. Po svemu se vidjelo, da taj čovjek proživljava neke težke duševne muke. Šutio je i nije htio nikome ništa povjeriti. Tako je proživio šestnaest godina. Bio je već, kako se ono kaže, kost i koža. Težko bolestan, zamolio je, da k njegovoj smrtnoj pstelji dođe župnik s dva svjedoka. Prije, nego li je obavio sv. Izpovied i primio sakramente umirućih, stao je pred župnikom i svjedocima, kao i pred svojim ukućanima vikati, upravo tuliti: »Ja sam ubojica, ja sam ubojica, a ne naš nevino osuđeni susjed. Što sam se ja napatio od grižnje savjesti kroz ovih šestnaest godina, to se ne može opisati. Ja sam već na ovom svietu živio u paklu. Savjest u paklu ne može jamačno gore i teže nekoga grizti...« S ovakovim se priznanjem odielio od ovoga svieta. Ipak moramo priznati, da je taj primjer, i ako strašan primjer grižnje savjesti, tek slaba sličica grižnje savjesti u paklu.

Uz kaznu osuđenja u paklu postoji i osjetna kazna. Pakao je vječni oganj, koji neprestano žeže prokletnike, a nakon sudnjeg dana palit će i njihova tjelesa. Ugasnut ne može nikada, jer ga je zapalila neizmjerna Božja Pravda. Osim vatre koja pali, moramo znati, da svako sjetilo ondje trpi. Nema na svietu tako užasnog smrada, koji bi se mogao porediti s paklenim, da ga se nanjuše oni, koji su na zemlji samo njuškali, gdje bi bile ugodnije griešne naslade. Nitko si ne može ni zamisliti onaj osjet, koji trpi u paklu jezik. Nikada na svietu nije bilo tako jezovitih prizora, kakve imadu gledati oči prokletnika. A uho? Onakve psovke i proklinjanja, onakva uzajamna predbacivanja, kakva se čuju u paklu, ne mogu se nikada naći na tom svietu. Jauk, plač, zapomaganje, psovke i proklinjanje to je sve paklena glasba, koja se ondje ori bez prestanka. Strašno je, kad se pojedinci uzajamno predbacuju: »Ti si krivcem moje vječne propasti.« A uza sve to vječni oganj neprestano pali, prži, muči, ne utihne ni malo. Nije nevjerojatno, što neki misle, da su sve i najteže muke ovoga svieta tek slaba sličica paklenih muka, i da je svaki i najžešći oganj ovoga svieta prema paklenom ognju tek kao naslikana vatra prema onoj pravoj i zbiljskoj.

A sad dolazi ona pomisao: Vječno, vječno i vječno!... Nikada i nikada nema tome kraja ni konca. Kad bismo htjeli malko maštati s našim matematičkim brojevima, onda nam je i svaka brojka premalena. Milijun godina, to nije ništa prema vječnosti. Bilijun, triljun, kvadriljun... sve je to ništa. Jedan milijun imade šest ništica uz brojku jedan, bilijun imade dvanaest ništica, triljun osamnaest, centiljun šest stotina. A šta je centiljun godina u paklu? Ništa! Centiljun godina nije ni sekunda na uri vječnosti! Kad bi se vječnost mogla mjeriti našim vremenom, pa kad bi trajala i centiljun centiljunâ godina, a onda da prestane, u taj bi se čas cieli pakao pretvorio u

čistilište. I ako razum stane pred pomisli na centiljun centiljunâ godina, ali ipak svjedoči, da i tome imade kraj. U paklu pak nema nikada ni kraja ni konca, jer što je vječno, to je vječno i neprolazno. Paklena ura bez prestanka nabija: Nikad, nikad, nikad, nikad, nikad, nikad...

Sv. Franjo Borgia je svaki dan barem malko razmatrao o paklu. Želio je, kako je svojima kazao, često za života u pakao, da ne dođe onamo poslije smrti. Jasno je, da ne smijemo činiti svoja dobra djela i bježati od grieha jedino iz straha pred paklom. Tko bi tako činio, vjerojatno bi propao u pakao. Našim djelima mora upravljati ljubav prema Bogu. No kad se desi, da ljubav ohladni, da su napasti pretežke, strasti prejake, bit će pomisao na pakao i te kako spasonosna. Ta, u tom smislu imademo shvatiti opomenu Duha Svetoga:

»Smrt, sud, pakao . . . Čovječe, spomeni se često svojih zadnjih stvari, pa ne ćeš nikada sagriešiti!...«

Sveto Pismo o paklu

»Kazna je bezbožnika oganj i crv.« (Crkv. 7. 19.).

»Svršetak je griešnika u ognju, konac je njihov u paklu i tami.« (Crkv. 21. 10.).

»Njihov crv ne umire, a njihov se oganj ne će ugasiti.« (Iz. 66. 24.).

»Strašno je pasti u ruke živoga Boga.« (Hebr. 10. 31.).

»I dim će njihovih muka izlaziti u vieke viekova, i ne će imati počinka ni danju ni noću, koji se pokloniše zvieri i njezinoj slici.« (Odkr. 14. 11.).

Gospodin Isus Krist govori o paklu i njegovim vječnim mukama veoma često. Posebno naglasuje, da je ondje plač i škrgut zubi, da se odanle ne izlazi, da je pakao vječno mučilište za đavla i njegove anđele, da nam je bolje i bez očiju i udova unići u život, nego li s njima u pakao (Mat. 10. 29...), da se ne bojimo ljudi, jer oni mogu samo tjelesni život oduzeti, nego neka se bojimo Boga, koji može i tielo i dušu baciti u pakao (Mat. 10. 28.).

TRI KRIŽA NA KALVARIJI

Koji je za nas razpet bio.

Povorka s Isusom i zločincima stigla je konačno na Kalvariju. Vojnici su obkolili jedan dio tamošnjega prostora, da ondje mogu krvnici nesmetano izvršiti svoju krvavu zadaću. U taj je prostor ušao Božanski Spasitelj sa svojim križem, pomagan od Šimuna. Šimuna su pustili iz toga mjesta napolje. Da li se zaputio ravno kući ili je ondje čekao i promatrao neviđene dosele prizore, nije nam poznato. Sv. Pismo nam podaje veoma kratki izvještaj: »Ondje Ga razapeše i s Njime drugu dvojicu s jedne i s druge strane, a Isusa u sredini...« (Iv. 19. 18.). Samo razapinjanje nije ni jedan Evanđelista opisivao. Nije bilo potrebno, jer je tadanjim ljudima bilo tako dobro poznato, kako je nama poznato strieljanje osuđenika. Neke opise možemo doznati od svjetovnih pisaca, koji opisuju razapinjanje, a nešto nam je poznato iz tadanjih običaja i rimskoga prava. Prema tadanjem običaju smjeli su se osuđenici prije smoga razapinjanja napiti omamljivog vina. Za to su se obično u svkom kraju poskrbile dobre žene. U vino su stavile mirhe, maka i nekih iztočnjačkih mirodija, koje su omamile osuđenoga. Niti jedan nije bio posvema onesviešten, no svaki je po nešto omamljen manje osjećao strašne svoje muke. Zato su i mnogi osuđenici upravo pohlepno izpili što više takvoga vina, ne bi li si kako tako olakšali probijanje ruku i nogu oštrim čavlima. Za Isusa kaže sv. Pismo, da je to vino okusio, no da nije htio piti. Okusio je, da time izkaže zahvalnost samilostnim ženama, koje su priredile napitak, a nije htio piti, jer je želio trpjeti posvema sviestno i najteže muke. Prema svemu izgleda, da ni razbojnici nisu uzeli opojno piće. Bili su naime na križu pri podpunoj sviesti. Jamačno su odbili taj napitak iz prkosa. Da su ga uzeli, bili bi na križu barem neko vrieme omamljeni. Njih su dvojicu prije razapinjanja bičevali. Tako je za osuđene tražio rimski zakon. Isusa nisu bičevali, jer je tu kaznu već unapried pretrpio.

Prizor samog razapinjanja, to jest probadanje ruku i nogu, muke, koje je tom prigodom Isus pretrpio, to je također jedna takva zgoda, koje na tom svietu nismo kadri podpunoma shvatiti. Kolike su to bile boli na onim svetim rukama, koje su

činile samo dobro na tom svietu, to nam ostaje nerazumljivo. Koliko su bile još teže boli, kad su čavlima proboli Isusove noge, koje su koracale samo čineći dobro, i to će nam ostati dubokom tajnom. Šta je pretrpilo cielo presv. Tielo Isusovo, ni to nam ne može biti dokučivo. Što je pretrpilo ono presv. Srdce, a tko da to opiše. A presv. Majka? Ona je sve to gledala. Jaka je Kraljica mučenika osjetila ipak svaki udarac po čavlu na svom Srdcu. Isusu probodoše i ruke i noge, a Mariji Njezino preč. Srdce. I Spasitelj i Bl. Djevica mogli su sad s pravom pitati cieli sviet, sva pokoljenja u sva vremena s Jeremijinim riečima: »Imade li boli veće od moje boli?...«

Kad je bio Isus na križu uzdignut, možemo si zamisliti, kako su zlobno zakliktali farizeji i poglavari Izraelskog naroda. A zaorilo je i cielo nebo, gledajući do sada neviđen prizor. Strašno je zajauknuo i cieii pakao, uviđajući, da mu se vlast ruši i obara. A Isus i Marija? Ne bi imalo smisla prikučiti uho k ovim Srdcima, jer i onako ne bismo Njihove kucaje u taj čas mogli razumjeti. Dva najsvetija, najčišća, a ujedno najbolnija Srdca, ne može shvatiti griešno ljudsko srdce! Kod tog prizora čovječji razum nemoćno stoji, a čovječje srdce zastane sa svojim kucajima, tu dah prestane, oko može samo nekim niemim pogledom promatrati: tri križa na Kalvariji... Isusu s lieve strane visi okorjeli griešnik, tvrdovrati razbojnik na svom strašnom križu grieha. S desne strane Spasiteljeve obješen je razkajani razbojnik na težkom križu pokore. U sredini između njih, kao da je najgori zločinac, visi na svom križu Ljubavi sam Sin Božji, neokaljana krvna žrtva Novoga Zavjeta, Odkupitelj svieta...

Krvnici su svršili svoju krvavu zadaću i povukli se. Rimski su vojnici uredili straže, a ostali su se maknuli ne daleko od križeva. Pod križ je došla sva shrvana Majka boli. Uz nju se stavio učenik, koga je Isus ljubio. Pod križem se našla i Marija Magdalena, pokornica, koja je mnogo ljubila, i kojoj je zato mnogo oprošteno. Bila je tu i pobožna Marija Kleofina, Saloma i još koja vjerna Galilejka. Nedaleko su se svrstali farizeji i poglavari židovskoga naroda, da se uzmognu iz bliza temeljito narugati svome odbačenom Mesiji. Onuda je prolazilo i mnogo naroda u Jeruzalem na proslavu Pashe. I ti su se zagledali u ovaj strašan prizor, i predvođeni farizejima, rugali se Božanskom Spasilteju.

Takva je slika ostala neko vrieme, dok se nije počela sama neživa priroda buniti. Na Kalvariju, kao i na sav onaj kraj stala se nadvijati neka čudna tama. Dolazila je brzo i nenadano. Naravna pomrčina sunca nije bila uobće moguća, jer je Pasha subota poslie proljetne jednači o punom mjesecu. Za punog mjeseca pomrčine ne može ni biti. Priroda jee stala sućustvovati sa svojim Gospodarom i sad su se morali zlobnici povući. Na Kalvariji je konačno morala ušutjeti mržnja, ta je

u strahu pred pomrčinom pobljegala. Uz vojnike, koji su po dužnosti ondje ostali, sad je uz Isusov križ samo ljubav. Bila je to bolna i prebolna ljubav, ali je bila izkrena i žarka. Ondje je postojala i najveća i stvorena ljubav, gorio je silan oganj velike ljubavi u Srdcu Majke bola, ondje pod križem ljubavi...

Križ grieha

Na križu grieha na Kalvariji visi s lieve strane Isusa tvrdokorni razbojnik, veliki zločinac i okorjeli griešnik. Sv. Pismo nam nije zabilježilo njegovo ime. U nekim ga starim zapiscima nazivlju Gestas. Bio je razbojnik. Živio je griešno, bio je pun svakojakih grieha. Konačno je dopro u ruke pravde. Uhvatili su ga Pilatovi vojnici i Pilat ga je za sva njegova nedjela osudio na smrt na križu. Doživio je i veliku konačnu milost. Mučio se i izdisao uz samoga Spasitelja svieta. Koliko nas izvješćuje sv. Pismo, razabiremo, da tu milost nije prihvatio. I on se ruga Božanskom Spasitelju zajedno s farizejima. O Isusu vjerojatno prije nije znao ništa. Sad je čuo iz ustiju Njegovih krvnih neprijatelja, da je kraj njega na križu neki lažni Mesija. Sami su Ga poglavari odbacili, a po njima Ga se odrekao i narod. Obojica su razbojnika pristali uz Židovske poglavare. Rugali su se Isusu: »Ako si Ti Krist, pomozi sebi i nama!« Nakon nekog vremena, obraća se desni razbojnik Spasitelju, dok lievi uztraje u ruganju: »Zar Ti nisi Krist? Pomozi sebi i nama!« Obraćeni ga je sudrug stao sada koriti: »Zar se ni ti ne bojiš Boga, kad i sam trpiš jednaku kaznu? I mi pravedno, jer primamo po svojim djelima, ali ovaj nije nikakva zla učinio.« Gestas je morao biti pokvaren do kostiju. Na njega nije djelovala liepa opomena njegovoga druga. Ni sama činjenica, što Gospodin trpi jednake muke, ne mekša njegovo tvrdo srdce. Inače je poznato, da se drugovi u jednakoj muci obično uzajamno tješe. Mogu se sastati sasma nepoznati ljudi, koji se nikada u životu nisu vidjeli, ali ako se nađu u sličnoj nevolji, obično se odmah upoznadu i nađu jedan za drugoga koju liepu i utješnu rieč. Zločinac Gestas nije činio tako. Zadnje, što nam je o njemu zabilježeno u sv. Pismu, je rieč poruge protiv Božanskog Odkupitelja. On je, čini se, kroz cieli život počinjao previše grieha iz zlobe, pa mu je srdce otvrdnulo, i tvrdo je ostalo i na zadnjem času i na muci. Gestas visi na križu grieha, i propovjeda nam iz tog strašnog mučila, kako je križ grieha u istinu užas. To je najveća strahota na tom svietu, napose, ako čovjek uztraje na križu grieha. Ni griešiti nije lahko. I grieh donosi sobom svoj križ. Čovjek može visjeti u strašnoj muci na križu grieha, ali uza nj uztraje.

Križ grieha je strašan, jer sam grieh je nešto najgore. Grieh je naime najveće zlo, što uobće postoji. Grieh je zapravo

jedino zlo, jer je zlo samo u sebi i po sebi, i nema niti može imati nikakve, pa ni najmanje oznake dobra.

Što je grieh?

Sv. Toma Akvinski nam odgovara na to pitanje, da je grieh ili misao ili želja, rieč ili čin protiv vječnoga Božjeg zakona. Svaki se čovjek sjeća, kako je još kao maleno diete naučio u kršćanskom nauku, da je grieh svojevoljni prestupak zapoviedi Božje ili crkvene. I to se svaki od nas sjeća, da je učio, ako je taj prestupak u velikoj stvari, posvema promišljen i svojevoljan, da je onda u tome težak grieh. Ako pak jedan od spomenutih uvjeta manjka, onda grieh nije težak. Ako naime nije stvar sama po sebi velika, ili ako čovjek to svojim razumom točno ne razabire i svojom voljom posvema ne pristaje, onda ne može biti govora o težkom griehu.

Težki grieh

Težki je grieh najveće zlo, što ga uobće možemo zamisliti. Kako je grieh uobće jedino zlo na svietu, tako je težki grieh najveće zlo. Sva druga zla, koja nisu grieh, niti nisu zapravo zla. Mi ih nazivljemo zlima, jer su nam težka za podnositi. Grieh je pak u istinu zlo, i to zlo samo u sebi i samo po sebi. Grieh nema niti ne može imati u sebi nikakvo, pa ni najmanje dobro. To naročito vriedi za težki grieh. Svaki težki grieh nazivljemo i smrtnim griehom, jer on ubija vrhunaravni život naše duše. Duša, koja je okaljana samo jednim jedincatim smrtnim griehom, ta je pred Bogom mrtva. Ni s tim jednim griehom ne može ući u vječni život, nego naprotiv propada u pakao, u vječnu smrt, ako se u takvom stanju odieli od tiela. Težki je grieh velika ludost. Čovjek se naime po težkom griehu podpunoma odvraća od Gospodina i obraća k stvorovima. Ne može se ni zamisliti veća ludost od ove. Čovjek zabacuje vječno i neprolazno Dobro, vječnu sreću i traži svoje dobro, zadovoljstvo i sreću u stvorovima, koji je uobće ne mogu imati, pogotovo ne mogu je pružati trajno. Zato prorok Jeremija poučaje narod o griehu s onom poznatom prispodobom: Izraelski je narod počinio dva velika zla. Odbacio je Gospodina, izvor vode žive, pa si potražio napitak u smradnim lokvama, koje ne mogu dati napitka. (Isp. Jer. 2. 13). Za istočnjake je ta slika snažnija, nego li za nas, jer je ondje na mnogim mjestima veliki manjak čiste hladne vode. No i mi bismo svakoga proglasili luđakom, koji bi svoju žeđu htio gasiti vodom iz gadne baruštine, a prezreo bi čistu bistricu vodu iz hladnoga vrela. Težki grieh imade napose oznaku strahovite crne nezahvalnosti prema Gospodinu. Svaki čovjek dobro uviđa, da sve, što imade, ima od Boga i po Njemu. Ružno je i ogavno, ako čovjek uvriedi svoga

zemaljskog dobročinca, kako li je tek strašno i gadno, kad vrieđa najvećeg Dobročinitelja? Takav čin nosi na sebi u istinu žig crne nezahvalnosti. Smrtni je grieh grdno rušenje cjelokupnoga ćudorednog reda. Vječni je Zakonodavac odredio za nerazumnu prirodu razne prirodne zakone. Sva se ta priroda sliepo pokorava prirodnim zakonima. Čovjeku je Gospodin dao razum i slobodnu volju. Razumom čovjek upoznaje ćudoredne zakone, koje mu je Bog propisao, a slobodnom se svojom voljom odlučuje, da li će ih vršiti ili ne. Ako ih krši, čini grieh. Ako ih krši posve promišljeno i svojevoljno u velikoj stvari, onda počinja težki grieh. Time dakako ruši ćudoredni red, kao što bi nerazumna priroda srušila sav prirodni red, ako bi odstupila od svojih zakona. Što bismo kazali, kad bi voda prestala teči niz brdo, kad bi bačeni kamen ostao u visini, kad bi voćke rodile otrovnim plodovima, kad bi ovca poput lava navalila na čovjeka, kad bi sunce prestalo sjati i grijati? Sav bi se prirodni red srušio, i svaki bi život postao nemoguć. Čovjek, griešeći težko, podpunoma ruši ćudoredni red, upravo onako, kako bi se u spomenutim primjerima srušio prirodni red. Težki grieh čini, da u ćudorednom redu sunce više ne svietli niti grije, i da se sve izvraća naopako. Težki je grieh ujedno neizmjerna povreda Božjeg Veličanstva. I tu povredu počinja neizrecivo sićušni crvić — čovjek. Neizmjernost je Božjeg Veličanstva nedokučiva. Čovjeku stane pamet, ako se samo zagleda u prirodu, napose u svemir. Naše je ogromno Sunce tek sitan prašak prema mnogim drugim zviezdama. A Zemlja? Podpuno izčezava. A čovjek na toj zemlji? I najveća svemirska tjelesa nisu ništa prema Gospodinu, jer sva su djela Njegovih ruku. Šta je onda čovjek prema Bogu? Nema poredbe, koja bi nam mogla predstaviti ljudsko ništavilo, poređeno s Božjom neizmjernošću. Griehom se to neizmjerno sitno ništavilo suprostavlja neizmjernom Veličanstvu. Zamislimo se samo malko u to, što čine zemaljska veličanstva na uvrede, koje im se nanose. Tko uvriedi zemaljskog vladara, obično je krivac smrti. A tko se diže na neizmjernog Vladara?

Strahotu nam grieha prikazuju neki učitelji duhovnog života po njegovim posljedicama. Sv. nas Ignacije Lojolski vodi mislima u zemaljski raj. Prvi su ljudi stvoreni u raju. Imali su osim naravnih darova i mimonaravne: imali su naime veoma veliko uliveno znanje, a volju nevinu i svetu. Adam je pokazao svoje veliko uliveno znanje i veličinu svog razuma, kad mu je Gospodin predveo sve životinje, i on im je nadjenuo imena prema njihovim osebinama. Volja je prvih ljudi bila u istinu sveta. Oni nisu osjećali u sebi neuredne požude, zato se i nisu stidjeli, premda su bili goli. Tielo nije znalo ni za kakvu bolest niti nepriliku. Nije ni trebalo umrieti. A duša je bila uzdignuta u vrhunaravni red, bila je diete Božje i baštinik nebeskoga kraljevstva. Da su prvi ljudi izdržali kušnju, živjeli

bi u zemaljskom raju kroz neko vrieme, da onda bez smrti i s dušom i s tielom budu preseljeni u nebeski raj. Sve je to razorio jedan jedini težki grieh. Razum je odmah potamnio i onaj malo prije tako mudri Adam, bježi u grmlje pred Božjim Licem, misleći, da se može sakriti pred Gospodinom. Ona sveta volja se mienja. Više nema nevinosti niti svetosti. Prvi ljudi zamiete neurednu požudu, i zato su se brzo prikrili lišćem. Zemaljski je raj izgubljen za uviek. Nastupa život u suznoj donili. Tielo osjeća muku i napor u poslu, podvrgnuto je bolestima i svakovrstnim mukama, konačno se vraća u prah, iz kojega je uzeto. Duša znade za svoje boli i trpljenja, a najgore, ona je izgubila posvetnu milost, čovjek nije više Diete Božje, nego »sin srčbe«, kako uči sv. Pavao. Još gore! Sve te posljedice prelaze na Adamove naravske potomke. Tko će sad izbrojiti sve muke, trpljenja, nevolje i boli, koje prolaze ovom zemljom kao nepregledna povorka od Adama do dana današnjega, i koje će još prolaziti do konca svieta. Da li je moguće pregledati one rieke suza i krvi, što su protekle ovom zemljom, i koje će još proteći do sudnjega dana? Imade li koga, tko bi mogao prebrojiti sve uzdahe, jecaje i vapaje cieloga ljudskog roda od Adama do danas i do svršetka svieta? A šta je sve ovo zlo, koje prolazi zemljom? Ništa drugo, nego samo posljedica jednoga grieha, prvoga grieha na ovoj zemlji, težkoga iztočnoga grieha.

Sasma slično nam se ukazuje težina smrtnoga grieha po njegovim strašnim posljedicama, ako se mislima zaputimo u nebeski raj, i promotrimo prvi grieh, koji je nastao. To je grieh odpalih anđela, Anđeo pretvoren u đavla! Pad iz neba u pakao. Vječnu je sreću zamijenila vječna nesreća, vječno se blaženstvo promienilo u vječno prokletstvo. To je sve posljedica jednoga jedincatoga težkoga grieha. Što ćemo na to kazati? Jamačno moramo nužno uvidjeti istinitost i opravdanost ove tvrdnje: Svaki težki grieh mora da je neizmjerno veliko zlo, kad sobom povlači tako težke posljedice i tako strašne kazni. Drugačije ni ne možemo zamisliti, kad znamo, da je Bog podpuno pravedan, pa ne može nikoga kazniti niti najmanje preko težine krivnje. Jednako nam govore i muke osuđenika u paklu. O paklenim strahotama smo prije promatrali. U paklu imade osuđenika. Oni trpe strašne muke. Zašto? Radi neokajanih težkih grieha.

Isusova muka i smrt pokazuje također težinu svakoga smrtnog grieha. Kad sam Sin Božji podaje tako težku zadovoljštinu uvriedenom Božanstvu, onda nam je to neprevarljivi dokaz, da je smrtni grieh zbilja nešto strašno, da je u istinu veliko i težko zlo.

Duh nas Sveti opominje: »Bježi od grieha, kao od lica zmije ljutice!« (Crkv. 21. 2.) To je jedino izpravno i spasonosno. Bježi od grieha i od svake griešne prigode, napose od bližnje

griešne prigode, u kojoj čovjek neminovno pada u grieh. Grieha se moramo čuvati iz ljubavi prema Bogu. To je prvo i glavno. No tjeraju li nas sjetila ili kakve okolnosti ili bilo tko ili što previše snažno u grieh, bit će spasonosno misliti i na posljednje stvari čovjeka. I ovom zgodom mora se ponoviti opomena Duha Svetoga: »Smrt, sud, pakao... Čovječe, spomeni se često svojih zadnjih stvari, pa ne ćeš nikada sagriešiti!«

Sv. Alfons Ligurski nam pripovieda zanimiv primjer iz života nekoga mladića. Primjer može dobro djelovati na čovječje srdce, i čuvati ga od grieha, napose od težkoga grieha. Privovjeda sv. Učitelj, kako je k njemu došao neki mladić, duboko ganut, sav u suzama. Sam mu je pripoviedao, da se odlučio na grieh. Idući u zlo i grieh, morao je proći kraj crkve. Nešto mu nije dalo mira, i on skokne u crkvu. Pošao je k oltaru Žalostne Gospe. Zagledao se u Njezinu sliku, i gleda, gleda, je li moguće, da li ga oči varaju. Što i je vidio? Znade veoma dobro, da je u Srdcu Žalostne Majke naslikano sedam mačeva, sedam žalosti Bl. Djevica Marije. A on zagleda i osmi mač. I opet pomnije promatra, a u istinu, ondje je osam mačeva. U duši je čuo tihi glas, koji mu govori: »Diete, dobro razabireš. Osmi je mač tvoj grieh. Pazi! U buduće, kadgod želiš griešiti, pitaj sam sebe. da li želiš probosti moje Srdce. Uzmi mač ili nož, pa dođi ovamo i najprije probodi moje Srdce, a onda idi i griši!« Mladić je to ponavljao pred sv. Biskupom, i taj mu je tumačio, da je zbilja težki grieh osmi mač boli u Marijinom Srdcu, kao što je i svaki grieh ponovno razapinjanje Isusa, jer je svaki čovjek svojim težkim griehom skrivio Isusovu muku i odgovoran je za nju.

Ne će biti jamačno bez uzpjeha, da se čovjek, u napastima na težki grieh, zamisli, bi li se mogao odlučiti, da ponovno propne Isusa, ili da zatjera nož u Marijino Srdce...

Sv. Pismo o griehu

»Pazi, da nikada ne pristaneš na grieh, i da ne prekršiš zapoviedi našega Gospodina Boga.« (Tob. 4. 6.).

»Lice je Gospodnje protiv onih, koji čine zlo, da uništi sa zemlje spomen na njih.« (Ps. 33. 17.).

»Rieči griešnikovih ustiju su bezakonje i prievara, on se ne će urazumiti, da bi činio dobro.« (Ps. 35. 4.).

»Luđak se smije na grieh« (Posl. 14. 9.).

»Gospodin je daleko od bezbožnika (griešnika).« (Posl. 15. 29.).

»Nemoj si željeti imućtvo griešnika, jer ne znaš, kakvo ih čeka uništenje.« (Crkv. 9. 16.).

»Nemoj gomilati grieh na grieh!...« (Isto 5. 5.) »Srčba Božja promatra griešnike.« (Isto 5. 7.)

»Put je griešnika posut kamenjem, a konac je njihov u paklu, tami i kazni.« (Isto 21. 11.)

»Za one, koji su zli najpakostnijim životom, gore je, nego li smrt luđaka.« (Isto, 22. 12.).

»Težko onima, koji vuku krivicu užetima lukavstva.« (Iz. 5. 18.).

»Jao vama, koji kažete za zlo, da je dobro, a za dobro, da je zlo, koji stavljate mrak mjesto svietla, a za svietlo kažete, da je mrak.« (Isto 5. 20.).

»Znaj i uvidi, kako je i zlo i gorko, što si ostavio svoga Gospodina Boga, i što nema Božjeg straha u tebi.« (Jer. 2. 19.)

»Neka dakle ne vlada grieh u vašem smrtnom tielu, da slušate požude njegove, ni nemojte dati udova svojih griehu za oružje nepravde....« (Rim. 6. 12, 13.).

»Ne varajte se: ni bludnici, ni idolopoklonici, ni preljubnici, ni mekoputni, ni kradljivci, ni lakomci, ni pijanice, ni psovači, ni razbojnici ne će baštiniti kraljevstva Božjega.« (I. Kor. 6. 9.).

»Ne varajte se! Bog se ne da ružiti, jer što čovjek posije, ono će i žeti. Jer tko sije u tielo svoje, od tiela će i žeti: propast« (Gal. 6. 7. 8.).

»Svakoga kuša vlastita požuda, koja ga vuće i mami, a požuda rađa griehom, a izvršen grieh rađa smrću.« (Jak. 1. 14. 15.).

»Svaki, koji čini grieh, čini i bezakonje, jer grieh je bezakonje.« (I. Iv. 3. 4.).

»Tko čini grieh, taj je od đavla, jer đavao grieši od početka.« (Ib. 3. 8).

Lahki grieh

I lahki je grieh sam u sebi i sam po sebi neizmjerno veliko zlo. Zato nas s pravom uvjeravaju učenjaci, da nitko ne smije počiniti niti lahki grieh ni u onom slučaju, kad bi time mogao spriečiti ne znam kako veliko zlo, ili kad bi iz počinjenoga lahkoga grieha sliedilo ne znam kako veliko dobro. Uzmimo kao primjer, kad bi bilo moguće, da netko jednom malom lažju spriječi sve strahote svjetskoga rata, ni onda ne bi smio počiniti taj lahki grieh. Grieh ostaje griehom, i ne može se nikada pretvoriti u nešto dobra. I lahki je grieh zlo, koje odvraća čovjeka od Boga, a navraća k stvorovima, i ako to ne čini podpuno, kao težki grieh. Lahki je grieh također rušenje ćudorednoga reda, premda to nije podpuno rušenje, nego velika smetnja. Kao primjer i dokaz tome neka nam posluži pomisao na laž. Imade mnogo i premnogo laži, koje nikome ne škode, ili ne škode u velikoj mjeri. Takve su laži nesumnjivo lahki griesi. Zdrav nam razum svjedoči, kad bi takve laži bile dopuštene, da bi se mogao i te kako srušiti ćudoredni red. Nema sumnje,

da je i lahki grieh velika ludost, i ako ne tako strašna kao težki. Svaki lahki grieh imade na sebi oznaku nezahvalnosti prema Gospodinu, jer je i taj uvreda, počinjena protiv Njega. Ta nezahvalnost nije dakako podpuna i tako užasna, kao što je to slučaj kod težkoga grieha.

Posljedice i kazne lahkoga grieha kazuju nam veoma mnogo, dokazuju, kako mora i lahki grieh biti veliko zlo, kad ga pravedni Gospodin tako težko kažnjava. Iz Sv. Pisma nam je osobiti primjer kazna Ananije i Safire. (Dj. 5. 1-11.). Poznato je, kako su njih dvoje lagali sv. Petru. Nisu počinili težki grieh, jer njihova laž, nije nikome škodila. Kažnjeni su bili smrtću. Njihove duše nisu propale, ta, njih dvoje su bili, poput svih članova prve kršćanske občine, jamačno veoma dobri i kreposni ljudi. Odlučili su se na laž, i Gospodin ih je kaznio smrtću, da pokaže cielom svietu, kako je i lahki grieh veoma veliko zlo, kad zaslužuje smrtnu kazan. Pogled u čistilište uvjerava nas isto tako, da je lahki grieh veoma veliko zlo. U čistilištu imade jamačno mnogo duša, koje zadovoljavaju u Vječnoj Pravdi za oproštene težke griehe. No ondje ih imade i veoma mnogo. koje zadovoljavaju za svoje lahke griehe. Znademo, da je čistilište mjesto strašnih muka. Imade nekih učenjaka, koji uvjeravaju, da između čistilišta i pakla nema razlike, osim one jedne jedine, da čistilište ne traje vječno. Inače kazna osuđenja, grižnja savjesti kao i osjetne kazne u onom ognju slične su, možda i posve jednake, s onima u paklu. Svakako stoji, da je i čistilište mjesto strašnih muka. A ipak ondje tako uzastne muke trpe toliki pravednici, da okaju svoje lahke griehe.

Lahki grieh je velika opasnost za pad u težki grieh. Istina je, da zbroj od bilo koliko lahkih grieha ne čini još ni jedan smrtni grieh. Niti nebrojeni milijuni lahkih grieha ne čine zbrojem svojim ni jedan težki grieh. No i ako to stoji, ipak to u životu nije moguće ni zamisliti, da čovjek, koji je dušu obteretio s mnogo i premnogo lahkih grieha, može ostati u tom stanju. Po lahkim se griesima zapada u težke griehe. U tom smislu stoji rieč Duha Svetoga: »Tko prezire malenkosti, malo po malo će propasti.« (Crkv. 19. 1.). Slična je i ona druga misao: »Usta, koja lažu, ubijaju.« Ubijaju čovjeka i ona usta, koja lažu samo lahkim griehom. Malo po malo dovode do težih laži, i konačno do svakovrsnih težkih grieha. I naš narod to zapaža, zato je sastavio poslovicu: »Tko laže, taj i krade.« Eto iz laži se dolazi do krađe, iz manjega grieha do većega. Konačno može biti slično kao i u prirodnom redu, da se kamen gurnut iz briega sve većom brzinom valja niz brdo.

Svaki bi čovjek morao imati još nešto na pameti: Pogled u dušu i u svoj vlastiti život. Taj nas pogled uvjerava, da često i prečesto počinjamo lahke griehe radi ljudske slabosti. Zato treba i te kako paziti, da ne bismo počinjali još i svojevoljne,

možda i naumične lahke griehe, jer bi nas to neminovno dovelo do duhovne propasti.

Sv. Pismo o lahkom griehu

»Tko ukine jednu od najmanjih zapoviedi, najmanji će se zvati u nebeskom kraljevstvu.« (Mat. 5. 19.).

»A ja vam kažem, da će za svaku praznu rieč, koju kažu ljudi, dati račun na sudnji dan.« (Mat. 12. 36.).

»Tko je vjeran u najmanjoj stvari i u velikoj je vjeran; a tko je nevjeran u najmanjoj stvari i u velikoj je nevjeran. Ako dakle niste bili vjerni u ništetnom bogatstvu, tko će vam povjeriti ono istinito?« (Luk. 16. 10.).

Primjer: Ananija i Safira. (Dj. 5. 1-11.).

Narodna pripovietka

Iz našeg narodnoga blaga postoji jedna pripovietka, koja imade možda i dosta naivan sadržaj, no konac, opazka domaćeg župnika, pristaje liepo na nauku, kako je lahki grieh veoma opsana stvar.

Pripovieda se:

»U staro, (još feudalno) vrieme osudio je neki knez svoga kmeta na smrt. Zatvorio ga je samoga u jednu svoju utvrdu, sagrađenu na visokoj pećini. Kako je tvrđava bila posvema prazna, kmet je imao ondje umrieti od gladi. Knez je naime sa svojim vojnicima otišao u susjedni svoj grad, gdje je obično obitavao.

Jadni je kmet vidio svoju sudbinu. Ima očekivati strašnu smrt od gladi.. Gleda kroz prozor tvrđave na sve strane, tužno razmišlja i smišlja, što da čini. Skok kroz prozor nije ništa drugo, nego skok u smrt, jer je najniži prozor bio kojih pedeset metara nad zemaljskim tlom. Pod prozor mu je došao sin, da oplakuje otca. Kmet ga je poslao kući, neka mu donese klupko konca. I mališan je poslušao, pa čekao pod prozorom. Otac je na to stao kidati svoju kosu, sve vlas po vlas. Jednu je vlas vezao za drugom. Konačno je ta duga nit doprla do zemlje. Sad je kazao sinu, nek dolje priveže konac na vlasi. Čim je mališ svršio svoj posao, kmet je stao veselo vući konac k sebi. Tako je došao do spoja sa zemljom preko tanke niti konca.

U to se onuda provezla kneginja u svojoj kočiji. Vidjela je taj cieli prizor. Ništa nije kazala, ali je kod kuće pripoviedala svome mužu. Knez se grohotom nasmijao:

»Ludov! kaže knez, neka se spusti dolje po koncu!«

Nije knez dalje ni mislio, što se događa u njegovoj utvrdi. Kmet je sada opet poslao sina kući:

»Sinko!« reče mu, »donesi amo dugačku tanku vrpcu.«

I mališ je poslušao, i morao vrpcu privezati na konac. Kmet je već imao jaču vezu sa slobodnim tlom. Trebalo je, da sad dobije i jaču vrpcu. I to je dobio. Pomoću jače vrpce povukao je k sebi i uže. To još nije bilo tako čvrsto, da se uzmogne po njemu spustiti dolje, ali je njime povukao čvrsto jako uže. Donieli su ga njegovi suseljani, drugi kmetovi. Uže je privezao za okno, i sretan se spustio iz grada. Umaknuo je smrti od gladi.

Dočuo je za tu zgodu i knez. Napokon je morao jednom i opet pogledati svoju tvrđavu. Smijao se, pohvalio je mudrost svoga kmeta, pomilovao ga, samo ga opomenuo, neka se u buduće kani svake buntovničke misli. Radi bune ga je naime osudio na smrt.

Pravi je konac ove pripovietke kod župnika. Kada je naime knez pripoviedao tu zgodu župniku, ovaj mu je tumačio:

»Kneže, Vi ste se smijali jednoj malenkosti, prezreli ste je, kazali ste: neka se kmet spusti kroz prozor po koncu. Od vlasi je došao do konca, od konca do vrpce, od vrpce do tankog užeta, od tankoga do čvrstoga debeloga, i konačno umakao. Tko prezire malenkosti, malo po malo propada. Od posve malenih lakih grieha, dolazi se malo po malo i do najtežih.«

Križ pokore

Na Kalvariji vise uz Isusa dva razbojnika, svaki na svom križu. I oni su razapeti tako, da su čavlima pribijeni na križ. S lieve strane visi Gestas na križu grieha, s druge je obješen Dizma na križu pokore. Ni Dizmino ni Gestino ime nam nije zabilježilo sv. Pismo. Sačuvala ga je neka stara predaja. Dizma je bio razbojnik, poput svoga sudruga. I on je bio pun svakojakih grieha i opačina. Zato je i dospio na križ. Možemo si ga zamisliti, kao i sve zločince, koji su bili propeti. Bio je bičevan i za to je vrieme jamačno strašno vikao i psovao, kako su to obično kažnjenici činili. Još je strašnije vikao i psovao, kad su ga razapinjali. Obojica su se razbojničkih drugova vjerojatno u tome natjecali. Nesvijesno možda, ali tako je, veoma vjerojatno, bilo. Tako nam naime svjetovni pisci opisuju propete. Razapeti nije mogao ništa. Visio je u strašnim mukama, i u njima čekao svoju smrt. Zato je dao oduška svojoj ojađenoj duši obično tako, da je psovao svoje mučitelje. Rietko je koji psovao sebe i svoje krivice, radi kojih je došao na križ, a nitko nije pošao na križ mirno, kao Isus. Dizma je visio na križu, slušao poruge farizeja protiv Isusa, doznao, da će to biti neki lažni Mesija. Stao mu se rugati. Njegovo nam izrugivanje, zajedno s rugalicama Gestinim, spominju sv. Evanđeliste Matej (27. 44) i Marko (15. 32.). Obraćenje Dizme opisuje sv. Luka:

»Jedan ga je od obješenih razbojnika psovao, govoreći: Zar ti nisi Krist? Pomozi sebi i nama! A drugi ga je korio, govoreći: Zar se niti ti ne bojiš Boga? I sam trpiš jednaku kaznu. I mi pravedno, jer primamo, što smo zaslužili po svojim djelima, ali ovaj nije nikakva zala načinio. I reče Isusu: Gospodine, sjeti se mene, kad dođeš u svoje kraljevstvo. I reče mu Isus: Zaista ti kažem, još danas ćeš biti sa mnom u raju.« (Luk. 23. 39–43.).

Čudesne li promjene! Razkajani je razbojnik jamačno promatrao Isusovu veličinu u strpljivosti i predanju. To je na njega djelovalo neizrecivo snažno. Ta, on jamačno nije Isusa nikada prije ni vidio, a valjda niti išta o Njemu čuo. Nikada nije čuo Spasiteljev divan nauk. Nije vidio Njegova čudesa. Nje znao za Njegovu slavu tom prigodom. Jednom riečju, on nije nikada vidio Isusa u Njegovoj Božanskoj snazi, nego u najstrašnijem poniženju i nemoći. Ali Kristova strpljivost i Njegovo predanje propoviedalo mu je snažnije od svih Isusovih rieči, govorilo mu je jasnije od svih njegovih čudesa. U času težke muke, kad mu se približavala smrt, zamislio se u farizejske rugalice. Dobio je Božju milost, prihvatio ju je. Palo mu je na pamet, da tako mirno podnositi muke ne bi mogao običan čovjek. Možda ipak uz njega visi na križu sam Mesija. Milost mu je malo po malo jačala vjeru. On se vjerojatno spominje svih svojih nedjela, kaje se za njih, moli oproštenje u Onoga, koji trpi slične muke. U Njemu stane čvrstom vjerom gledati Spasitelja svieta i Spasitelja svoga. Taj Propeti, taj posvema poniženi, crv, a ne čovjek, to je ipak Odkupitelj. Dizma Ga nazivlje Gospodinom. Moli Ga oproštenje i spomen u vječnom kraljevstvu. Molba mu je bila uslišana. Božje Milosrđe velikodušno prašta svakom izkreno razkajanom griešniku. Dizma dobiva neprevarljivo obećanje: »Još danas ćeš biti sa mnom u raju!...« Dizma pretvara svoj strašni križ grieha u težki, ali spasonosni križ pokore. Nekoliko sati, što trpi na križu, trpi mirno, tiho i spokojno. Jamačno je i još koji uzdah upravio prema Gospodinu, ali nam ga Evanđelje nije zabilježilo. Nije niti to važno. Svi dobro znamo, da je sad živio životom milosti. Kajao se za svoja zla djela, vjerovao je u Onoga, koji i na križu razpolaže s mjestima u vječnom blaženstvu, trpio je svoje muke kao pokoru za svoje griehe, koje je na Kalvariji javno izpoviedio. Priznao je, da trpi kaznu po zasluzi za sve svoje opačine i zločine. Sada sve okajava, sve izpaštava, za sve dobiva oproštenje. Križ je pokore nakon grieha jedino spasonosno sredstvo za oproštenje. Križu je pokore sam Gospodin sa svoga križa ljubavi podao posebni čar, podielio mu neprevarljivo obećanje, da vodi u vječno spasenje. Dizma je jedini čovjek u nebu, koga je sam Isus proglasio spašenim. Njegovo je pomilovanje ujedno utjeha. Ta nam utjeha govori, da se po križu pokore može i veliki, veliki griešnik obratiti. Još nešto! Propovieda nam, da nije nikada prekasno prihvatiti se pokore,

samo ako još čovjek živi. Križ je pokore sigurni i neprevarljivi zalog oproštenja grieha i vječnog spasenja....

Pokora

Jedom su zgodom došli k Spasitelju neki Galilejci i javili mu o krvoproliću, koje je počinio Pilat na njihovim sunarodnjacima. Tada im Gospodin reče: Mislite li, da su ovi Galilejci bili veći griešnici od svih Galilejaca, jer tako postradaše? Ne, kažem vam, nego ako ne budete činili pokore, svi ćete tako propasti. Ili mislite li, da su onih osamnaest, na koje pade kula u Siloamu, i ubila ih, bili veći krivci od svih ljudi, koji stanuju u Jeruzalemu? Ne, nego vam kažem, ako ne budete činili pokore, svi ćete tako propasti!« (Luk. 13. 1-5.).

Gospodin je tom zgodom ozbiljno pozvao ljude na djela pokore. On sam nije imao na sebi nikakvoga ni najmanjega grieha, niti ga je mogao imati, a ipak je činio težka djela pokore. On je strogo postio, naporno prolazio Palestinom po svom učiteljskom putu, trpio razna progonstva, a konačno u svojoj muci izvršio najteža djela pokore, mjesto nas, griešnika. Na pokoru je zato više puta pozivao. Po svemu se vidi, da je duh pokore ostavio svojim apostolima i svojoj Crkvi. Kod Apostola naime nalazimo djela pokore, a tako i u Crkvi. Crkva poznaje dvie vrste pokornika. Jedni su, koji čine pokoru za svoje griehe. Drugi su, koji se podvrgavaju raznim veoma težkim pokorničkim djelima Bogu za ljubav, radi grieha drugih ljudi. U staro su se vrieme pokornici za svoje griehe dali u istinu na težka pokornička djela. Na svoju su javnu sramotu bili na neko vrieme izbačeni iz crkve. Dolazili bi do crkvenih vratiju u pokorničkom odielu, i ondje plačući priznavali svoje griehe, molili vjernike, neka se za njih mole. U pokorničkom su odielu neprestano živjeli, i tako pred cielim svietom priznavali, da su griešnici. Strogo su postili i bičevali se. Na sličan su se pokornička djela dali i toliki nevini ljudi, redovnici i redovnice, koji svojim pokorničkim životom nastoje zadovoljiti Gospodinu za griehe drugih, i svojom pokorom nastoje ublažiti Božju Pravdu. Takvih svetih izposnika, koji se i bičuju i neprestano mole i podnose razne muke i napore, imala je katolička Crkva uviek, a imade ih i danas. To su divne duše dragovoljnih pokornika, žrtve paljenice na oltaru ljubavi. Na njihova ih djela pokore vodi ljubav prema povriedenom Gospodinu i ljubav prema bližnjemu, koji grieši, a sam ne čini pokore. Liepe ove duše nasljeduju Spasitelja na križu, koji je ondje sam činio najtežu pokoru i podao zadovoljštinu uvriedenom Božanstvu za griehe svieta. Imade i ljudi, koje prilike života bacaju u svakojaka trpljenja, a ti svoje muke i kušnje prikazuju Gospodinu kao djela pokore. I to su divni pokornici, činili oni pokoru za vlastite ili tuđe griehe.

Jedno stoji: K vječnom spasenju ne će čovjek prispjeti, osim nevinih duša, ako ne čini pokoru. To je redovan put k vječnom cilju. Može biti izvanredno, da Gospodin usliši molitve i primi pokornička djela drugih. O tome nema sumnje, ali moramo misliti na redovni put spasenja, a to je put izkrenog pokajanja i pokore.

Poziv sv. Pisma na pokoru.

»Gospodin je dugotrpan, zato činimo pokoru i molimo Ga oproštenje sa suzama!« (Judit. 8. 14.).

Pokornički psalam 50. Smiluj mi se i 129. Iz dubine.

»Pokornike vodi Gospodin putevima pravednosti, jača ih, da mogu izdržati, i određuje im sudbinu istine. Zato se obrati Gospodinu, i ostavi se svojih grieha, vrati se Gospodinu, i odvrati se od svoje nepravde.« (Crkv. 17. 20—23.).

»Jeruzaleme, peri dušu svoju od zloće, da se spasiš!...« (Jer. 4. 14.).

»Rodite dakle plodove dostojne pokore!« (Luk. 3. 8.). Poziv sv. Ivana Krstitelja.

Kao naročiti primjer divne pokore podaje nam sv. Pismo Mariju Magdalenu, prije veliku griešnicu, poslije veliku pokornicu i sveticu. (Luk. 7. 36—50.).

Petrove suze

(Legenda)

Sv. je Petar živio u Rimu dvadeset i pet godina. Obitavao je redovno u nekoj siromanoj kućici podno nizkog vatikanskog brežuljka. Na susjednom Janikulu bile su sjajne palače rimskih velmoža. Jedan je između njih mogao iz svoje razkoši promatrati neprestano Petra u njegovoj biedi. Petrova ga bieda nije ni malo dirala. Ta, on je navikao iz svih mogućih naslada mirno gledati tuđu biedu. Nakon nekoliko godina promatrao je svaku noć nešto drugo. Čovjek je obolio. Nije mogao spavati poslije pola noći. Oko dva sata u noći se digao, pošao u svoj razkošni vrt. Ondje je sjedio ili šetao sve do jutra. Tako je običavao činiti i za liepih toplih noći, promatrajući sav njihov čar, a tako je činio i za vrieme kiše, zaklonjen pod svojim razkošnim triemom. A što je naročito promatrao? Bilo mu je veoma čudno. Svake noći, kad je oko dva sata ili malko kasnije, zapjevao pietao, odmah je zapazio, kako Petar izlazi iz svoje kolibice. Okrenuo se prema Iztoku, kleknuo je i stao tiho jecati... Na mahove je briznuo u gorak plač. Rimski patricij je tada šutio, samo promatrao, i razmišljao. Kad se dogodilo, da je pun mjesec obasjao Petrovo lice, zapazio je čovjek, kako

mu suze teku upravo na potoke. I razmišlja velmoža, i razmišlja mnogo i dugo, a ipak se nije usudio u taj čas niti maknuti, a kamo li viknuti, pitati Petra, zašto plače. Dušom su mu prolazili čudni osjećaji, razne misli, a ni sam nije znao, što ga tako prieči, da nazove Petra u onoj grobnoj tišini. Ta, nije trebao ni viknuti. Petrova je kolibica na blizu, sve je tiho, mirno, uspavano. Jamačno ne bdije nitko u cielom Rimu, nego samo on i Petar. U posvemašnjoj je tišini kojiput i čuo Petrov šapat, izljeve njegove bolne duše. Što je čuo, to je i zapamtio, ali razumio nije ništa. A čemu je Petar toliko suzio, tako plakao?

»Jao!... Opet pjeva pietao... Baš kao one strašne noći... Učitelju, Ti se spominješ... I ja se sjećam, da, sjećam se one strašne noći. Još si me na veče, nakon pranja nogu, obasuo s toliko rieči ljubavi. Ah!... ta Tvoja ljubav... To je zbilja Božja ljubav... Učitelju!... A i ja sam Tebe ljubio... Ti sve znaš, Ti znaš i to, da sam Te ljubio, da Te ljubim i danas... i da Te želim ljubiti do vieka... Ti si mi sve unapried kazao. Ah..., ali ja nisam mogao vjerovati, jer sam Te žarko ljubio. Ta me je ljubav i tjerala u Kajfino dvorište. Da, ljubav me onamo dovela. Ali ja sam sagriešio, previše sam se pouzdavao u sebe. Ivan je bio oprezan, mislio je samo na Tebe, a ja sam se previše, da, previše pouzdavao u sebe. Izvršilo se Tvoje proročanstvo. Ja sam Te zatajio prije nego li je pietao dvaput zapjevao... Jao... Ja sam Te zatajio. Tebe sam se odrekao, svoga Učitelja, Spasitelja, Boga.. Jao... Gospode!... Ti ne spavaš, Ti bdiješ u nebu... Ti jamačno gledaš svoga Petra, kako trpi, kako plače... težko podnosi pjevanje pietla... Ti si mi i u svom uzkrsnom slavlju odmah sve oprostio. Kako li si dobar i velikodušan! Ali ja još i danas plačem... To je suza boli i zahvalnosti, suza ljubavi... Udostoj se primiti ove suze. ... Gospode, primi ih zato, da se obrate griešnici, da se obrate oni, koji Te ne poznaju. I ja sam bio griešnik, ja sam Te zatajio... A Ti si me opet k sebi vratio... Gospode! Hvala, hvala, tisućput hvala...

I godine su prolazile, a rimski je patricij promatrao Petra u suzama, slušao njegove jecaje, i sam se sebi čudio, kako se ne može odvažiti, da tog sirotana jednom zapita, zašto plače, što oplakuje, koga je to zatajio, tko je taj Gospod, Učitelj, Spasitelj.

I godine su dalje prolazile, pietao je i dalje pjevao, Petar je i dalje i plakao i naricao...

Patricij nije mogao više izdržati. Sam je sebe korio, kako može pustiti i godine i godine, a da ne zapita Petra, tko je i zašto plače. Usmjelio se. A išlo je težko. Kao da mu netko smeta u hodanju, kao da mu nešto zatvara dah. No ipak se jedne bajne noći šuljao pod gustim drvećem prema Petru. Šuljao se tiho, da ga ne bi Petar prije reda čuo. Došuljao se.

»Čovječe! Tko si ti? Zašto plačeš?...« zapitao je Petra izprekidani šapat.

Petar se prestrašio. Patricij ga je smirio. Petar mu je morao sve pripoviedati Morao je zaroniti u veliku prošlost, opisivati svoga Božanskog Učitelja, Njegovo proročanstvo o zatajenju, svoj čin i svoje kajanje. Morao je patricija i poučiti o svetoj vjeri. Jedne ga je noći, nakon svojih pokajničkih suza, i krstio.

Od toga je dana patricij dolazio svake noći k Petru. Petar je oplakivao svoje djelo, čim bi pietao zapjevao. Od toga je časa plakao s njime i patricij. On je oplakivao svoje mnogobrojne griehe.

Nakon više godina poznale su se i patriciju, baš kao i Petru, brazde na licu, kojima su neprestano tekle tako obilne suze pokajnice...

Sakramenat pokore

Pokornička djela moramo činiti, da nas Gospodin sačuva od kazna, koje smo zaslužili za svoje griehe. Po našim pokorničkim djelima, a po svojoj velikoj Dobroti vodi nas Gospodin k sakramentu Milosrđa, a to je sakramenat pokore. Jedva si čovjek može i zamisliti na tom svietu, koliko je veliko blago Božjeg Milosrđa pohranjeno u tom sakramentu. To je redovni put, kojim Bog oprašta težke griehe. Postoji i izvanredni put, a to je djelo savršenoga pokajanja. Time dolazi čovjek do oproštenja i težkih grieha, ako se ne može podvrći sakramentu pokore, no kasnije mora k tom sakramentu. Na taj se način opraštaju griesi i nekatolicima, koji su bez svoje krivnje izvan katoličke Crkve, i niti ne znadu za taj spasonosni sakramenat. No velika je razlika između opraštanja grieha u sakramentu pokore kod nas, kršćana katolika, i onog opraštanja kod nekatolika, koji ne poznaju taj sakramenat. Poznato je, što su činili neki narodi u prastaro vrieme, na pr. Feničani. Pred usijani željezni kip Moloha doveli bi nevino diete. Stavili su na njega ruke, i time htjeli pokazati, kako na diete prenose svoje griehe. Sad bi pograbili to svoje diete i bacili ga u naručaj usijanog Moloha. Uz težke boli, kraj takve žrtve vlastitoga djeteta molili su oproštenje svojih grieha. Nema sumnje, da im je Gospodin i griehe oprostio, jer su priznavali i kajali se, a osim toga doprinieli tako strašnu žrtvu. Ipak nam opisuju povjestničari, kako su ti ljudi polazili kući bez utjehe. Neki su vapili? »A zašto nije Moloh poslao koga iz neba ili kojeg svećenika, da taj digne ruku na oproštenje naših grieha, ili da nam kaže, kako su nam griesi izbrisani? Naši misionari nam pripoviedaju, kako se na pr. indijski pokornici bacaju na dasku s zvrnutim čavlima i takvim djelom i mukom mole oproštenje

grieha. Pa i ti pokornici, i ako im je Gospodin na njihovo priznanje, pokajanje i takvu muku, oprostio griehe, bezutješno vape: »Zašto Bog ne pošalje svoga službenika, koji bi dignuo ruku na oproštenje, ili koji bi u Božje ime kazao, da su nam griesi doista izbrisani?

Traži li takova djela Gospodin Bog od nas? Nipošto! I ako On očekuje od nas i djela pokore, i ako nas čuva od kazni za počinjene griehe, u prvom redu radi pokorničkih djela, za samo oproštenje ne traži ništa drugo, nego li da se podvrgnemo sakramentu pokore. Da nas što više uvjeri o svom neizmjernom Milosrđu, i o svojoj spremnosti, da razkajanom griešniku sve oprašta, pripovieda nam svoju divnu prispodobu o izgubljenoj ovci (Luk. 15. 1—7.) i onu svoju najljepšu poredbu o razkajanom razsipnom sinu. (Luk. 15. 11—32.).

Razsipni je sin izgubio sav svoj imutak, živeći razbludno. Zapao je u najtežu biedu, da je umirao od gladi. »Došavši k sebi, reče: Koliko najamnika moga otca imadu hrane i suviše, a ja ovdje umirem od gladi! Ustat ću i poći ću k svom otcu, pa ću mu kazati: Otče! Sagriešio sam protiv neba i protiv tebe. Više nisam vriedan nazvati se tvojim sinom, uzmi me kao jednoga od svojih najamnika.« Poznato nam je, kako Isus opisuje milosrdnog otca. Kad je već iz daleka zapazio sina, potrčao mu je ususret, pao mu oko vrata i poljubio ga. Sin je javno priznao svoje griehe, izpoviedio ih i kajao se. Bio je spreman na pokoru, i to težku, da bude kroz cio život u kući svoga otca kao sluga. I to nam je poznato, kako je otac sinu sve oprostio, kako ga je dao urediti, odjenuti, i priredio mu u počast i veliku gostbu.

Divno li je Božje Milosrđe. Da zadobijemo oproštenje, ne traži Bog, da žrtvujemo djecu i spalimo ju Njemu na žrtvu, niti traži, da se bacimo na izvrnute čavle. Njegov je zahtjev samo jedan: Tko je god sliedio razsipnog sina u njegovom griešnom životu, neka ga i sliedi u njegovom kajanju, priznanju svojih grieha i spremnosti na pokoru. Za svakog razkajanog griešnika, koji je pošao k Božjem namjestniku, da ondje prizna i izpoviedi svoje griehe, imade Bog samo jednu rieč: »Kažem vam, da će tako biti veća radost na nebu za jednoga griešnika, koji čini pokoru, nego li za devedest i devet pravednika, kojima ne treba pokore!...« (Luk. 15. 7.). U sakramentu pokore sad sliedi i ono, za čim tako čezne ljudsko srdce: vidljiv znak oproštenja. Svećenik diže svoju ruku na oproštenje: Sam Bog diže ruku za znak oproštenja. Svećenik izgovara rieči: »Odriešujem te od tvojih grieha u Ime Otca i Sina i Duha Svetoga.« I u taj je čas u istinu i Otac i Sin i Duh Sveti podao odriešenje. Odmah su se izvršile proročke rieči Ezekiela: »Tako bio živ Ja, govori Gospodin, ne ću smrti griešnika, nego da se obrati i živi!«

Gospodin je naš Isus Krist gledao unapried svu biedu i nevolju griešnoga čovjeka. Gledao je ujedno, kako svakog čovjeka grieh tišti. Zato je Njegovo neizrecivo Milosrđe svakom griešniku priskočilo u pomoć. Apostolima i njihovim nasljednicima, biskupima i svećenicima, dao je zato Gospodin čudesnu moć opraštati griehe: »Primite Duha Svetoga! Kojima oprostite griehe, bit će im oprošteni, a kojima zadržite, bit će im zadržani.« (Iv. 20. 22—23.). Apostoli i njihovi nasljednici postaju tim riečima duhovni sudci, da razkajanim griešnicima sude. No to je divan i utješan sud, kakvog nema na tom svietu! Krivac znade, da će nakon skrušenoga priznanja i pokajanja, biti odriešen. Presuda je sasma u duhu Božjeg Milosrđa. Odriešenje! Događa se isto ono, što je Gospodin činio za svoga zemaljskoga života. Griešniku je oprostio: »Opraštaju ti se griesi! Idi i ne grieši više!«

Sakremanat pokore je nedohitna sreća za nas ljude. Kako li je često i prečesto na tom svietu težko, kad moramo moliti oproštenje u čovjeka. Ljudi još k tome znadu biti nemilosrdni, i težko opraštaju. Naprotiv Gospodin je samo Milosrđe! On prašta lahko i rado, što više, razkajanog griešnika čeka poput onog otca u Isusovoj priči o razkajanom razsipnom sinu. Gospodin griešnika i traži, kao što dobri pastir traži svoju izgubljenu ovcu...

Kojiput se čuje smiešni prigovor, kao da su izpovied izmislili svećenici. Činjenice govore drugačije. Da su svećenici ustanovili izpovied, onda bi je već davno i ukinuli. Izpoviedanje je za svećenika veoma veliki teret. No on se tog tereta ne može riešiti. Iztočnjačke odieljene crkve imaju doduše izpovied, ali se tamo riedko kada netko izpovieda. Kad su se te crkve odielile od Petrove pećine, zamr'o je u njima kršćanski duhovni život. Teret izpoviedanja ne muči njihove svećenike. Razne su protestantske sekte uklonile iz života svećenika sve ono, što je težko i mučno. Tako su uklonile i izpovied. Tako eto postupaju svećenici obzirom na izpoviedanje. I kod katolika bi izpovied davno prešla u zaborav, kad ne bi postojala sigurnost, da ju je ustanovio Božanski Spasitelj, i kad je ne bi Crkva kao takvu promatrala.

K sakramentu pokore treba često polaziti. Smrtnih grieha se na drugi način ne možemo redovno niti riešiti, a treba se ondje čistiti i od lahkih grieha. Život pokazuje, da čovjek, koji si često čisti dušu u sakramentu pokore, doista ju i čistom očuva, dok naprotiv, koji malo mari za izpovied, taj će doskora obično imati na duši dosta nečistoće. Duhovni je život sličan i tjelesnom, i duša se tu vlada kao i tielo. Ako ne peremo tielo svaki dan i prema potrebi i češće preko dana, onda će biti zamazano. Čistimo li dušu često, bit će i neprestano čista.

»Ovako govori Uzvišeni, koji stanuje u vječnosti, čije je Ime sveto: On će oživjeti srdce poniznih i oživjet će srdce skrušenih.« (Iz. 57. 15.).

»Cor mundum crea i me Deus, et spiritum rectum innova in vesceribus meis (Ps. 50. 12.).

»Zaista vam kažem, štogod svežete na zemlji, bit će svezano i na nebesima, i štogod razriešite na zemlji, bit će razriešeno i na nebesima.« (Mat. 18. 18.).

»Primite Duha Svetoga! Kojima oprostite griehe, bit će im oprošteni, a kojima zadržite, bit će zadržani.« (Iv. 20. 22-23.)

»Ako izpoviedamo griehe svoje, vjeran je i pravedan Bog, da nam ih oprosti, i da nas očisti svake nepravde.« (I. Iv. 1. 9.)

Križ Ljubavi

»Od ove ljubavi nema nitko veće, nego li da položi život svoj za svoje prijatelje.« (Iv. 1513.). To su Isusove rieči na posljednjoj večeri. Sliedeći je dan Gospodin pokazao na svom križu ljubavi, da polaže život i za neprijatelje. Krist je visio na križu ljubavi u najstrašnijim mukama kroz puna tri sata. Sv. Evanđelja imadu u tom pogledu posve kratki opis. »Ondje ga razapeše. Prolaznici su ga psovali, mašući svojim glavama. Govorili su: Ti, koji razvaljuješ hram Božji, i za tri ga dana opet sagrađuješ, pomozi sam sebi. Ako si Sin Božji, siđi s križa! Tako su mu se rugali i glavari svećenički s književnicima i starješinama, govoreći: Drugima je pomogao, a sebi ne može pomoći. Neka siđe s križa, pa ćemo mu vjerovati. On se uzdao u Boga, neka mu sad pomogne, ako mu je po volji, jer je rekao: Sin sam Božji.« (Mat. 27. 39—43.). Slično opisuju i drugi Evađeliste. Iz evanđeoskog se izvještaja razabire, da je Isus strašno i težko trpio, da su mu se rugali, da su ga grdili najgorim riečima, tražeći, neka siđe s križa. Vođe izraelskog naroda su mu se rugali neobično prezirno. Nisu htjeli niti gledati prema Njemu, nego okrenuti leđima, preko svojih su ramena pokazivali palcima na Razpetoga, i tako nastavili svoje rugalice. A Isus? On je visio na svom križu ljubavi mirno, spokojno i predano... On je gorio od Ljubavi... Sve su mu se rane upalile, trpio je strašno, ali oganj Ljubavi bio je jači od sve ognjice, koja je mučila cielo Njegovo Tielo. Tko će to sve opisati i dokučiti? Ta, eto ni sami evanđeliste se nisu latili toga posla. Slabo ljudsko pero ne može opisati nestvorenu Ljubav. Nešto nam uvida u sjedište te Ljubavi u presv. Srdce daje ono nekoliko Isusovih rieči.

Razapeti su obično svoje mučitelje najstrašnije psovali. Znali bi i pljuvati s križa po njima. To je bio obično početak

na križu. Kasnije su strahovitim vapajem molili mučitelje, neka bi ih zatukli. Života im i onako više nema, a muka je pretežka. Smrt tek po malo izpija tjelesne sile. A Isus? On nije imao niti jedne rieči, da se potuži na svoje mučitelje. Ni onima, koji su mu se rugali ne vraća ni jednom jedincatom rieči ništa na žao. On je na križu Ljubavi, zato iz Njegovog Srdca plamti samo Ljubav, i zato Ljubav imade jednu nepojmljivu rieč: »Otče, oprosti im, jer ne znadu, što čine!« ... (Luk. 25. 34.). Križ je Ljubavi žrtvenik, na kojem Ljubav gori, neprestano gori, a ne može sagorjeti ... Isus kroz svoje suzne i krvlju zamućene oči gleda cieli sviet kroz sva vremena, promatra sve ljude, vidi svakog čovjeka od Adama do zadnjeg čovjeka, koji će prolaziti ovom zemljom, i svakoga motri upravo zato, da uzmogne na svakoga izliti svu svoju Ljubav ... »Što je još mogao više načiniti, a da to nije učinio? ...« (Izaija).

Božanski je Mučenik htio još cieli ljudski rod baš na svom križu Ljubavi staviti pod sigurno okrilje. Iz Njegovog će križa Ljubavi teći vrelo spasenja i utjehe svakom stvoru. On ipak još nešto želi. Osim Njegove Božje Ljubavi imade svaki čovjek osjetiti i najljepšu i najveću stvorenu ljubav. »Pod križem je Isusovim stajala Njegova Majka i učenik, kojega je ljubio. Kad vidje Isus Majku i učenika, kojega je ljubio, gdje stoje, reče Svojoj Materi: Evo Ti sina. Po tom kaže učeniku: Evo Ti Majke! ...« (Iv. 19. 25—27.). Sv. Otci liepo tumače: U Ivanu je Gospodin predao cieli sviet pod okrilje svoje Majke. Svoju je Majku proglasio majkom sviju ... Divne li oporuke na križu Ljubavi! Božansko Srdce gori i puca od Ljubavi. Nestvorena se Ljubav razlieva po cielom svietu ..., ali i Majka liepe Ljubavi neka razlieva svoju ljubav diljem cielog svieta ...

Ljubav je nezasitna. Božja Ljubav je neizmjerna u svemu. I u nezasitnosti. Ona želi sve, a ma baš sve privući k Sebi. Spasitelj vapije: »Žeđam ...« Jedan mu je vojnik pružio spužvu octa k ustima. Taj nije razumio ništa! Izpunio je doduše proročtvo Starog Zavjeta iz psalma (68. 22.): »u mojoj su me žeđi napojili octom«, ali nije razumio, da Isusovo Srdce više žeđa za dušama, nego li njegova usta za napitkom. »Žedan sam« i opet je samo dokaz Ljubavi. Kao što tjelesna žeđa može čovjeku zadavati najtežu muku, tako je žeđa presv. Srdca zadavala Isusu najtežu muku u žudnji za spasenjem sviju ljudi. To je Ljubav, koja sve obuhvata, i za sve trpi. Jamačno najviše trpi radi onih, koji Ju odbijaju i gaze, jer prezrena ljubav uviek strašno trpi.

Razapeta je Ljubav u najtežim mukama posvema bezutješna ... Prisutnost ljubljene Majke ne daje utjehe, nego samo povećaje boli. Nebeski se Otac nekako povukao. On na Kalvariji gleda samo kao Vječna Pravda, koja traži zadovoljštinu. Zato Isus još više trpi u posvema bezutješnoj zapuštenosti. I potužio se na to: »Bože moj, Bože moj, zašto si me

ostavio!?...« (Mat. 27. 46.). To je također prizor, koji se ne može na ovom svietu pravo razumjeti. Nebeski je Otac sustegnuo vrelo svoje utjehe svom ljubljenom Sinu. Neka trpi posvema bezutješno!... Bit će onda ljudima opet nešto jasnije, kako je velika Isusova Ljubav, koja tako trpi...

Razmatranje o križu Ljubavi je sigurno neizcrpivo. Svaki će čovjek u takvom razmatranju svaki dan, možda i svaki čas naći novu misao, koja će ga sve ljepše i ljepše poučavati o Razapetoj Ljubavi. Tjelesne boli, duševne patnje i sva muka Isusova daje nam neki uvid u trpljenje i bol Spasitelja na križu, ali taj je uvid ipak veoma slab za nas, ograničene ljude. Daje nam ujedno dokaz, da je na križu Ljubavi Gospodin u svojoj muci dokazao djelom, kako »nema nitko veće ljubavi od ove, nego da svoj život dade za druge...« (Iv. 15. 13.).

Križ Ljubavi u objavi

»Mi propoviedamo Krista razpetoga, Židovima sablazan, a poganima ludost, onima pako, koji su pozvani i Židovima i Grcima, Krista, Božju silu i mudrost...« (I. Kor. 1. 23—24.).

»Gospodin je izbrisao pisanu zadužnicu, koja je svjedočila protiv nas, te ju odstranio, prikovavši ju na križ.« (Kol. 2. 14.).

»A ja, Bože sačuvaj, da se hvalim čim drugim, osim križem Gospodina Našega Isusa Krista, u kojemu je meni sviet razapet i ja svietu...« (Gal. 6. 14.).

»Krist je sama sebe ponizio, poslušan do smrti, a smrti na križu.« (Fil. 2. 8.).

»Krist je stradao za vas, i ostavio vam primjer, da idete Njegovim stopama. On nije imao grieha, niti se našla lukavština u Njegovim ustima. On nije vratio psovkom, kad su Ga psovali, nije prietio, kad je stradao. On je naše griehe sam iznio na svome tielu na drvo, da mi umremo griesima, a da živimo pravdi. Njegovim smo ranama izliečeni...« (I. Petr. 2. 21—24.).

»Isus Krist nas je ljubio i oprao je svojom Krvlju naše griehe.« (Odkr. 1. 5.).

Prva i glavna zapovied

Gospodin je za svoga zemaljskog života i naučavanja u dva navrata naglasio, koja je prva, glavna i najveća zapovied. Jednom su Ga htjeli Saduceji izkušavati glede nauke o uzkrsnuću od mrtvih. On ih je sjajno pobio i protumačio mogućnost i činjenicu uzkrsnuća od mrtvih. Kad su se tako Saduceji postiđeni morali povući, digli su Farizeji svoje ohole glave, pa ajde, da oni izkušavaju Isusa. Zato pristupi jedan između njih preda Nj s pitanjem:

»Učitelju, koja je prva zapovied od sviju?«

A Gospodin odgovori:

»Prva je zapovied: Čuj Izraele, Gospodin Bog naš je Bog jedini. Ljubi Gospodina Boga svoga svim srdcem svojim i svom dušom svojom i svom pameti svojom i svom snagom svojom! Ovo je prva zapovied i najveća. A druga je ovoj jednaka: Ljubi svoga bližnjega kao samoga sebe! O ovim dvjema zapoviedima visi sav zakon i proroci. Druge veće zapoviedi od ovih nema.« (Mat. 22. 34—40., i Mark. 12. 28—31.).

Jednom je zgodom u jerihonskoj zbornici neki književnik postavio Spasitelju jednako pitanje o prvoj i glavnoj zapoviedi, i dobio jednaki odgovor. No taj se htio tada opravdavati, zato je stavio i drugo pitanje:

»A tko je moj bližnji?«

Cielom je svietu poznato od onih Kristovih vremena do dana današnjega, kako je Gospodin odgovorio književniku s nom prekrasnom pričom o milosrdnom Samaritancu.

Gospodin, koji je na svom križu ljubavi djelom zasvjedočio svoju neizmjernu Ljubav, u spomenutim je zgodama naučavao o njoj. Ljubav prema Bogu i bližnjemu je najveća zapovied. O tim zapoviedima ovisi sretan život čovjeka na zemlji, a ovisi i vječno spasenje. Tko ne ljubi Boga i bližnjega, taj ne može imati na tom svietu sreće, mira i zadovoljstva, a taj ne može niti spasiti svoju neumrlu dušu. Bog je sama Ljubav i On traži od nas, da Mu vratimo ljubav za Ljubav. »A ljubav se ne vraća, nego ljubavlju.« (Sv. Terezija od Djeteta Isusa). U toj našoj ljubavi ne traži Gospodin neka sladka i mila čuvstva, ugodne osjećaje, jer ti nisu u našoj vlasti. Ljubav je djelo, ljubav je život, i to život po ljubavi. Ljubav je prema Bogu sažeta u Isusovim riečima: »Hoćeš li unići u život, drži zapoviedi!« »Bježi od zla i čini dobro.« Ne grieši, i živi kriepostno. U tome je ljubav prema Bogu. To je zakon ljubavi. Tim se putem ljubavi putuje u nebeske krajeve vječne i neprolazne ljubavi.

Gospodin je s križa ljubavi najsjajnije propoviedao o toj ljubavi. On se pokorio vječnoj odluci nebeskog Otca. I kad je Otac zatražio žrtvu na križu, Isus ju je prihvatio i prinesao. Po volji je nebeskog Otca primio na se dušu i tielo, cielu čovječju narav, kakvu imademo i mi ljudi, da u njoj uzmogne za zemaljskog života dostojno proslaviti nebeskog Otca. Konačno se u tom smrtnom tielu zaputio na Kalvariju i na drvo križa. Dao nam je primjer ljubavi prema Bogu. Podložnost svetoj Volji Božjoj nije ništa drugo, nego ljubav prema Bogu.

A ljubav prema bližnjemu? Nitko je nije mogao nikada ljepše dokazati, nego li Spasitelj na križu Ljubavi. Dokazao ju je, jer je dao svoj život u najtežim mukama za sve ljude. Ondje je dokazao, što je u priči o milosrdnom Samaritancu naučavao. Svaki je čovjek naš bližnji. Isusov je bližnji svaki, tako mora biti i svakom čovjeku. On je umro za sve ljude

sviju viekova. Izključio nije nikoga. Nije načinio razlike između rasa i naroda. Nije dopustio, da se pravi razlika među ljudima ni u kojem smislu. Za sve je trpio, za sve je umro, jer je sve ljubio...

O, kad bi sviet dobro razumio nauk o toj ljubavi. Ljubav prema Bogu izključuje grieh. Kad bi ljudi ljubili Boga, jamačno ne bi postojalo skoro nikakvo zlo na svietu. Po svoj prilici bi, kao kazna iztočnoga grieha, nadošla samo bolest. Jednako bi morala nadoći smrt. Druge bi nevolje i muke mogle nadoći kao kušnje. Bilo bi i štogod kazna za lahke griehe, »jer i pravednik sedamput dnevno sagrieši.« Pravda naime Božja u glavnom ne bi imala razloga posegnuti za kaznom. Kad bi ljudi ljubili bližnjega onako, kako je Gospodin sve nas ljubio, ne bi se moglo uobće zamisliti, da jedan drugome nanese kakvu nepravdu, prouzroči žalost, muku ili nevolju. Mržnje, neprijateljstva, zavisti, osvete i ratova uobće ne bi bilo. Na svietu bi vladala samo ljubav i ljubav. A može li se nešto ljepše i zamisliti, nego li sveobća ljubav? Koliko je zato Isus pretrpio na križu ljubavi? A kako li je strašno i još strašnije trpio, jer je vidio, da će mnogi i premnogi na svietu prezreti taj Njegov zakon ljubavi.

O, ljubavi, ljubavi, kako čovjek čezne za tobom?... A ipak, kako li mora izkreno priznati priznati, da je sam kriv, ako te nema. Sam je kriv, jer nije u srdce usadio onu neprolaznu najljepšu nauku: »Ljubi Gospodina Boga svim srdcem svojim ..., a bližnjega kao samoga sebe...« Koliko puta moraju ljudi priznati, da su ljubili sami sebe, da, sami sebe, a ne Boga niti bližnjega. Zar je onda Gospodin kriv, što nema ljubavi na svietu, što je prezrena i pogažena? Svaki bi morao sam sebe veoma pomno izpitati o svojoj ljubavi!...

Sveti nauk o ljubavi

»Ljubio sam te vječnom ljubavlju.« (Jer. 31. 3.).

»Okušajte i pogledajte, kako je sladak Gospodin; blago čovjeku, koji se pouzdaje u Njega.« (Ps. 33. 9.).

»Bog je tako ljubio sviet, da je predao Jedinorođenoga svoga Sina, da ni jedan, koji vjeruje u Njega, ne pogine, nego da ima vječni život.« (Iv. 3. 16.).

»Kad On nije vlastitoga Sina poštedio, nego Ga predao za sve nas, kako dakle ne će nama s Njime sve darovati?« (Rim. 8. 32.).

»Promotrite, kakvu nam je ljubav dao Otac, da se nazivljemo i jesmo Božjom djecom.« (I. Iv. 31 1.).

»U tom je ljubav, ne da smo mi ljubili Boga, nego da je On ljubio nas, i poslao svojega Sina kao pomirenje za naše griehe.« (I. Iv. 5. 10.).

»Bog je ljubav. Tko ostaje u ljubavi, u Bogu ostaje i Bog u njemu.« (I. Iv. 5. 15.).

»Kao što Otac ljubi mene, tako sam ja ljubio vas. Ostanite u mojoj ljubavi. Ako držite moje zapoviedi, ostat ćete u mojoj ljubavi, kao što sam i ja držao zapoviedi Otca, i ostajem u Njegovoj ljubavi.« (Iv. 15. 9, 10.).

»Dajem vam novu zapovied, da ljubite jedan drugoga, kao što sam ja ljubio vas da se i vi ljubite međusobno. Po tome će se poznati, da ste moji učenici, ako imadete ljubav među sobom.« (Iv. 13. 34, 35.).

»Kad bi govorio i ljudske i anđeoske jezike, a ljubavi ne bi imao, bio bi kao mjed, koja ječi i kao praporac, koji zveči. Kad bih imao proroštvo i znao sve tajne i sve znanje, i kad bih imao svu vjeru, da bih i gore premještao, a ljubavi ne bih imao, bio ništa. I kad bi razdielio sve svoje imanje, i kad bi predao svoje tielo, da se sažeže, a ljubavi ne bih imao, ništa mi ne bi koristilo. Ljubav je strpljiva i dobrostiva. Ljubav ne zavidi, ljubav se ne hvasta, ne nadima se, ne čini, što je nepristojno, ne traži svoje. ne razdružuje, ne misli o zlu. Ona se ne raduje nepravdi, a raduje se istini, sve podnosi, sve vjeruje, svemu se nada, sve trpi. Ljebav nikada ne prestaje. (I. Kor. 13. 1-8.). Sada ostaje vjera, ufanje, ljubav, ovo troje, ali je najveća među njima ljubav.« (I. Kor. 13. 13).

»A ja više ne živim, nego živi u meni Krist. A što sad živim u tielu, živim u vjeri Sina Božjega, koji me je ljubio, i predao sebe za mene.« (Gal. 2. 20.).

»Ugledajte se u Boga kao ljubezna djeca, i živite u ljubavi, kao što je i Krist ljubio nas i predao sebe za nas kao prinos i žrtvu Bogu.« (Ef. 5. 1, 2.).

»Držite sami sebe u Božjoj ljubavi.« (Jud. 21.).

»Tko drži rieč Božju, u njemu je doista Božja ljubav savršena.« (I. Iv. 2. 5.).

»Tko ljubi svoga brata, taj je u svietlu, i u njemu nema sablazni. A koji mrzi na svoga brata, u tami je, i u tami hoda.« (I. Iv. 2. 10. 11.).

»Tko ljubi sviet, u njemu nema ljubavi Otčeve.« (I. Iv. 2. 15.).

»Ovo je navještenje, koje ste čuli od početka, da ljubimo jedan drugoga.« (I. Iv. 3. 11.).

»Tko ne ljubi, ostaje u smrti. Svaki, koji mrzi svoga brata, taj je ubojica.« (Isto 3. 15. 16.).

»Djeco, ne ljubimo se jezikom, nego djelom i istinom!« (Isto. 3. 18.).

»Ljubezni! Ljubimo jedan drugoga, jer je ljubav od Boga, i svaki, koji ima ljubav, od Boga je rođen, i poznaje Boga. A koji nema ljubavi, ne pozna Boga, jer Bog je Ljubav.« (I. Iv. 5. 7, 8).

»Ako je Bog nas ljubio, i mi smo dužni jedan drugoga ljubiti.« (I. Iv. 5. 11.).

»Bog je Ljubav, i koji ostaje u ljubavi, u Bogu ostaje, i Bog ostaje u njemu.« (Isto 5. 16.).

»Ako tko reče: Ljubim Boga, a mrzi na svoga brata taj je lažac; jer tko ne ljubi svoga brata, kojega vidi, kako može ljubiti Boga, kojega ne vidi. I ovu zapovied imamo od Boga, a tko ljubi Boga, da ljubi i svoga brata.« (I. Iv. 5. 20, 21).

Neizmjerna Ljubav

Ta nam teče iz križa Ljubavi. Teče u svim vrelima milosti, napose u sv. Sakramentima, redovnim izvorima milosti u Novom Zavjetu. Među njima je pak najčišće, najljepše i najslađe vrelo presv. Oltarski Sakramenat.

Njega nam navješta Božja Ljubav još iz dubina vječnosti: »Moja je naslada boraviti među sinovima ljudskim...« (Posl. 8. 31.).

Božja je Ljubav neizmjerna, jer sam je Bog neizmjeran. Zato nam je i Njegova Ljubav neshvatljiva. Njegova je naslada boraviti među nama, drugim riečima: Njegova je naslada nas ljubiti. Tko da to shvati i razumije? Taj razum, pa i svetom vjerom prosvietljen, ne postoji, koji bi podpuno znao protumačiti Božju Ljubav. Ta je Božja Ljubav odlučila prije svog polazka na križ ljubavi izdovoljiti svojoj želji, urediti način, kako da ostane s ljudima do konca svieta.

Kad je Gospodin s pet hljebova i dvie ribice nahranio preko pet tisuća ljudi, htjeli su Ga ovi načiniti svojim kraljem. Dakako zemaljskim kraljem. A On? On se povukao u pustinju. Ondje se molio nebeskom Otcu, i smišljao o svojem kraljevstvu Ljubavi. O tome je i drugi dan govorio tim ljudima u Kafarnaumu. To će kraljevstvo Ljubavi doći u dušu po nebeskoj Hrani. Poskrbite se ne za jelo, koje prolazi, nego za jelo, koje ostaje za život vječni, koje će vam dati Sin čovječji. I Ja sam taj Kruh živi, koji sam s neba sišao. Ako tko blaguje od ovoga Kruha, živjet će do vieka; i Kruh, koji ću ja dati, Tielo je moje za život svieta...« Židovsko slušateljstvo nije htjelo shvatiti nauk o Hrani Ljubavi. Mislili su, ne bi škodilo, kad bi im dao neku čudesnu hranu za ovaj sviet, kao što ih je nebeski Otac hranio u pustinji manom. Isusa su ostavili. Nisu Ga htjeli ni pitati niti moliti, neka im protumači taj svoj novi nauk. Bili su previše izpunjeni zemaljštinom i ovozemskim zahtjevima. Za njih je taj nauk bio tvrda besjeda, pa tko da je sluša. A On nije odustao od svog nauma. I griešnom čovjeku želi On izkazati svoju neizmjernu Ljubav. Neka je čovjek ne gleda samo na križu Ljubavi, neka je i uživa.

Ova je svesilnica Božja Ljubav stavila Spasitelju na posljednjoj večeri u ruke kruh, da Ga pretvori u svoje presv. Tielo. Isto Mu je tako stavila u ruke kalež s vinom, da ga pretvori u svoju presv. Krv. »Ovo je naime moje Tielo. Ovo je

kalež moje Krvi, koja će se za vas i za mnoge proliti na odpuštenje grieha...« Ljubav zarobljuje Svemožnoga, da ostaje za uviek na zemlji: »To činite na moj spomen...« Vi apostoli, i vi, njihovi nasljednici, biskupi i svećenici, činite to na moj spomen. Pretvorite kruh u moje Tielo i vino u moju Krv, da uzmognem biti s ljudima, da ih nahranim svojim Tielom, napojim svojom Krvlju.

Križ je Ljubavi samo kroz tri sata bio usađen na Kalvariji i kroz ta je tri sata Žrtva Ljubavi prikazivana nebeskom Otcu. Presv. Majka, sv. Ivan, Marija Magdalena i nekoliko pobožnih žena prisustvovalo je tom najsvetijem činu. Ali Žrtva Ljubavi želi ostati trajna na tom svietu. I ljudi kasnijih vremena i ljudi daleko od Kalvarije moraju zadobiti mogućnost, da prisustvuju toj presv. Žrtvi, i da postanu njezinim dionicima. Kako će toliki narodi prebroditi udaljenost od svoje domovine pa sve do Kalvarije? A kako će ljudi poći unatrag nekoliko godina, nekoliko stoljeća i tisućljeća? Zar je to uobće moguće? Kod Boga je sve moguće. Odgovor na ta pitanja riešila je Božja Ljubav. Na zadnjoj je večeri ustanovila zato presv. Otajstvo u obliku Žrtve: »Ovo je moje Tielo, koje se za vas daje... Ovo je moja Krv, koja se za vas prolieva...« U presvetoj se nekrvnoj Žrtvi Novoga Zavjeta daje i žrtvuje Njegovo Tielo, daje i prolieva Njegova Krv. To je ono isto Tielo, koje je na Križu Ljubavi trpjelo u Žrtvi. To je ona ista Krv, koja je na Križu Ljubavi tako obilno tekla iz svih Isusovih rana, i konačno iztekla. I u nekrvnoj se Žrtvi prinosi to isto Tielo i prolieva ta ista Krv, i ovdje je isti žrtveni Jaganjac, samo On ništa ne trpi niti ne umire. Bit je ove nekrvne Žrtve u pretvorbi. Posebna pretvorba kruha u presv. Tiela i vina u presv. Krv zorno predočuje Isusovu smrt na Križu Ljubavi. Tako je Božja Ljubav načinila golgotsku Žrtvu trajnom. K njoj sad mogu svi narodi cielog svieta i sviju vremena. Tko prisustvuje nekrvnoj Žrtvi, sv. Misi, taj dolazi u družtvu nebeske Majke na Golgotu, pod Isusov Križ Ljubavi, i pribiva Žrtvi na Kalvariji. Otac ga nebeski gleda i promatra ondje. Njegove se molitve i uzdasi miešaju s molitvama i uzdasima Spasitelja, propetoga na Križu Ljubavi. Taj čovjek zajedno s Isusom prinosi nebeskom Otcu neizmjerno vriedni poklon, koji je jedini dostojan Boga. On ondje zajedno sa Spasiteljem moli oproštenje grieha i prinosi samoga Krista na Žrtvu pomirnicu. Sve mu je prosbene molitve razpeti Odkupitelj pokupio svojim razkriljenim rukama, da ih odašlje pred priestolje nebeskog Otca. Jednako je i s dužnom zahvalnošću za primljena dobročinstva, jer tom Žrtvom čovjek u zajednici s Isusom prikazuje najdostojniju Žrtvu zahvale. Svaka je liepa ljubav u dobrom smislu domišljata. Nestvorena je Ljubav premudra, i zato se mogla domisliti i dovinuti do takvih misli, kako će cielom svietu omogućiti, da svaki dan i višeput u danu dođe pod Križ Ljubavi...

Neizmjerna je Ljubav Božja željela i najtjesnije sjedinjenje s toliko ljubljenim ljudskim dušama. I tome se domislila. Zato je presv. Otajstvo ustanovila u obliku hrane. Tu je na oltaru presv. Tielo pod prilikom kruha. Neka Ga duše ljudske blaguju. Presv. je Krv pod prilikom vina, neka Je ljudske duše piju. Neka dolaze, neka se tako po presv. Hrani sjedine s Njime. Neka znadu, da On sam čezne za tim časom, u koji se može s njima sjediniti. Njegova je neodoljiva želja spustiti se u čistu dušu, u njoj boraviti, s njom se sjediniti, podati joj svu svoju Ljubav. Ta je Ljubav i onako neizcrpiva. Sunce sjaji cielom svietu i grije sve ljude, a da nije nikoga zato slabije ogrijalo. Nebesko vječno Sunce Ljubavi grije u presv. Otajstvu sve ljude, a da nitko ne mora biti prikraćen. Svaka duša blaguje i prima cieloga Krista s Njegovom podpunom čovječjom naravi i s cielim Njegovim Božanstvom.

U presv. je Otajstvu Božja Ljubav konačno udovoljila svojoj želji: »Moja je naslada boraviti među ljudskim sinovima.« Zato je Gospodin presv. Otajstvo načinio kao trajni Sakramenat. Dok negdje postoji i mrvica zamjetljive posvećene Hostije ili samo kapljica posvećene prilike vina, postoji i presv. Otajstvo, sam Bog-Čovjek: Isus Krist. Time je opet Božja Ljubav cielo čovječanstvo usrećila na čudesni način. Gospodin boravi u svakom svetohraništu. Ne pita, da li se ono nalazi u umjetnički izgrađenoj veličanstvenoj katedrali, ili u siromašnoj seoskoj crkvici, možda i onoj još siromašnijoj u nekoj misijskoj prašumi. Ne gleda ni na to, da li je svetohranište dragocjeno i ciborij od suhoga zlata, ukrašen draguljima, ili posvema jednostavan. Ta, On i onako sve to promatra kao svoje prolazno boravište. On želi u ljudske duše, a u Svetohraništu boravi, da uzmogne biti stvarno s nama ljudima, da uzmognemo u Njegovu neposrednu blizinu.

Da je Gospodin ustanovio presv. Otajstvo Ljubavi samo na Golgoti ili samo u Rimu, središtu kršćanstva, kako li bi ljudi morali onamo hrliti. Muslimani žele barem jedamput u životu u svoje svetište Meku. Kako mi želimo u svoje Svetište pod Križ Ljubavi u nekrvnoj Žrtvi, k nebeskoj Gozbi ili u pohode k svetootajstvenom Sužnju Ljubavi?... Kako prolazimo kraj svoje crkve, kad se ondje služi sveta Misa? Kako mislimo na nebesku Hranu? Da li mislimo na to, da je u našoj crkvi u Svetohraništu sam Bog s nama? Imademo li pred očima plodove, koji izviru iz Križa Ljubavi?...

Knjiga nad knjigama o presv. Otajstvu

»Mojsije! Skini obuću sa svojih nogu, jer je mjesto, na kojem stojiš je sveta zemlja.« (Izl. 3. 5.).

»Neka se hrane ubogi, neka hvale Gospodina; koji Ga traže, i njihova će srdca živjeti do vieka.« (Ps. 21. 27.).

»Tko će uzići na svetu Gospodnju goru, i tko će boraviti na Njegovom svetom mjestu? Onaj, u koga su ruke nevine, i čije je srdce čisto.« (Ps. 23. 3).

»Jedno molim Gospodina i za tim samo čeznem, da boravim u Gospodnjoj kući u sve dane svoga života.« (Ps. 26. 4.).

»Kao što jelen žudi za izvorom vode, tako moja duša čezne za Tobom, o Gospode.« (Ps. 41. 2.).

»Veselim se u tome, što mi je kazano: Poći ćemo u dom Gospodnji. (Ps. 121. 1.).

»Želim tražiti Onoga, koga ljubi moja duša.« (Pjes. 3. 2.).

»Dođite i blagujte moj Kruh, i pijte moje Vino!...« (Posl. 9, 5.).

»Gospodin prebiva u svom svetom hramu; pred Njime neka umukne ciela zemlja.« (Hab. 2. 20.).

»Kruh naš svagdanji daj nam danas!...« (Mat. 6. 11.).

»Gospodine, nisam dostojan, da uđeš pod moj krov.« (Mat. 8. 8.).

»Blago očima, koje vide, što vi vidite, jer vam kažem, da su mnogi kraljevi i proroci htjeli vidjeti, što vi vidite, i ne vidješe.« (Luk. 10. 23. 24.).

»Tko će nas raztaviti od Kristove Ljubavi?...« (Rim. 835).

»A tko se združi s Gospodinom, jedan je duh.« (I. Kor. 6. 17.).

»Kadgod budete blagovali ovaj kruh i pili ovaj kalež, navještajte smrt Gospodnju, dok ne dođe. Dakle, kojigod bude nedostojno jeo ovaj kruh ili pio Gospodnji kalež, bit će kriv Tielu i Krvi Gspodnjoj. Zato neka čovjek izpituje sam sebe, pa tada neka blaguje od onoga kruha i pije od onoga kaleža. Jer tko nedostojno jede i pije, osuđenje sebi jede i pije, ne razlikujući Gospodnjega Tiela.« (I. Kor. 11. 26-29.).

»Jer Kristova nas Ljubav oduševljava.« (II. Kor. 5. 14.) Dakle, ako je tko u Kristu, novi je stvor, jer staro prođe, a gle, novo postade.« (Isto. 17.).

»Psalmima, himnima, duhovnim pjesmama, zahvalno pjevajte u svojim srdcima Bogu.« (Kol. 3. 16.).

»Ako krv jaraca i junaca i pepeo juničin posvećuje na tjelesnu čistoću, koliko će više Krv Krista, koji je Duhom Svetim samoga Sebe neokaljana prikazao Bogu, očistivši tako našu savjest, da služimo živom Bogu.« (Žid. 9. 13. 14.).

»Evo Ja stojim na vratima i kucam. Ako tko čuje moj glas i otvori vrata, ući ću k njemu, i večerat ću s njim, i on sa mnom.« (Odkr. 3. 20.).

»Blago onima, koji su pozvani na Janjetovu svadbenu večeru.« (Isto. 19. 9.).

»Ja ću žednome dati iz izvora žive vode zabadava.« (Isto, 21. 6.).

»Svet, svet, svet Gospodin Bog svemogući!...« (Odkr. 4. 8).

»Dođi, Gospodine Isuse!...« (Odkr. 22. 21.).

MAJKA BOLI

Razmatranja o Isusovoj Muci ne bi bila podpuna, kad čovjek ne bi barem malko zavirio u preč. Marijino Srdce, koje je kroz Isusov život neizrecivo mnogo trpjelo, da pod Njegovim križem dosegne vrhunac svih svojih boli i muka. Sveta nam Crkva prikazuje to neoskvrnjeno, sveto i bezgriešno Srdce probodeno sa sedam britkih mačeva boli. Pokazuje nam u Marijinom životu napose sedam zgoda, u kojima je doista mač boli probo to prečisto Srdce.

Prvu nam je takvu zgodu zabilježio sv. Luka u svom Evanđelju (2. 22-39.). Sv. Evanđelista opisuje Isusovo prikazanje u hramu. Prema njegovom opisu, kao, i prema propisima Mojsijevog zakona, kome se Marija podvrgla, razabiremo, da je Ona četrdeseti dan nakon poroda, doniela malog Isusa u hram, da Ga prikaže nebeskom Otcu. Kad je došla u hram, predala je Diete u naručaj sv. Josipu, jer Ona, kao ženskinja, nije smjela u hramsku nutrinju. Sv. Josip stavio Isusa na ruke svećenika, koji Ga je prinio nebeskom Otcu. Ujedno je predao dvie grlice na žrtvu. Neke stare predaje kažu, da je starac Simeon, koga spominje sv. Pismo bio tada veliki svećenik. No Sv. Pismo o tome šuti. Taj je sretni starac primio na svoje ruke malog Isusa, i to i sv. Pismo spominje. Dok je svećenik obavljao prikazane molitve, u triemu je hrama nebeska Majka prinosila svoje Diete Bogu. Sv. Alfons nam tumači, prema nekim starijim crkvenim učiteljima, kako je presv. Djevica, koja je dobro poznavala starozavjetna proroštva, gledala sada u duhu svu muku i smrt svoga Sina. Njezina je ljubav prema Bogu bila tako velika, da se Srdcem, punim ljubavi, posvema pokorila nebeskom Otcu. Božja je Volja, da Isus trpi i umre, Njegova je Volja, da i Ona trpi, pa Ona i rado preuzimlje na sebe sve boli i muke, koje Ju čekaju. Osim toga je gledala u Spasiteljevoj muci i smrti odkupljenje svieta. I taj sviet, i te ljude, Ona je neizrecivo ljubila, i za njih je preuzela na sebe sve muke, koje Ju imadu stići. U takvim je mislima, zajedno sa svećenikom prikazala svoga Sina nebeskom Otcu. Sretni je starac Simeon došao zajedno sa sv. Josipom k Mariji. Tom je prigodom kazao one proročke rieči: »Gle ovaj je postavljen na propast i na uzkrsnuće mnogima u Izraelu, i za znak, kome će se protiviti; i Tebi će samoj mač probosti dušu, da se odkriju

misli mnogih srdaca...« I u taj čas mač strašne boli probo preč. Srdce Marijino...

U svetom Pismu imademo zabilježeno, kad je i po drugi puta mač boli prosjekao preč. Marijino Srdce. Bilo je to prigodom Isusovoga biega u Egipat. Možemo se i sami dovinuti tome, kako je moralo preč. Marijino Srdce trpjeti tom zgodom. Tek se stišala ona prva bol u Jeruzalemskom hramu, a eto već i druge veoma težke. Bl. Djevica je s malim Isusom spavala, kad li je usred mrkle noći probudi sv. Josip, pripoviedi Joj, kako mu se ukazao anđeo, i kako ih šalje u daleku zemlju, da izbjegnu krvoločnim Herodovim nakanama. Takav bi slučaj i svakoj običnoj zemaljskoj majci zabo nož u srdce. Možemo si misliti, kako je u istinu oštar mač boli prošao kroz ono preč. Srdce Marijino... (Mat. 2. 15. 13-15.).

Sve se smirilo. Sv. je Obitelj već dugo vremena nakon povratka iz Egipta živjela tiho i mirno u nazaretskoj kućici. Proživljavala je ondje skroviti život molitve, rada i svih mogućih kreposti. Najveća je sreća bio mali Isus. I taj se Dječak Isus izgubio. I tu zgodu opisuje sv. Luka u svom Evanđelju. (2. 41-52.). Spasitelj je po prvi puta pošao s Marijom i Josipom u jeruzalemski hram na blagdan Pashe. Na povratku im je nestao. To se moglo lahko dogoditi. U Jeruzalem je o Pashi znalo pohrliti i preko milijun Židova. Velika vreva, silno množtvo svieta. A židovski su zakoni strogo lučili mužkarce od žena. Zato je na povratku pošao sv. Josip kući s Galilejcima, a Bl. Djevica s galilejskim ženama. Isus je kao dječak mogao i smio bilo s Majkom, bilo s sv. Josipom. Nije zato težko razumljivo, da je Bl. Gospa mislila, kako On pješači sa sv. Josipom. A i Josip je bio miran u dubokom uvjerenju, da je Isus zajedno s Marijom. No na veče su tek ustanovili, da se izgubilo najveće Blago ovoga svieta. Na veče, nakon jednog dana hoda, sastajali su se svi članovi pojedinih obitelji na zajednički konak. Isusa nema.... Gdje se nalazi?... Nema Ga s Josipom, nema Ga s Marijom... I mač je gorke boli prošao kroz Marijino Srdce... Neprospavana noć u suzama, brizi i boli... Drugi dan je trebalo krenuti natrag u Jeruzalem, da Ga treći dan nađu u hramu među učiteljima, kako sluša, pita i tumači. Bl. je Djevica dala i oduška svojoj težkoj boli: »Sine, što si nam to načinio? Evo, otac Tvoj i ja, žalostni smo Te tražili...«

Svaku će od opisanih Marijinih boli čovjek dobra srdca kako tako razumjeti i s Njom i sućuvstvovati. Razumjet će, kako je to bilo strašno u jeruzalemskom hramu, prigodom prikazanja malog Spasitelja, kako na biegu u Egipat, kako li, kad se Isus izgubio u Jeruzalemu. No u četvrtu se Marijinu bol ne može ljudski razum onako živo zamisliti. Mi smo naime ljudi preslabi, a da to pravo razumiemo. Čovjek bi morao imati barem približno tako čisto i tako nježno srdce, kao što je bilo Marijino.

Po četvrti je puta probo mač boli Marijino Srdce na križnom putu... Taj nam događaj sv. Pismo ne opisuje. Pravi je početnik sv. Pisma sam Duh Sveti. Ovaj događaj iz Marijina života je tako bolan, da za taj opis, kao da ni sam Duh Sveti ne smaže rieči. Stara predaja kaže, da je Isus uzeo na se svoj težki križ, i pošao s onom žalobnom povorkom prema Kalvariji glavnom ulicom. Sv. Ivan je u to vrieme poveo Bl. Djevicu nekom pokrajnom ulicom pred Isusa. Na uglu su se tih ulica susreli Isus i Marija... Pogledi, osjećaji, suze, bol, vapaj... Mač je strašne boli prošao kroz Marijino Srdce... I doista, tko da to opiše? Sama sv. Crkva ne zna, što bi kazala na taj prizor. Jedino, što znade i može stavlja u Marijina usta rieči proroka Jeremije: »O, vi svi, koji prolazite ulicom, pogledajte i vidite, imade li bol, kao što je moja bol?... (Tužb. 1. 12.). I još druge rieči daje za tu zgodu Crkva svojim vjernicima na rzamatranje: »S kime ću Te usporediti, ili kome ću Te prispodobiti, Djevice kćeri Jeruzalemska?...« (Tužb. 2. 13.). Svi znademo, kako se u raznim prigodama prikazuju prizori iz Isusove Muke, pa i to znademo, da, kad glumica, koja predstavlja Majku Božju, sretne glumca, koji predstavlja Isusa, svi prisutni briznu u gorak plač. A svima je jasno, da je to predstava. Ipak osjećaji rade, bujici se ćuvstava ne može izbjeći. Kako je to bilo u zbilji? Što li je osjećalo presv. Srdce Isusovo, štoli Marijino?...

Da zagledamo peti mač boli u Marijinom Srdcu, vodi nas Crkva na Kalvariju. Ondje su Isusa propeli na križ... Poznato je, da je za svaku majku čas, pun boli i užasa, kad grobari zabijaju čavlima lies mrtvoga djeteta. Na Kalvariji nisu čavlima zabijali lies mrtvog Isusa, nego Njegove žive i noge i ruke... »Što li si osjećala, o Marijo!...« pita se sv. Bernardo. Isusov su križ s Njime živim na križu osovili, stavili u jamu, zabili oko njega zemlju... »Što li si osjećala, o, Marijo?...« Farizeji su i narodne vođe stali klicati od veselja, i na to udarili u strašne poruge i psovke protiv Isusa. »Što li si osjećala, o, Marijo?...« Spasitelj je strahovito trpio i na duši i na tielu... »Što li se osjećala, o, Marijo?...« Konačno je čula Isusovu rieč: »Svršeno je...« On je priklonio glavu, i izdahnuo... »Što li si osjećala, o, Marijo?...« I opet sv. Crkva nema drugih rieči, nego onih proroka Jeremije: »O, vi svi, koji prolazite ulicom, pogledajte i promotrite, imade li bol, kao što je moja bol?...« Britki je mač boli prosjekao najljepše i najnježnije stvoreno Srdce...

Spasitelj je svršio svoju zadaću. U težkim je mukama i bolima umro na križu. On više nije trpio ništa. A Marija:... Ona je još uviek trpjela. Pobožni Josip, jamačno uz pomoć Ivana i Nikodema, skinuo je presv. mrtvo Isusovo Tielo s križa. Položili su Ga na Marijino krilo... »Bolna Sunamitkinja na koljenima i u naručju drži mrtvoga Sina...« To su opet rieči,

koje je sv. Crkva jedine našla za Mariju u tom času. A i šta će drugo kazati? I boli zemaljske majke težko će tko točno shvatiti, jedva tko podpunoma razumieti, nitko zajedno s njome proživjeti i u svom srdcu jednako osjećati. A tko će onda razumjeti i proživjeti, u srdcu slično ono osjećati, što je u tom času proživjela i osjećala Nebeska Majka?...« Mač je boli i opet prošao kroz preč. Marijino Srdce...

Na Kalvariji se sve smirilo. Bl. Djevica je ostala ondje s nekoliko dobrih duša ,da prisustvuju Isusovom pogrebu. Dobri su ljudi obavili taj sveti posao. Sprovodna je povorka bila malena. Napried je jamačno bio Josip, Nikodem, Ivan i vjerojatno stotnik, koji je pod Isusovim križem priznao Njegovo Božanstvo. Ostao je s njime i koji njegov vojnik. Bio je ondje i Longin, koji je probo Isusovo presveto Srdce. Nikodemovi sluge su vjerojatno nosili mrtvog Odkupitelja. Iza njih je bila Bl. Djevica, praćena od Magdalene i nekoliko pobožnih žena. Da su tekle suze, da je to preč. Srdce pucalo od boli, to je jasno. Presv. je Isusovo Tielo spušteno u grob i Josip je na grob navalio veliki kamen. Svi su se požurili u grad na blagdan. A Marija? Njezino je Srdce i opet prošao britki mač boli... Morala se i Ona odkinuti od toga mjesta, ali Njezino Srdce, koje je bilo pribijeno na križ, sad je bilo ukopano u Isusov grob...

»Zar nije presv. Djevica znala, da će Isus uzkrsnuti, pita se sv. Bernardo. »O, da znala je,« odgovora. »A ipak je toliko trpjela?...« »Dakako! Isus je umro tielom, a Ona je umrla dušom... Isusovo je Tielo bilo pokopano u grob, a s Njime i Njezina duša...« Zato se odanle Njezino Srdce nije moglo odkinuti...

Jedan slabi primjer! Pripoviedao mi je prijatelj, svećenik, kako je jednom obavio čudan sprovod. Umro je neki mladić. Župnik je jedva jedvice nagovorio zvonara, da ponese križ. Odmah iza križa, polazio je on, obavljajući žalobni obred. Četiri mladića, koja je također težkom mukom sklonuo, da nose lies, odlučili su se konačno i nosili mrtvo tielo. Iza liesa je koracala jedna žena, sva u suzama. Bila je to pokojnikova majka. Plakala je i naricala: »Zlato moje, srdce moje, dušo moja, žarko moje sunce, milo moje...« Još je dugo ostala na grobu i tako naricala. Ona tako, a drugi? Sve je u selu i okolici mrzilo pokojnika. Bio je mladić razbludnog života, pun svakojakih opačina. Jedva se našao tkogod, a da mu taj mladi čovjek ne bi načinio štogod na žao. Svi su ga zato mrzili. Jedino ga je ljubila majka. Za nju je bio i sunce i zlato i srdce i život. Divno majčinsko srdce!... Ipak, tek slaba sličica najdivnijeg Majčinskog Srdca, najljepših osjećaja, najnježnijih ćuvstva, najdivnije lubavi...

Prežalosna je Majka ujedno i naša Majka, ne samo Isusova. Njemu je krvna Majka, jer je od Nje rođen. Nama je Majka, jer nam Ju je On sam dao pod Križem. Njezino majčinsko Srdce kuca i za nas ljude...

* * *

U poviesti je kršćanstva nebeska Majka uviek priskočila u pomoć ljudskom rodu, napose katoličkoj Crkvi, u najtežim časovima. I u strašnim časovima drugoga svjetskog rata odlučila je pohititi jadnom čovječanstvu u pomoć. Pozivlje na posvetu svom prečistom Srdcu, na čuvanje od grieha, na djela pokore, zadovoljštine i naknade. Pozivlje sav sviet na najmoćniju molitvu: sv. Krunicu.

Legenda

Neka stara predaja pripovieda, kako se Isus, polazeći u tridesetoj godini svoga života na javno djelovanje, oprostio od svoje Majke. Zahvalio Joj je za svu Njezinu brigu, muku, i trud, što je imala s Njime od rođenja dalje kroz trideset godina. Poljubio je svojim Božanskim cjelovom svoju presv. Majku, i kazao Joj:

»Kaži mi sada, mila Majčice, a što želiš kao nagradu za sav tvoj trud i brigu, što si je za mene uložila?«

Bl. je Djevica proplakala, i kroz suze stala moliti Sina:

»Sinko, za sve Te molim samo jedno, da mognem s Tobom trpjeti i umrieti...«

I Spasitelj je prosuzio, odgovorio je:

»Majčice, trpjet ćeš, mnogo ćeš trpjeti, no ne ćeš sa mnom umrieti...«

Kad Ga je nebeska Majka neprestano isto molila, odgovori Joj Isus:

»Majčice, trpjet ćeš, mnogo ćeš trpjeti, a Tvoje će sladko Srdce umrieti samnom, i bit će sa mnom pokopano, da konačno sa mnom ustane...«

Nekoliko vrelih suza, bolnih uzdaha, toplih cjelova, i Majka i Sin su se raztali, uz tihi šapat:

»Neka se savršeno vrši presveta Volja nebeskog Otca!...«

Svršetak

Promatranje Isusove muke i smrti i Marijinih trpljenja neka urodi divnim plodom, da svi poslušaju Marijinu poruku iz Fatime:

»Da sviet prestane vrieđati Gospodina, koji je i onako previše vrieđan.«

»Da se sviet digne iz kala razbludnosti.«

»Da sviet prestane psovati Gospodina, nebesku Majku i Božje svetinje.«

»Da sviet nastoji oko ljubavi, i da odbaci uzajamnu mržnju.«

»Da se sviet dade na pokoru.«

»Da se sviet svom dušom baci na djela zadovoljštine i naknade.«

»Da se sviet posveti preč. Srdcu Marijinom.«

»Da se prihvati svete Gospine Krunice.«

»Da se po Mariji vrati Gospodinu našem Isusu Kristu! . . .«

S A D R Ž A J

	Str.
KORIZMA	3
ISUSOV KRVAVI ZNOJ	6
Predanje	8
Duh Sveti o predanju	10
Narodne priče	11
BIČEVANJE	13
Zašto?	15
I razum i vjera govore	16
Sveto pismo	19
Kako misli crkva?	20
TRNOVA KRUNA NA GLAVI	22
Muka i proročanstvo	24
Zašto?	25
Sveto pismo o poniznosti i oholosti	27
NA KRIŽNOM PUTU	29
Sveti križni put	32
Prolaznost i smrt	33
Smrt pravednika	35
Smrt griešnika	35
Nekoliko misli iz sv. Pisma	36
Zaglavak	36
Sud	37
Sv. Pismo	38
Pakao	39
Sv. Pismo o paklu	42
TRI KRIŽA NA KALVARIJI	43
Križ grieha	45
Što je grieh	46
Težki grieh	46
Sv. Pismo o griehu	49
Lahki grieh	50
Sv. Pismo o lahkom griehu	52
Narodna pripovietka	52
Križ pokore	53
Pokora	55
Poziv sv. Pisma na pokoru	56
Petrove suze. (Legenda)	56
Sakramenat pokore	58
Sv. Pismo o sakramentu Pokore	61
Križ ljubavi	61
Križ ljubavi u objavi	63
Prva i glavna zapovied	63
Sveti nauk o ljubavi	65
Neizmjerna ljubav	67
Knjiga nad knjigama o presv. Otajstvu	69
MAJKA BOLI	71
Legenda	75